

RAPPORT

DSB årsrapport 2018

Utgitt av: Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) 2019

ISBN: ISBN 978-82-7768-475-8 (PDF)

Grafisk produksjon: ETN Grafisk, Skien

DSB årsrapport 2018

1	Leders beretning	5
	1.1 Leders beretning.....	6
2	Introduksjon til virksomheten og hovedtall	9
	2.1 Våre roller.....	10
	2.2 Våre ansvarsområder	10
	2.3 Vår visjon, virksomhetsidé, verdier og mål.....	11
	2.4 Organisasjon og økonomiske nøkkeltall.....	12
3	Årets aktiviteter og resultater	15
	3.1 Redusere sårbarhet i samfunnet	16
	3.2 Kunnskapsbasert forebygging.....	38
	3.3 Styrke samhandling i beredskap og krisehåndtering – og bedre ledelse og styrket ledelseskultur	56
	3.4 Ressursbruk og effektiviseringstiltak.....	68
4	Styring og kontroll i virksomheten	73
	4.1 DSBs overordnede vurdering av styring og kontroll i virksomheten	74
	4.2 Risikostyring og internkontroll.....	74
	4.3 Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll i direktoratet.....	75
	4.4 Økonomistyring	76
	4.5 Oppfølging av Riksrevisjonens revisjonsmerknader.....	76
	4.6 Personalpolitikk og likestilling	76
	4.7 Anskaffelser og motvirkning av arbeidslivskriminalitet.....	78
5	Vurdering av fremtidsutsikter	79
6	Årsregnskap DSB 2018	83
	6.1 Ledelseskommentarer.....	84
	6.2 Kontantregnskap med oppstilling av bevilgningsrapport og artskontorrapport.....	86
	6.3 Bevilgningsrapportering.....	87
	6.4 Noter til bevilgningsrapportering	88
	6.5 Artskontorrapportering	93
	6.6 Virksomhetsregnskap 2018.....	94

01

Leders beretning

1.1

LEDERS BERETNING

Totalforsvaret og Trident Juncture

DSB har i 2018 spilt en nøkkelrolle for at samhandlingen i beredskap og krisehåndtering er blitt styrket i Norge. Det viktigste vi har gjort for å oppnå dette er å prioritere arbeidet med totalforsvarsprogrammet. Godt samarbeid med Forsvaret har ført til at vi har klart å engasjere en rekke aktører – både i og utenfor statsforvaltningen – i arbeidet med å oppdatere utdatert planverk og øke robustheten i kritiske samfunnsfunksjoner. Resultatene så vi under storøvelsen Trident Juncture i 2018. Jeg er overbevist om at kjennskapen til ulike virksomheters ressurser, roller og ansvar har økt betraktelig på tvers av sektorene. Trident Juncture ga også Sivilforsvaret en unik mulighet til å øve etatens oppgaver i en krigssituasjon.

Skogbrannsommeren 2018

Styrket samhandling er en forutsetning for effektiv håndtering av hendelser og kriser som oppstår. I 2018 har DSBs nettverk, oversikt og samvirkekanaler vært avgjørende for å koordinere den nasjonale innsatsen i håndteringen av flere krevende naturhendelser. Sommeren 2018 var preget av en rekke større og mindre skogbranner over store deler av Sør-Norge. En viktig årsak til at disse ble slukket uten større skader var at det kommunale brann- og redningsvesenet fikk god støtte, til rett tid, av statlige forsterkningsressurser som skogbrannhelikopter og lederstøtteordningen. Sivilforsvaret gjorde dessuten en formidabel innsats for å bekjempe skogbrannene. Totalt la Sivilforsvarets mannskaper ned rundt 70 000 innsatstimer i forbindelse med slokking av 120 skogbranner.

I fjor sommer så vi virkelig verdien av det systematiske arbeidet som er gjort for å forebygge og håndtere skogbranner siden storbrannen i Froland i 2008. Godt samarbeid og god ledelse har ført til at vi utnytter ressursene mye mer effektivt i dag, enn vi gjorde for ti år siden.

Cecilie Daae. Foto: Yann Aker.

Klimarisiko og naturskade

Klimaendringer gir klimarisiko, og FNs klimapanel utelukker ikke at vi kan stå overfor katastrofale konsekvenser for livet på jorda. Å møte klimaendringer og ekstremvær krever kunnskap, risikoreducerende tiltak og samarbeid på tvers av alle sektorer. Offentlig-privat samarbeid er av avgjørende betydning for å sikre kritiske samfunnsfunksjoner. Samarbeidsavtalen mellom Finans Norge og DSB, som ble underskrevet i 2018, er et godt eksempel på hvordan vi sammen kan skaffe data og kunnskap som kan brukes for å forebygge uønskede hendelser.

Egenberedskapskampanje

Godt forberedte innbyggere er viktig for å redusere sårbarheten i samfunnet og for å bygge et troverdig totalforsvar. DSB lanserte kampanjen “Du er en del av Norges beredskap” som fikk mye oppmerksomhet i norske medier. Et viktig tiltak var også å sende en informasjonsbrosjyre til alle landets husstander.

Risikoanalyse av legemiddelmangel

God oversikt og tilgang på kunnskap på samfunns-sikkerhetsområdet er en forutsetning for riktige prioriteringer og planlegging. DSB har i flere år levert viktige kunnskapsbidrag i form av risikoanalyser av alvorlige hendelser som kan ramme det norske samfunnet. Analysene peker på viktige tverrsektorielle sårbarheter, og har gitt grunnlag for ulike tiltak. Blant annet var fjorårets risikoanalyse av legemiddelmangel svært relevant, og har blitt en katalysator for viktig arbeid i helsesektoren.

Sikkerhet i Nødnett

Kravene til sikkerhet og trusselbilde endres over tid. DSB jobber kontinuerlig med å opprettholde forsvarlig sikkerhet knyttet til drift og forvaltning av Nødnett. I 2018 har vi arbeidet systematisk med tiltak for fysisk og logisk sikring av Nødnett, basert på behov fremkommet i tilsyn utført av NSM, og egne analyser.

Ny organisasjon på plass

I fjor fikk vi også på plass en ny organisasjon, ny strategi og nye verdier. Hensikten har vært å forsterke og bedre samarbeidet i den komplekse kunnskapsorganisasjonen som DSB er. Allerede nå mener jeg vi har sett gode resultater som følge av endringene – noe håndteringen av ekstremværhendelser og øvelse Trident Juncture viste. Økt kunnskap om hverandre har ført til at vi samarbeider bedre internt. Jeg håper og tror samarbeidspartnerne våre i dag opplever et mer enhetlig DSB.

Oppsummering og 2019

I 2018 har DSB jobbet for å være synlig, tydelig og relevant. Det gjelder både overfor våre mange samarbeidspartnere, men også overfor befolkningen. DSBs innsats har vært viktig for å styrke samarbeidet mellom en rekke sentrale aktører på beredskaps- og krisehåndteringsfeltet. Det har ført til at Norge nå er bedre rustet til å håndtere hendelser og kriser som måtte ramme samfunnet vårt enn vi var for ett år siden. Utfordringen i 2019 – et år uten store planlagte samvirkeøvelser – blir å opprettholde og forsterke det gode samarbeidet. Minst like viktig blir det å bidra til at forebygging prioriteres like høyt som krisehåndtering. Forebygging er billigere for samfunnet, og ikke minst bedre for menneskene som kan bli berørt av kriser. De fleste ansvarlige aktører har en lang vei å gå før forebygging av konsekvensene av ekstremvær og andre trusler prioriteres like høyt som risikoen tilsier.

Sammen er vi forberedt!

Tønsberg, 15. februar 2019

Cecilie Daae
Direktør
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

02

Introduksjon til
virksomheten og
hovedtall

2.1

VÅRE ROLLER

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (heretter omtalt som DSB eller direktoratet) er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet (heretter omtalt som JD eller departementet).

I følge DIFI¹ kan direktoratene ha tre roller, den iverksettende, den faglige og etatsledelse. Den faglige rollen omfatter å være faglig rådgiver for departementet og å være et kompetanseorgan utad for sektoren, andre offentlige organer og allmennheten. Den iverksettende rollen omfatter myndighetsutøvelse (herunder forvaltning av regelverk og tilskudd), løpende iverksettning av vedtatt politikk (tiltak/prosjekter, handlingsplaner, kjøp av tjenester osv.) og tjenesteytende rolle overfor innbyggerne, næringsliv, organisasjoner. Etatsledelse omfatter å styre, organisere og utvikle underliggende/ytre etat. DSB er et direktorat som ivaretar samtlige av disse rollene.

2.2

VÅRE ANSVARSOMRÅDER²

DSB er på vegne av JD fag-, forvaltnings- og tilsynsorgan på sentrale deler av samfunnssikkerhetsområdet, og etatsleder av Sivildforsvaret. DSB er nasjonal brannmyndighet og nasjonal el-, kjemikalie- og produktsikkerhetsmyndighet. DSB ivaretar statens eierskap til infrastrukturen i Nødnett, er systemansvarlig myndighet, samt tjenesteleverandør overfor brukerne av Nødnett.

DSB understøtter Justis- og beredskapsdepartementets samordningsrolle innen samfunnssikkerhet og beredskap, og fører tilsyn med departementenes beredskapsarbeid.

Foto: Kai Myhre.

Direktoratet ivaretar embetsstyringen av fylkesmennene på samfunnssikkerhetsområdet, og samarbeider med andre fagetater for å bidra til at fylkesmennene følger opp samfunnssikkerhetsarbeidet på en helhetlig måte innen forebygging og beredskap. DSB arbeider for et helhetlig og systematisk samfunnssikkerhetsarbeid i kommunen, og gir føringer for fylkesmennenes veiledning og tilsyn med kommunal beredskapsplikt og for anvendelse av fylkesmannens innsigelsesmyndighet på samfunnssikkerhetsområdet.

DSB skal være et tydelig og synlig direktorat innenfor sitt samlede forvaltningsområde og utøve sin fag-, forvaltnings- og tilsynsmyndighet på en effektiv måte.

¹ DIFI rapport 2008:14 Direktoratenes faglige rolle. En rolle under økende press?

² Fra "Hovedinstruks for økonomiforvaltningen og virksomhetsstyringen av DSB" pr 1.1.2018. Det henvises til denne for videre utdypning av direktoratets ansvarsområde

DSB forvalter følgende lover med tilhørende forskrifter, og er tillagt ansvar og oppgaver etter:

- Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven)
- Lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (el-tilsynsloven)
- Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven)
- Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven)

DSB er også tillagt ansvar og oppgaver i henhold til:

- Kgl. res 24. juni 2005 om DSBs generelle koordineringsansvar og ansvaret for koordinering av tilsyn med aktiviteter, objekter og virksomheter med potensial for store ulykker
- Instruks for departementenes arbeid med samfunnssikkerhet (fastsatt av Justis- og beredskapsdepartementet den 1. september 2017)
- Kgl. res. 30. juni 2005 om overføring av ansvar for risiko- og krisekommunikasjon og ansvar for Regjeringens krisinformasjonsenhet fra Moderniseringsdepartementet til Justis- og politidepartementet fra 1.juni 2005 – nedleggelse av Regjeringens krisinformasjonsenhet fra 1. januar 2006
- Kgl. res.19. juni 2015 om organisasjonsplan for redningstjenesten

2.3

VÅR VISJON, VIRKSOMHETS- IDÉ, VERDIER OG MÅL

DSBs visjon:

Et trygt og robust samfunn – der alle tar ansvar.

Virksomhetsidé:

DSB skal ha oversikt over risiko og sårbarhet i samfunnet. Vi skal være pådriver i arbeidet med å forebygge ulykker, kriser og andre uønskede hendelser. Vi skal sørge for god beredskap og effektiv ulykkes- og krisehåndtering.

DSBs verdier:

Vi tar samfunnsansvar gjennom å være tillitsskapende, kompetente, og lagspillere..

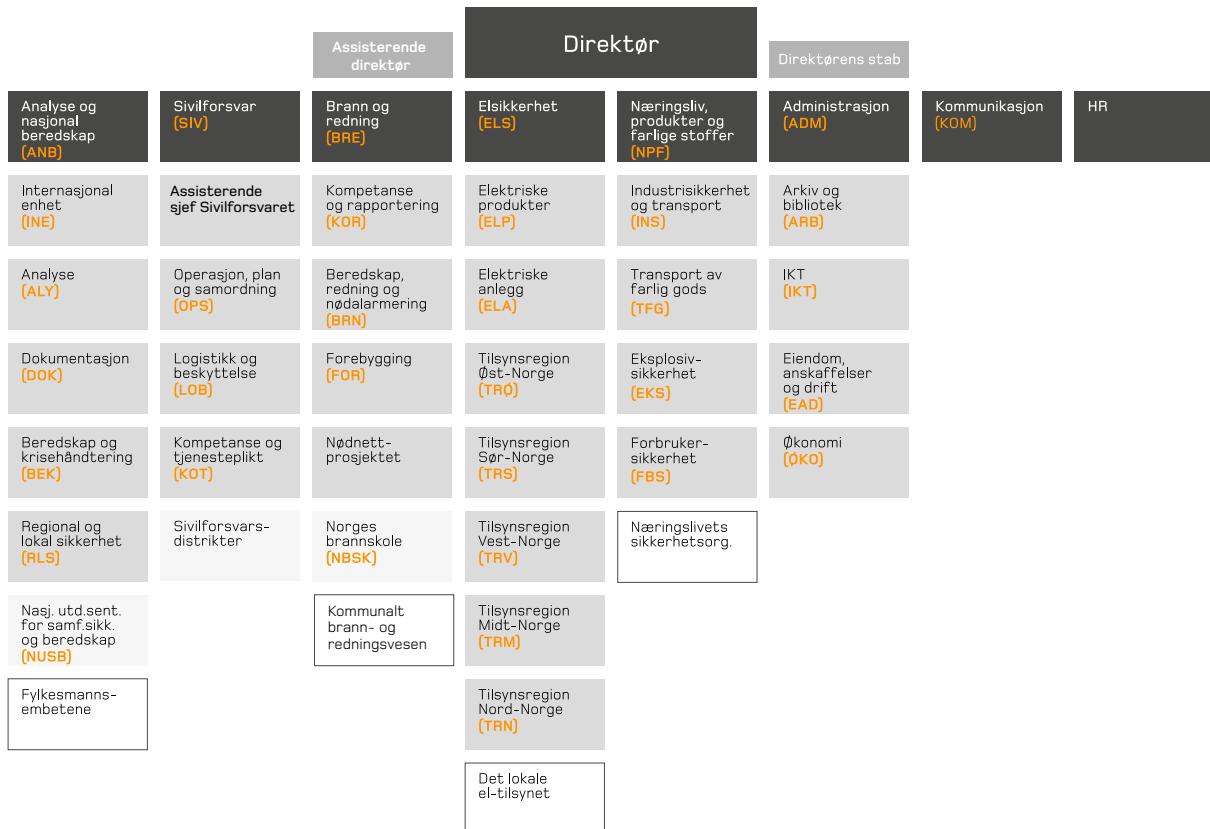
Direktoratet skal bidra til å nå følgende mål for justis- og beredskapssektoren:

1. Redusere sårbarhet i samfunnet
2. Kunnskapsbasert forebygging
3. Styrke samhandlingen i beredskap og krisehåndtering
4. Bedre ledelse og styrket ledelseskultur

2.4

ORGANISASJON OG ØKONOMISKE NØKKELTALL

Direktoratets organisasjonskart og ledelse per 31.12.2018 var som følger:

DSBs ledelse per 31.12.2018:

- Direktør: Cecilie Daae
- Assisterende direktør: Kristin Cordt-Hansen
- Assisterende direktør: Per Kristen Brekke
- Avdelingsdirektør Forebygging og sikkerhet: Anne Rygh Pedersen
- Avdelingsdirektør Kunnskapsutvikling og digitalisering: Marit Endresen
- Avdelingsdirektør Samordning og beredskap: Elisabeth Longva
- Avdelingsdirektør Nød- og beredskaps-kommunikasjon: Sigurd Heier
- Avdelingsdirektør Sivilforsvaret (fungerende): Arnstein Pedersen
- Avdelingsdirektør Administrasjon: Elisabeth Askim
- Avdelingsdirektør Kommunikasjon: Eva Honningsvåg
- Avdelingsdirektør HR: Kirsten Agerup

Den 1.mars 2018 foretok DSB en omorganisering av fagavdelinger over tre akser: forebygging og sikkerhet, kunnskapsutvikling og digitalisering, samt samordning og beredskap. DSB forventer blant annet en forbedret samhandling på tvers av fagområder, forbedret endringsevne, og utnyttelse av organisasjonen. Med denne endringen håper vi at DSB oppleves som mer synlig, tydelig og lettere å lese utenfra.

Avdeling for forebygging og sikkerhet (FSI) har ansvar for de fire nasjonale myndighetsrollene til DSB, produktsikkerhet, kjemikaliesikkerhet, brann- og redning, og elsikkerhet.

Avdeling for kunnskapsutvikling og digitalisering (KDI) ble etablert som en ny avdeling i DSB i mars 2018. Avdelingen skal bidra til at DSBs innovasjonsbehov løses godt og den skal være en motor for utvikling av DSB.

Avdeling for samordning og beredskap (SBE) skal understøtte JDs samordningsansvar innen samfunnssikkerhet og beredskap. Dette innebærer å ha oversikt over samfunnssikkerhetsutfordringene (herunder risiko- og sårbarhetsutviklingen i samfunnet) og bygge robuste samfunn i samarbeid med samfunnsaktører.

TABELL 1. Utvalgte økonomiske nøkkeltall for virksomheten

Nøkkeltall (beløp 1000 kroner)	Kontant regnskap		Periodisert regnskap
	2017	2018	2018
Samlet tildeling for året	2 015 587	1 714 290	
Utnyttelsesgrad	98,2 %	95,7 %	
Driftsutgifter	1 344 493	1 406 337	1 879 441
Lønnsutgifter	562 929	573 132	571 786
Lønnsandel av driftskostnader	41,9 %	40,8 %	30,4 %
Antall årsverk	610	582	582
Lønn per årsverk (i kroner)	922 531	984 763	982 450

Definisjoner for nøkkeltall:

Samlet tildeling er sum summen av "Samlet tildeling" for post 01-99, jf oppstilling av bevilgningsrapporteringen.

Utnyttelsesgrad er beregnet slik: Benyttede midler post 01-29 (X) i prosent av tilgjengelige midler post 01-29 (Y).

Driftsutgifter er "Sum utbetalinger til drift" iht. oppstilling av artskontorrapporteringen. For periodisert regnskap er det driftskostnader i resultatregnskapet.

Lønn er utbetalt lønn og godtgørelser iht. oppstilling av artskontorrapporteringen. For periodisert regnskap er det kostnader i resultatregnskapet.

Lønnsandel av driftsutgifter er "Utbetalinger til lønn" i prosent av driftsutgifter, jf. oppstilling av artskontorrapporteringen og beregning av nøkkeltallet Driftsutgifter. For periodisert regnskap er det lønnskostnader i prosent av driftskostnader i resultatregnskapet.

Antall årsverk: Ett årsverk defineres som en person i 100 % stilling i et helt år. Antall årsverk beregnes som sum av månedsverk delt på antall måneder. Årsverksberegningen reduseres ikke av ferieuttak eller avspasering av fleksitid og reisetid, men reduseres for alt annet fravær ≥ 1 dag. Om fraværet/ permisjonen er med eller uten lønn er uten betydning for beregningen.

INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

Lønnsutgifter per årsverk er "Utbetalinger til lønn", på antall årsverk, jf. oppstilling av artskonto-rapporteringen og note 2. For periodisert regnskap er det lønnskostnader i resultatregnskapet.

Fra 1.1.2018 har DSB innført periodisert regnskap i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS). For nøkkeltallene foreligger ikke sammenlignbare tall fra tidligere perioder. Nøkkeltallene for anleggsmidler tar utgangspunkt i inngangsverdiene for åpningsbalansen til DSB og gjenspeiler at mange av anleggene allerede var avskrevet med vesentlige beløp på tidspunktet for verdsettelsen av åpningsbalansen. Nøkkeltallene presenteres pr. anleggsgruppe.

Opprettholdelsesgrad og avskrivningsandel

Opprettholdelsesgraden gir uttrykk for hvor stor tilgangen i året er i forhold til årets avskrivninger, dvs. at tilgang høyere enn avskrivninger vil gi en opprettholdelsesgrad > 100%.

Avskrivningsandel viser hvor stor andel av anleggsgruppen som er avskrevet og er et grunnlag for å vurdere fremtidige investeringsbehov.

Opprettholdelsesgraden på programvarer og lignende rettigheter på tilnærmet 38 % gir uttrykk for at det i 2018 ikke er foretatt investeringer som dekker de årlige avskrivningene. Det er gjort vesentlige investeringer i immaterielle eiendeler under utførelse (systemer under utvikling som vil være sentrale i DSB) men investeringene her påvirker ikke opprettholdelsesgraden da immaterielle eiendeler under utførelse ikke avskrives før de er ferdig utviklet.

Avskrivningsandelen for programvare og lignende rettigheter er på 47 % og viser at ferdigutviklede og innkjøpte systemer er halvert i verdi ut fra anskaffelseskost.

Opprettholdelsesgraden for Maskiner og transportmidler er høy og gjenspeiler tildeling av øremerkede midler til kritisk materiell i Sivilforsvaret. Tilsvarende gjelder også for gruppen Materiell og utstyr i Sivilforsvaret. Opprettholdelsen i gruppen Driftsløsøre og inventar gir uttrykk for vesentlige investeringer i IKT-utstyr, inventar og nødvendige oppgraderinger i leide bygg sammenlignet med beregnet kapitalslit for året gjennom årets avskrivninger. Det er gjort investeringer i Nødnett for kr 137 061 248 som ikke er overført anleggsregister og som derfor ikke er medtatt i opprettholdelsesgrad og avskrivningsandel. Anleggsregisteret og noten oppdateres først i 2019, noe som medfører at opprettholdelsesgraden i 2018 er lavere enn reelle investeringer i Nødnett.

Avskrivningsandelen for bygg er lav og gjenspeiler at alle bygg og anlegg i DSB har levetid på 50 år og at investeringene i 2018 i anleggsgruppen er lave. For maskiner og transportmidler, driftsløsøre og inventar og for materiell og utstyr i Sivilforsvaret er avskrivningsandelen lavere enn det som er reelt ut fra anleggenes alder. Dette skyldes at anleggene ved etablering av åpningsbalansen allerede var avskrevet med vesentlige beløp på grunn av alder og slitasje.

NØKKELTALL	BYGNINGER OG ANNEN FAST EIENDOM	MASKINER OG TRANSPORTMIDLER	DRIFTS-LØSØRE, INVENTAR, VERKTØY OL.	MATERIELL OG UTSTYR I SIVIL-FORSVARET	NETTVERKS-EIENDELER I NØDFNETT	RADIO-TERMINALER OG KONTROLLROMS-UTSTYR I NØDFNETT	PROGRAMVARE OG LIGNENDE RETTIGHETER
Opprettholdelsesgrad	8,07 %	380,14 %	181,02 %	80,62 %	7,64 %	0,00 %	37,89 %
Avskrivningsandel	2,03 %	10,26 %	24,26 %	9,80 %	45,94 %	92,19 %	47,32 %

03

Årets aktiviteter og
resultater

3.1

REDUSERE SÅRBARHET I SAMFUNNET

Delmål 1 - tildelingsbrev 2018:

Et mer profesjonelt brann- og redningsvesen og et bedre forebyggende brannvern

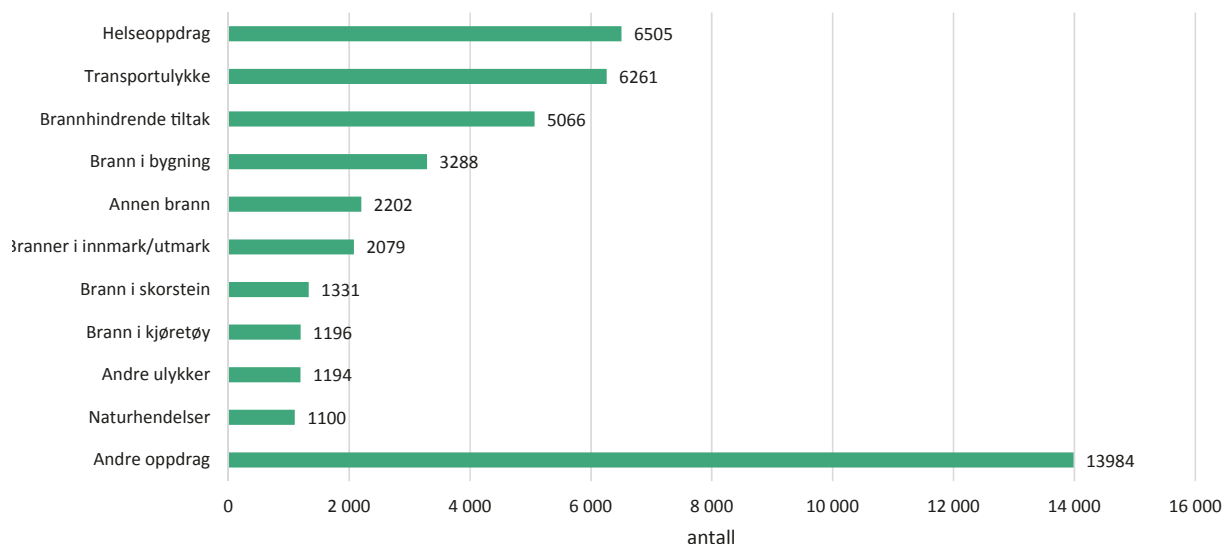
3.1.1 BRANN- OG REDNINGSOMRÅDET I ENDRING – STYRKET BRANNSIKKERHET

DSB er nasjonal brannmyndighet overfor de kommunale brann- og redningsvesenene. Tabellen under viser noen nøkkeltall om brann- og redningsområdet. Ved inngangen til 2019 er det 246 kommunale brann- og redningsvesen med om lag 11 500 ansatte. Det er mer enn 600 brannstasjoner lokalisert over hele landet. Tjenesten har svært høy tillit i befolkningen.

Brann- og redningsvesenet er den viktigste kommunale beredskapsressursen og håndterer en lang rekke type oppdrag. Figuren under viser fordelingen av oppdragene i 2018.

TABELL 2. Tall om brann

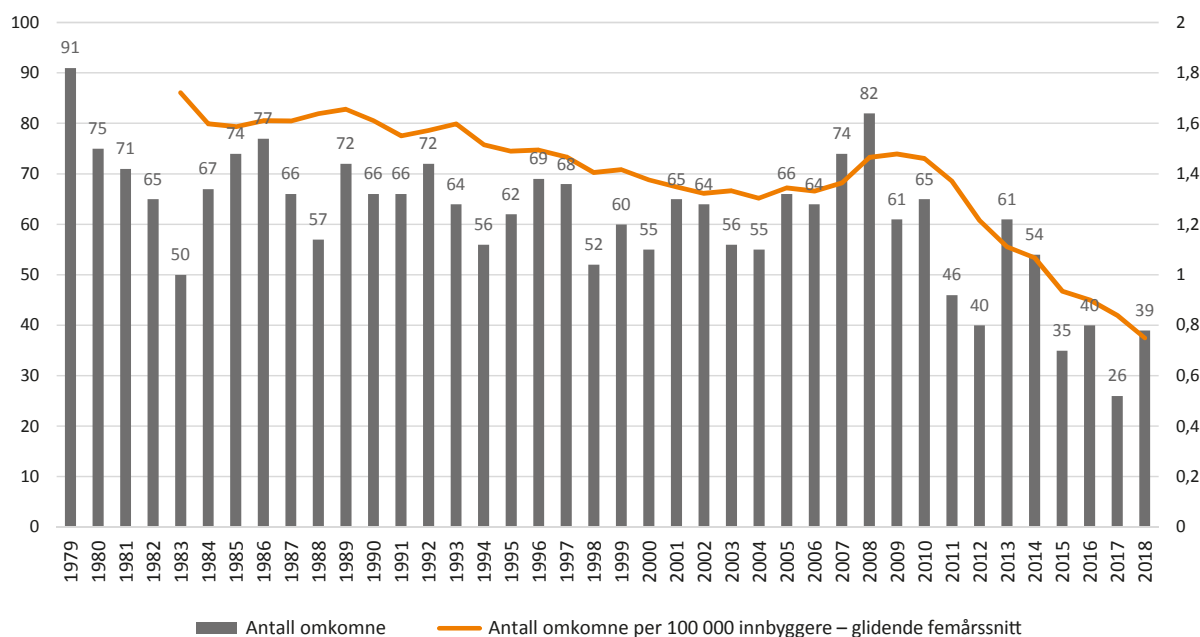
14	Nødmeldesentraler
246	Brann- og redningsvesen
11 500	Ansatte i brann- og redningsvesen (ca.)
1 300	Ansatte i forebyggende inkludert feiere
4,2	Mrd. kroner i kommunale nettoutgifter til brann- og redning
608	Brannstasjoner
95	% av befolkningen nås innen 10 minutter
4,8	Mrd. kroner i utbetalte erstatninger til brann (BRASK)
53	% der brann og redning er første nødetat på stedet
95	% av befolkningen har stor tillit til brann- og redningsvesenet
54	% utrykninger til unødige meldinger og alarmer
4,1	% kvinner i brann- og redningsvesenet

FIGUR 1. Brann- og redningsvesenets reelle oppdrag 2018

Både antall branner og antall omkomne i brann har økt noe fra 2017 til 2018. 39 personer omkom som følge av brann i 2018. 27 av disse er menn og 12 er kvinner. *Målt i antall omkomne er imidlertid brannsikkerheten i Norge blitt betydelig bedre de siste 10 årene.*

Figuren nedenfor viser utviklingen i antall omkomne siden 1979, målt i både antall og per 100 000 innbyggere.

FIGUR 2. Omkomne i brann per år

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Brannforebygging i kommunene

Det forebyggende arbeidet gir gode resultater, og tallet på antall omkomne i brann er fortsatt lavt, selv om det er noe høyere i 2018 sammenlignet med historisk lavt nivå i 2017. Det er fremdeles personer i risikoutsatte grupper som er overrepresentert i boligbranner med dødelig utfall. I tillegg til høy alder, er ruslidelser og psykisk helseproblematikk fremtredende risikofaktorer. 24 av de 29 omkomne i fjor antas å være i risikoutsatte grupper. Mange av de som har en høyere risiko for å bli skadet i eller omkomme i brann, er enslige eldre som mottar helse- og omsorgstjenester fra kommunen i hjemmet. Samarbeid mellom kommunale tjenesteytere som har risikoutsatte i sine målgrupper, er derfor viktig for å redusere antall omkomne i brann.

DSB jobber målrettet med å veilede kommunene om brannsikkerhet for risikoutsatte grupper.

I 2018 er veiledningsarbeidet forsterket med midler fra Gjensidigestiftelsen. Det er laget en film som ble lansert i forbindelse med kampanjen Livsviktig på FNs eldredag 1. oktober. Kampanjen skal motivere rådmenn og kommunale ledere til å forankre og tilrettelegge for tverrfaglig samarbeid om risikogrubbene. Det pågår arbeid med å lage et modulbasert e-læringskurs og opplæringsfilmer til ansatte i helse- og omsorgstjenesten og brannvesenet. Dette skal bidra til mer kunnskap og kompetanse i samarbeidende tjenester. Det er også etablert et samarbeid med Skadeforebyggende forum om rekruttering av nasjonale pådrivere som skal følge opp og veilede kommuner.

DSB publiserte høsten 2017 en veileder som skal hjelpe bygningseiere til å ivareta sikkerheten i bygg. Veilederen er utarbeidet i samarbeid med Direktoratet for byggkvalitet, Norsk brannvernforening og KLP-forsikring. I 2018 er det jobbet strukturert med å implementere veilederen. Høsten 2018 ble det gjennomført fagdager i Fauske og Ålesund der private og offentlige bygningseiere og brannvesen var representert.

Det er også behov for å veilede brann- og redningsvesen i forhold som har betydning for deres myndighetsrolle. Dette gjelder særlig bruk av virkemidler hvor forskrift om brannforebygging har lagt opp til en større kommunal frihet til å drive brannforebyggende arbeid. Særlig er det behov for

mer veiledning på tilsynsområdet. Det pågår et arbeid med å lage ny veileder. Arbeidet ledes av DSB og har en bred involvering fra brukerne.

Ny utdanning for brann- og redningspersonell

Det gjøres omfattende endringer i utdannings-systemet for brann og redningspersonell. Endringene skal øke kvaliteten i opplæringen, sikre jevnere kompetanse og dermed bidra til mer effektiv forebygging og bedre beredskap. Arbeidet gjøres i nært samarbeid med brann- og redningsvesenet, og med innspill fra samvirkeaktører og andre samarbeidspartnere. *Til tross for at nye utdanningsløp ikke har trådt i kraft, kan vi se at arbeidet allerede bidrar til synlige effekter i brann- og redningsvesenene. Økt oppmerksomhet rundt mangfold i rekruttering er et eksempel på dette.*

Regjeringen har besluttet å etablere fagskole-utdanning for brann- og redningspersonell som skal jobbe i heltidsstillinger. Utdanningen vil være åpen og tilgjengelig ved at den blir en del av det ordinære utdanningssystemet, og vil ta inn 160 studenter årlig. Den toårige utdanningen vil gi kompetanse innen forebygging, beredskap og nødalarmering. *Dette vil sikre brann- og redningsvesenet personell med en helhetlig forståelse som kan benyttes i hele oppgave- og krisespekteret.* I 2018 ble blant annet det omfattende arbeidet med studieplan og organisasjonsmodell for fagskolen ferdigstilt.

DSB har i 2018 lagt betydelig kapasitet i å ferdigstille og videreutvikle nytt konsept for opplæring av deltidspersonell. Framtidig løsning skal gi et mer fleksibelt opplæringsløp, høyere kvalitet og sikre at flere gjennomfører grunnutdanning. I tillegg til at fagmiljøet deltar i selve utredningsarbeidet, er det etablert en bred referansegruppe for å sikre fagmiljøets innspill.

I 2018 har DSB gjennomført planleggingsfasen for Digital læringsarena. *Dette er en plattform som skal gi anledning til å gjennomføre deler av opplæring på digitale flater med høy kvalitet. I tillegg skal denne løsningen gjøre det enkelt for ledere i brann- og redningsvesenet å holde oversikt over ansattes kompetanse.* Løsningen skal også bli et viktig verktøy for en mer systematisk måte å drive erfaringslæring, både internt og mellom brann- og redningsvesen. Gjensidigestiftelsen finansierer anskaffelsen av løsningen gjennom "Det store Brannløftet".

Utdanning av brann- og redningspersonell

Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen definerer kravene til utdanning for brann- og redningsvesenet, og Norges brannskole (NBSK) er ansvarlig for å tilby utdanning til brann- og redningspersonell. Andelen som tilfredsstillende kravene til utdanning er over 90 prosent for brannkonstabler, utrykningsledere som har heltidsstilling, og for brannsjefene. Også for forebyggende personell, avdelingsledere og feiere er andelen som tilfredsstillende dagens krav rundt eller over 80 prosent³. For disse stillingstypene har andelen med utdanning vært relativt stabil fra 2015-2017.

Mange kommunale brann- og redningsvesen har fortsatt deltidspersonell uten forskriftsfestet kompetanse. Men andelen med tilfredsstillende utdanning har vist en klar økning fra 2016 til 2017. Andelen brannkonstabler deltid med utdanning i henhold til kravene har økt fra 63 til 68 prosent og andelen utrykningsledere deltid med utdanning økte fra 55 til 63 prosent. Dette skyldes i stor grad at Norges Brannskole har hatt en sterkere oppfølging av kommunene for å få dem til å etterfølge forskriftskravene, og flere kurs gjennomføres regionalt.

NBSK gjennomførte alle kursene for brannvesen beskrevet i kurskatalogen for 2018. Antall kurs gjennomført er på samme nivå som tidligere år. Den største utfordringen er fremdeles at en stor andel av bemanningen ved landets deltidsbrannvesen er uten utdanning slik dimensjoneringsforskriften krever gjennomført. NBSK har i 2018 støttet all deltidsutdanning kommunene har tatt initiativet til, og gjennom reiser og kontakter bidratt til oppstart av flere kurs regionalt. Dette har medført en oppsving i antall oppstartede kurs, men allikevel ikke mange nok til å motvirke trenden med at antall deltidsbrannfolk uten utdanning etter kravene i forskriften er økende.

Kursprogrammene for grunnutdanning, ledelse og forebyggende brannvern er revidert og tilpasset fremtidens kompetansebehov. Kursene er attraktive og mottar svært gode tilbakemeldinger fra kursdeltakerne. NBSK har et utstrakt og tett samarbeid med landets brann- og redningsvesen både ved gjennomføring av

regionale kurs i regi av brannskolen og for å leie inn oppdatert instruktørkompetanse til kursene som gjennomføres i Tjeldsund.

For å redusere sårbarheten i samfunnet bidrar NBSK med en rekke kurs innen andre områder:

- 110-sentraloperatøruddanning
- Oljevernberedskapsutdanning for kommunene. Dette skjer på oppdrag fra og i samarbeid med Kystverket og Norsk Oljevernforening For Operatørselskap (NOFO). NBSK har utviklet et nytt kurs i håndtering av forurensning i kaldt klima og under isforhold
- Utdanning av innsats- og beredskapsmannskaper på AVINORs flyplasser
- Feierfagutdanning i samarbeid med Nordland Fylkeskommune, som et viktig bidrag til forebyggende brannvernarbeid

Håndtering av uhell med farlige stoffer er et viktig element både i grunnopplæringen og i lederutdanningen. Skolen yter dermed viktig bidrag til gjennomføringen av CBRNE-strategien.

Den største utfordringen framover er å øke volumet på utdanning av deltidsbrannfolk og kapasiteten på lederutdanning.

Forbedret nødmeldetjeneste

Arbeidet for en forbedret nødmeldetjeneste skal sikre bedre innsats overfor nødstilte, legge til rette for god samordning mellom nødetatene og skape sterke fagmiljøer med høy kompetanse. DSB har i 2018 hatt flere aktiviteter som støtter opp under forbedring av nødmeldetjenesten.

Samlokalisering av nødmeldingssentraler

DSB samarbeider med Politidirektoratet om arbeidet med samlokalisering av 110-sentralene og politiets operasjonssentraler. I april 2018 ble samlokaliseringen i Øst 110-region (Ski) ferdigstilt. I oktober 2018 ble 110-sentralen og politiets operasjonssentral i Sør-Øst (Tønsberg) samlokalisert. Det er pågående aktiviteter for gjennomføring av samlokalisering i Tromsø og Finnmark (slutføres mot slutten av 2019/ begynnelsen av 2020). Innledende prosjekteringsarbeid for samlokalisering er igangsatt i Trøndelag (Trondheim).

³ Kilde: Melding om brannvernet. 2017-tall. 2018-tall foreligger ikke er pr 15.februar 2019.

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

De tidlige erfaringene fra de samlokaliserte sentralene viser at *samlokaliseringen har bidratt til økt kjennskap til og forståelse for den andre sentralens håndtering av hendelser. Sentralene kan melde om at de har nytte av hverandres nærhet, kunnskap og informasjon i både små og store hendelser.* Fordelen ved at sentralene nå til sammen utgjør et større fagmiljø regionalt trekkes blant annet frem som umiddelbare positive effekter.

Gevinster av samlokalisering forventes i form av kvalitetsforbedringer over tid på forhold som kjennskap på tvers, informasjonsdeling, felles hendeshåndtering og samvirke. Det er utarbeidet en felles gevinstrealiseringsplan for alle de samlokaliserte sentralene. De samlokaliserte sentralene skal fortløpende gjennomføre en rekke samvirkefremmende aktiviteter, og virkningen av disse vil bli målt jevnlig over flere år.

e-Call

DSB har i 2018 etablert eCall, en løsning som gjør at 110-sentraler kan motta nødmeldinger fra biler. eCall primærløsning ble satt i drift 18. desember 2018. I løsningen etableres en taleforbindelse mellom kjøretøyet og 110-operatøren. I motsetning til den midlertidige mottaksløsningen, som ble etablert 15. mai 2018, kan 110-operatøren nå motta eCall-datasettet, som blant annet inneholder kjøretøyets posisjon. Løsningen oppfylder dermed alle EU-forpliktelser.

DSB har samarbeidet tett med representanter for landets 110-sentraler. Det er utarbeidet felles prosedyrer for håndteringen av eCall og det er gjennomført nødvendig opplæring for løsningen. DSB er ikke kjent med at det har forekommet reelle eCall-anrop til 110-sentralene.

3.1.2 NØD- OG BEREDSKAPS-KOMMUNIKASJON

Delmål 2 - tildelingsbrev 2018:

Nødetater og andre beredskapsaktører har tilgang til sikre, robuste og tidsmessige kommunikasjonssystemer for ledelse og samhandling.

Et robust og sikkert nødnett

Gode kommunikasjonsløsninger for nød- og beredskapsaktører er en grunnleggende forutsetning for at aktørene skal kunne løse sine samfunnsoppgaver. *Hovedfokus i 2018 har vært å opprettholde et sikkert og robust nett for nød- og beredskapskommunikasjon til brukere over hele landet. Dagens Nødnett vil være bærebjelken i norsk beredskap i mange år fremover.*

Siste kontraktsmilepæl i utbyggingsdelen av Nødnettprosjektet ble formelt oppnådd høsten 2018.

Stabilt god drift av Nødnett

DSB har et hovedansvar for at Nødnett er og forblir et trygt, robust og tidsmessig kommunikasjonssystem for ledelse og samhandling. Det forutsetter en forsvarlig drift og videreutvikling av Nødnett. De daglige drifts- og operatøroppgavene er satt ut til Motorola Solutions Norge, mens DSB ivaretar driftskontrakten med leverandøren på vegne av JD, og har myndighet til å opptre som kontraktspart overfor leverandøren. I 2018 har DSB hatt en tett oppfølging og godt samarbeid med Motorola Solutions for å sikre god og stabil drift av Nødnett.

Til støtte for den operative bruken av Nødnett i perioder med utfall i Nødnett, ble det i 2018 introdusert et nytt støtteverktøy for kontrollrommene som viser Nødnettdekningen slik den er til enhver tid. Verktøyet viser hvilket område som er berørt ved utfall av en basestasjon, slik at etatene kan planlegge operasjoner basert på reell radiodekning i området.

Gjennomsnittlig tilgjengelighet i Nødnett for 2018 var 99,84 prosent. Dette er under måltallet på 99,95 prosent. Tabell 3 viser månedlig utvikling av oppetiden. De vanligste årsakene til utfall i Nødnett i 2018 var strømbrudd og brudd på telelinjer (transmisjon). Brudd på telelinjer skyldes i stor grad også strømbrudd. De fleste utfallene var av kort varighet. Noen større utfall skjedde i perioder med blant annet ekstremværet Knud med tilhørende strømutfall i store deler av Agderfylkene.

Tilgjengeligheten i vintermånedene ble blant annet påvirket av nedetider på basestasjoner med vanskelig tilgang for feilretting pga. store snømengder og utfordrende vindforhold. Sen snøsmelting og jordras har også vært årsaker til lange rettetider på enkeltbasestasjoner i 2018. For å ivareta sikkerheten til personell som skal ut i felt for å feilrette, kan resultatet bli at rettetiden øker.

Skogbrannene som herjet i Sør-Norge i juli påvirket ikke tilgjengeligheten i Nødnett.

Økt robusthet i Nødnett

Av om lag 2100 basestasjoner i Nødnett er 31 basestasjoner ikke tilkoblet fast strøm, da disse er lokalisert på steder der dette ikke er mulig. DSB har det siste året fokusert på forbedringer i rutiner for drift og vedlikehold ved slike basestasjoner.

Gjennom hele 2017 og 2018 har det pågått et tidligere vedtatt forbedringsprogram for fjerning av såkalte "Single Point of Failure" i transmisjonsnett. *Dette arbeidet bidrar til at enkeltfeil ikke fører til brudd i en ring. Alle de 101 utvalgte ringene er nå ferdigstilt og har bidratt til økt robusthet i Nødnett.*

Da Nødnett ble tatt i bruk i hele landet i 2015 hadde nettet nødstrøm på 8 timer for 85 prosent av basestasjonene og 48 timer for resterende 15 prosent. *Gjennom samarbeid med kraftselskaper har 296 basestasjoner fått økt nødstrøm til 20 timer, 132 av disse i 2018.* DSB har inngått samarbeidsavtaler med totalt 20 kraftselskaper i regionene Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Nordland, Hordaland, Hedmark og Oppland. I samme område er rutiner for prioritert feilretting av strømutfall forbedret. Den økte robustheten i Nødnett kommer alle brukerne til gode i de aktuelle områdene.

Dekning i Nødnett

Nødnett har god dekning i hele landet.

Erfaringsmessig kan dekningsmessig oppleves som mangelfull i enkelte områder, selv etter utbygging og test, og dette oppdages gjerne etter en tids bruk. DSB mottar henvendelser fra enkelte brukerorganisasjoner med lokale dekningsutfordringer og arbeidet med å avdekke om dette skyldes teknisk feil, kontraktsbrudd eller behov for tilleggsinvesteringer er en kontinuerlig oppgave for DSB. I 2018 ble det bestilt to nye basestasjoner som vil plasseres i Bodø og Lodalen. Beslutningen for plassering av basestasjonene er forankret med nødstatene. Basestasjonene vil være ferdigstilt i 2019. Det er også bestilt 20 nye innendørsanlegg for etatskritiske bygg.

TABELL 3. Tilgjengelighet i Nødnett/ oppetid fordelt pr. mnd. 2018 med måltall 99,95 prosent.

MÅNED	JAN	FEB	MAR	APR	MAI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DES
Nødnett tilgjengelighet	99,70%	99,85%	99,89%	99,86%	99,86%	99,90%	99,84%	99,87%	99,80%	99,79%	99,87%	99,88%

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Økt sikkerhet i Nødnett

Kravene til sikkerhet og trusselbilde endres over tid. DSB jobber kontinuerlig med å opprettholde forsvarlig sikkerhet knyttet til drift og forvaltning av Nødnett. *I 2018 har DSB jobbet systematisk med tiltak for bedring av fysisk og logisk sikring av Nødnett, både basert på behov fremkommet i tilsyn utført av NSM i 2017, samt gjennom egne analyser.*

Neste generasjon Nødnett

DSB fikk i tildelingsbrev for 2018 i oppgave å gjennomføre en konseptvalgutredning om neste generasjon nødnett i samarbeid med Nkom i henhold til presiseringsbrev. Presiseringsbrev med mandat er under arbeid i JD. Det forberedende arbeidet har pågått i 2018, og DSB og Nkom har avklart en god arbeidsfordeling. DSB og Nkom har avholdt møter med de norske mobiloperatørene, framtidige brukere, og andre norske fagmiljøer. Det er også nær kontakt med tilsvarende initiativer i andre land.

Riktig bruk av Nødnett

Riktig bruk av Nødnett er avgjørende for effektivt samvirke mellom brukerne av Nødnett. DSB har i 2018 gjennomført fire regionale fagsamlinger for brukerne for å informere om endringer i sambandsreglement, samhandlingsprosedyrer og ny kommunikasjonsstruktur. Fagsamlingene er gjennomført i de fire politidistriktene Innlandet, Nordland, Agder og Møre og Romsdal. Første fagsamling ble gjennomført i Innlandet politidistrikt i mai, med gode tilbakemeldinger. Fagsamlinger planlegges i de resterende politidistriktene i 2019.

Brukerne er i stor grad fornøyd med Nødnett. I 2018 er arbeidet med en ny brukerundersøkelse igangsatt. Undersøkelsen vil gjennomføres i 2019 i samarbeid med Helsedirektoratet, Helsetjenestens driftsorganisasjon for Nødnett HF og Politidirektoratet. Formålet med å gjennomføre brukerundersøkelser er å få tilbakemeldinger fra brukerne om erfaringen med bruk av Nødnett.

Med flere brukere er riktig bruk av Nødnett viktig for at alle skal ha en god brukeropplevelse og for at Nødnett skal fungere optimalt. Riktig bruk av Nødnett forutsetter at brukerne kjenner systemet godt, klarer å utnytte mulighetene og forstå begrensningene i nettet. *Under skogbrannsommeren 2018 ble Nødnett brukt mye. Tilbakemeldingene fra brukerne var generelt gode. Samtidig bidro manglende*

kjennskap til felles talegrupper at flere aktører under hendelsene ikke fikk samhandlet via Nødnett.

Opplæring i bruk av Nødnetts tjenester, funksjonalitet og utstyr er avgjørende for å sikre riktig bruk og trygge brukere i Nødnett. I 2018 har DSB utviklet en e-læringsløsning for brukere av Nødnett. E-læringsløsningen skal sikre at hver enkelt bruker av Nødnett kan gjennomføre e-læring for å opparbeide seg et minimum av grunnkompetanse om Nødnett.

DSB arbeider for at samband og kommunikasjon er et øvingsmål ved øvelser. I forbindelse med årets Natoøvelse, Trident Juncture 2018, gjennomførte DSB deknings- og kapasitetsanalyser for de berørte områdene og iverksatte tiltak for å begrense konsekvensen av mulige utfall og feil i Nødnett under øvelsen. Nødnett fungerte som normalt under hele øvelsesperioden.

Drift av brannvesenets brukerstyr

God kundeoppfølging og effektiv drift av utstyret som er koblet opp mot Nødnett påvirker brukeropplevelsen. DSBs Brukertjenestesenter/ Branns driftsorganisasjon (BTS/BDO) har ansvaret for å ivareta driftstjenester for brannvesenet og for andre brukere utover nødnetatene. Gjennom BTS/BDO sin servicedesk er DSB i daglig kontakt med organisasjoner som utgjør over 55 prosent av alle brukerne i Nødnett. Brukerhenvendelsene kommer fra hele landet og inkluderer brukermeldte feil og meldinger fra leverandører om planlagte arbeider, feilretting og oppgraderinger.

Antall brukerhenvendelser har hatt en stadig økning siden 2015 på grunn av at Nødnett nå er landsdekkende, samtidig som stadig flere andre beredskapsaktører også tar Nødnett i bruk.

TABELL 4. Antall brukerhenvendelser BTS/BDO

	2015	2016	2017	2018
Antall brukerhenvendelser	1 759	5 250	7 232	7862

DSB ved BTS/BDO har i 2018 lansert “MinSide”, en app på mobilen eller på web for dialog med de brukerorganisasjonene som driftes av BTS/BDO. Praktisk administrasjon og dialog med brukerorganisasjonene foregår nå i all hovedsak digitalt via denne applikasjonen. *Dette har effektivisert arbeidet og økt nøyaktigheten og kvaliteten i våre leveranser til brukerne.*

Reformer og andre endringer hos organisasjoner som bruker Nødnett kan medføre geografiske og organisatoriske endringer som kan kreve endringer i brukerutstyret. Nærpolitireformen har medført geografiske endringer av politidistriktene. For å sikre fortsatt effektiv og tydelig kommunikasjon mellom brukerne i Nødnett, var det nødvendig med en endring av talegruppestrukturen på samtlige radioterminaler tilknyttet Nødnett. En konsekvens av dette var at alle radioterminaler i Nødnett måtte omprogrammeres. DSB har derfor i 2018, i samarbeid med de tre nødstatene og Hovedredningsentralene (HRS), etablert et koordineringsforum som har arbeidet for å reprogrammere radioterminalene og ta i bruk nye talegrupper. Totalt har over 50 000 radioterminaler blitt reprogrammert i forbindelse med Nærpolitireformen.

Finansieringsmodell for drift og forvaltnings av nødnett

DSB fikk høsten 2017 i oppdrag fra JD å vurdere dagens finansieringsmodell, og se på mulige modeller for drift og forvaltning av Nødnett. Modellen skal sikre balanse mellom kostnader og inntekter, og skape handlingsrom og forutsigbar drift.

DSB har levert et innspill til JD der fire ulike modeller er vurdert. Modellene viser ulike finansieringsmuligheter og grader av brukerfinansiering. Det er gitt en anbefaling for hvilken modell DSB anser at ivaretar brukere, direktorat og departement.

3.1.3 KJEMIKALIE- OG EKSPLOSIVSIKKERHET

Delmål 3 - tildelingsbrev 2018:
Mer helhetlig forebygging og koordinert beredskap innenfor kjemikalie- og eksplosivområdet.

DSB er fag-, forvaltnings- og tilsynsmyndighet for farlig stoff og farlig gods. DSB skal ivareta befolkningens sikkerhet ved å påse at den lovlige håndteringen av farlig stoff og farlig gods skjer uten uhell, og at ikke farlig stoff og farlig gods kommer på avveie og misbrukes til kriminelle handlinger.

Fagmyndighet for farlig stoff og transport av farlig gods

DSB skal være en oppdatert, aktiv og kompetent fagmyndighet. Som fagmyndighet for farlig stoff og farlig gods skal vi utvikle og fastsette treffsikkert regelverk som er i tråd med samfunnsutviklingen og være faglig rådgiver for departementet og kompetanseorgan for befolkning, næringsliv og andre myndigheter.

DSB har i 2018 prioritert å bygge kompetanse på håndtering av hydrogen som drivstoff, fangst, lagring og deponering av CO2 og mobil tilvirkning av eksplosiver. DSBs forsker på FFI har siste år fokusert på risiko knyttet til ammoniumnitrat som innsatsfaktor ved produksjon av eksplosiver. *Prosjektet er et samarbeidsprosjekt med bransjen og foreløpige resultater ser ut til å kunne bidra til utvikling av regelverk og ny kunnskap om sikker håndtering av ammoniumnitrat.* Vi har også oppdatert kompetansen til direktoratet på kjente anleggstyper som kuldeanlegg, kjelanlegg og forbruksanlegg for gass. Disse aktivitetene er avgjørende for at vi skal kunne levere treffsikre regelverk og tilby faglig rådgivning.

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

DSB har i 2018 fortsatt det viktige arbeidet med å legge til rette for at kommunene skal ha et godt grunnlag for å kunne etablere hensynssoner rundt storulykkeanlegg. DSB har også i forbindelse med styringsdialogmøtene med fylkesmannen diskutert deres oppfølging av kommunenes arbeid med å fastsette hensynssoner rundt storulykkevirksomhetene. DSB ser tydelig at dialog med FM om dette temaet bidrar til et relevante plansaker forelegges DSB for innspill. Hensynssonens formål er å opprettholde avstand mellom storulykkevirksomhetene og befolkningen, slik at befolkningens sikkerhet er ivaretatt ved en eventuell hendelse. Direktoratet har gitt innspill i plansaker, deltatt på samlinger med arealplanleggere i kommunene for å informere om veileder om sikkerhet rundt storulykkevirksomheter og informert virksomheter om retningslinjer om kvantitative risikovurderinger for anlegg som håndterer farlig stoff. Det er i 2018 etablert hensynssoner rundt flere storulykkeanlegg og bevisstheten og kunnskapen hos både kommuner, fylkesmenn og virksomhetene er forbedret.

Direktoratet har gjennomført to større utredninger for å definere minste sikkerhetsavstand til eksplosivlager med mindre mengder og til små og mellomstore anlegg med farlig stoff. Dette er utredninger som vil bidra til bedre etterlevelse av krav i regelverk.

Brannvesenet er tilsynsmyndighet etter forskrift om håndtering av farlig stoff, og de gjennomfører årlig i størrelsesorden 700-1000 tilsyn med håndtering av farlig stoff. Seksjon for Kjemikaliesikkerhet underviser ved forebyggendekurset på brannskolen for å bidra til at brannvesenet har tilstrekkelig kompetanse til å gjøre tilsyn på området. Undervisningen fokuserer på forskrift om håndtering av farlig stoff og hvilke anlegg og kjemikalier som møter brannvesenet når de er ute på tilsyn.

Forvaltningsmyndighet for farlig stoff og farlig gods

Forvaltningsmyndighetsrollen omfatter saksbehandling og veiledning. Vår målsetning er å ha effektiv og digital saksbehandling, samt gi faglig forankret veiledning og informasjon. DSB har i 2018 hatt særskilt fokus på å identifisere tiltak for å effektivisere ivaretagelsen av rollen som forvaltningsmyndighet for farlig stoff og farlig gods. Det er gjennomført en omfattende kartlegging av de

ulike sakstypene med utgangspunkt i forskriftene som regulerer kjemikaliesikkerhet som er hjemlet i brann- og eksplosjonsvernloven. Hovedhensikten med utredningen var å kartlegge handlingsrommet for å endre og effektivisere saksbehandlingsprosessene. DSB forvalter totalt 21 forskrifter på farlig stoff- og farlig godsområde og hele 16 av disse ivaretar internasjonale forpliktelser. Det er i hovedsak fem forskrifter som genererer saksbehandlingsoppgaver. Det er identifisert enkelte saksbehandlingsoppgaver som kan avvikles og effektiviseres. Tiltak er iverksatt og vi forventer å se effekter i 2019.

Direktoratet forbedret i 2017 og 2018 søknadsprosessen for å søke om sertifikat som bergsprenger og bergsprengningsleder og utstedelse av tillatelser. *Det er utviklet en "Min side" som gir virksomhetene oversikt over tillatelser. Dette har redusert saksbehandlingstiden til nevnte saker, og virksomhetene rapporterer at de opplever prosessen som forståelig, betydelig raskere og at det gir dem god oversikt over deres tillatelser fra DSB og status i pågående saker.*

For å utvikle og effektivisere hvordan vi gir veiledning til våre regelverk, er det i 2018 gjennomført et større prosjekt for å kategorisere våre målgrupper. Hvem er de, hvilke kompetanse har de om regelverket og hvilke kunnskap har de om risiko knyttet til egen aktivitet. *Etterlevelse av krav i regelverket øker når veiledning er tilpasset målgruppene.* Vi vil videre fokusere på å utvikle tilpasset veiledning og forventer at dette vil øke etterlevelse av regelverk og med det forebygge uhell og ulykker, samtidig som dette vil redusere direktoratets ressursbruk til veiledning en til en.

DSB har over flere år hatt fokus på å informere og veilede aktører som selger utgangsstoffer til eksplosiver om plikten til å melde mistenkelige transaksjoner til nasjonalt kontaktpunkt (Kripes). I 2018 har meldinger til Kripes medført aksjoner fra politiet som har avdekket ulovlig håndtering av farlig stoff og potensielt avverget hendelser.

Tilsynsmyndighet for farlig stoff og farlig gods

DSB skal være en tydelig og synlig tilsynsmyndighet og vi skal gjennomføre risikobaserte tilsyn for å kontrollere etterlevelse av krav i regelverk.

I 2018 ble gjennomføring av storulykketilsyn nedprioritert for å anvende ressursene til å effektivisere forvaltningsporteføljen. For å minimere konsekvensene av å ikke gjennomføre on-site tilsyn, gjennomførte DSB dokumenttilsyn knyttet til storulykkevirksomhetenes plikt om informasjon til allmennheten om sikkerhetstiltak. *Tilsynet har bidratt til at flere storulykkevirksomheter har oppdatert og tilgjengeliggjort informasjon som er viktig for befolkningen i nærheten av anleggene.*

Videre ble det prioritert gjennomføring av markedstilsyn med produsenter av kuldeanlegg. Tilsynet avdekket manglende etterlevelse av regelverk og det er konkludert med at det er behov for videre oppfølging av og informasjon til denne bransjen. Vi forventer at økt kunnskap om regelverk vil ha en positiv effekt på antall hendelser knyttet til kuldeanlegg.

Direktoratet gjennomførte også tilsyn med oppbevaring og tilvirkning av eksplosiver, håndtering av utgangsstoffer for eksplosiver, markeds kontroll av publikumstilgjengelig fyrverkeri samt tilsyn på et større industrianlegg med fokus på behovet for sikring. *Tilsynene øker kjennskap til regelverk, brudd følges opp med hensiktsmessig reaksjonsmiddel og tiltak som implementeres bidrar til å forebygge hendelser.*

DSB tilrettela i 2018 for tilsynsaksjon med farlig stoff for brann- og redningsvesenet. Direktoratet får tilbakemelding på at aksjonen bidrar til økt kompetanse på farlig stoff hos brannvesenet og at antall utførte tilsyn på området blir høyere. I 2018 var det fokus på gass i restauranter og innmelding av anlegg med farlig stoff.

Nasjonal strategi for CBRNE-beredskap

Selv om store og alvorlige hendelser som omfatter kjemiske, biologiske, radiologiske og nukleære stoff eller eksplosiver ikke skjer ofte i Norge, er det likevel viktig å være forberedt på hvilke konsekvenser slike hendelser kan få. Den nasjonale strategien for CBRNE-beredskap er et viktig og nødvendig instrument i dette arbeidet.

Det er et mål for DSB at relevante tiltak i strategien integreres i allerede pågående arbeid, og at det følges opp innen de ulike fagfeltene i DSB og ut mot relevante aktører.

Ansvar for krisehåndtering ved CBRNE-hendelser følger etablerte systemer for fag- og samordningskanal der virksomhet, kommuner, fylkesmenn, nasjonale faginstanser (direktorater) og departementer har ansvar for samfunnssikkerhet og beredskap innenfor sine sektorområder. De virkemidlene DSB har til rådighet for å styrke samordningsrollen er generiske. Virkemidlene er egnet til å håndtere ulike typer av ekstraordinære hendelser, også CBRNE-hendelser. Det betyr at en alvorlig CBRNE-hendelse skal håndteres gjennom etablerte systemer for samordning av beredskapen på lik linje med andre hendelser som setter samfunnet på prøve.

Helseberedskapsøvelsen 2018 (som var en del av Trident Juncture 18), der ett av scenariene var innen CBRNE, viste hvilke utfordringer kommunen og lokalsamfunnet vil måtte forholde seg til ved slike hendelser i både håndterings- og ikke minst i normaliseringsfasen. Det sivil-militære samarbeidet er nødvendig ved slike hendelser, og det er av avgjørende betydning at samvirke mellom alle beredskapsaktørene fungerer optimalt. Læringspunktene fra denne delen av øvelsen vil bli fulgt opp i 2019.

Det er stor oppmerksomhet på CBRNE-området i internasjonale organisasjoner. Etter hendelsene i Storbritannia i 2018 er det særlig oppmerksomhet på kjemiske trusler. DSB har fulgt arbeidet i EU, NATO, i Norden og i Østersjørådet som ledd i å styrke vår egen nasjonale CBRNE-beredskap.

Mot slutten av 2018 ble arbeidet med NATOs retningslinjer for styrket sivil-militært samarbeid ved et eventuelt CBRN-angrep sluttført. Dette er anbefalinger til nasjonene og til NATO om hvordan beredskapen skal forbedres og hvordan best samarbeide om håndteringen av CBRN-angrep. Retningslinjene bør i første omgang vurderes opp mot vår egen CBRN strategi, og i tillegg opp mot arbeidet med å styrke totalforsvaret og de planene og ordningene som finnes innen sivil-militært samarbeid innen CBRNE-beredskap. *Det er DSBs anbefaling at internasjonale initiativ, trender og*

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

signaler må tas med i vurderinger i en fremtidig revisjon av den nasjonale strategien for CBRNE-beredskap.

Samvirkeområdet CE-beredskap 2018–2019

Den 2-årige handlingsplanen for samvirkeområdet CE-beredskap ble forankret i de relevante departementene, og samvirkeområdets oppgaver følges i perioden 2018–2019 opp gjennom fire prosjekt i tillegg til møter i myndighets- og rådgivningsgruppen.

De fire prosjektene er knyttet til:

- Økt erkjennelse og tverrsektoriell forståelse av trusler, risikoer og sårbarheter på CE-området
- Avklare grensesnitt mot beredskapen for akutt forurensning
- Nettverk for faglig rådgivning i håndterings- og normaliseringsfasen av en hendelse
- Kommunikasjon med befolkningen

Alle prosjektene avsluttes i 2019. Revidert handlingsplan (2018-2019) for Samvirkeområdet CE-beredskap og status for pågående aktiviteter vil bli sendt departementet i midten av februar 2019.

Som ledd i å styrke Samvirkeområdet på tvers av sektorene ble det i 2. tertial 2018 etablert en rådgivningsgruppe. Rådgivningsgruppen skal bidra til å løse oppgaver og aktiviteter i samvirkeområdet, og det ble gitt gode innspill til de fire prosjektene. Medlemmene skal bidra i faglig beredskapsnettverk, det skal utveksles informasjon på tvers av sektorene og gruppen skal være en viktig arena for læring. Et suksesskriterium og samtidig en utfordring i arbeidet er å få til god involvering fra alle aktørene, slik at det ikke bare er DSB som initierer aktivitet. Møtene i myndighets- og rådgivningsgruppen er viktige arenaer for DSB, der vi også informerer om EUs arbeid med sin CBRN-handlingsplan, samt videreformidle relevant kunnskap på CE-området.

Rammeavtalen som ble inngått mellom JD, FD, HOD og FFI om beredskapslaboratorium for CBRE-prøver formaliserer FFIs rolle også overfor sivile aktører. Det er svært viktig at Norge nå har et beredskapslaboratorium som kan analysere prøver med ukjent

innhold⁴. I tillegg til å gjennomføre prøver, har erfaringene fra ordningen i 2018 dokumentert behov for en rådgivningsordning til nød- og beredskaps-etatene ut over det som er omfattet av rammeavtalen. Eksempler på dette er råd om sikkerhetsavstander ved potensielt giftige gasser fra branner og sanering av forurenset utstyr. De foreløpige konklusjonene fra prosjektet der nettverk for faglig rådgivning i håndterings- og normaliseringsfasen av en CE-hendelse vurderes, peker også på behovet for en døgnkontinuerlig rådgivningstjeneste til nød- og beredskapsetatene. En ordning med et nasjonalt kompetansesenter for kjemikalie- og eksplosivvern er en alternativ løsning som vil kunne dekke behovet. *God faglig rådgivning til sentralt, regionalt og lokalt nivå er et viktig og nødvendig tiltak i CBRNE-beredskapen, som bidra til å styrke beredskapsnivået på området.*

3.1.4 SIVILFORSVARET – HÅNDTERING AV PÅLAGTE OPPDRAG PÅ EN EFFEKTIV OG SIKKER MÅTE

Delmål 4 - tildelingsbrev 2018:

Sivilforsvaret håndterer pålagte oppdrag på en effektiv og sikker måte.

Sivilforsvarets operative evne

Sivilforsvaret er en del av totalforsvaret, og skal utføre oppgaver innenfor beskyttelse av sivilbefolkningen ved store hendelser, i krise eller krig. Gjennom rollen som statens beredskapsressurs skal etaten bistå nødetatene og andre myndigheter innenfor et bredt spekter av oppgaver og hendelser. Sommerens store og krevende skogbranner har bekreftet behovet for Sivilforsvaret. Erfaringer har vist at samfunnet har behov for en operativ ressurs med organiserte, godt utrustede og trent avdelinger som kan bistå ved et bredt spekter av hendelser.

Sivilforsvaret har siden St. melding 22 (2007–2008)⁵ hatt størst oppmerksomhet på forsterkningsrollen, og i begrenset grad på primæroppdraget – å beskytte befolkningen i krig. Det har medført at dagens

⁴ Prøver med en potensiell kombinasjon av ukjente kjemiske, biologiske og radiologiske stoffer og/eller eksplosiver i samme prøve, og prøver med spesielt farlige kjemikalier.

⁵ St. meld.nr.22 (2007-2008): Samfunnsikkerhet – Samvirke og samordning

organisering, opplæring og dimensjonering ikke er dekkende for bl.a. å utføre oppgaver som evakuering og forflytning av befolkningen samt ivareta funksjonen knyttet til tilfluktsrom.

Foto: DSB

DSB har i Konseptutredning Sivilforsvaret 2016 og i DSBs anbefaling om fremtidens sivilforsvar og sivile beskyttelsestiltak (desember 2017), beskrevet Sivilforsvarets utfordringer og gitt forslag til det fremtidige Sivilforsvaret. Som ledd i oppfølging av Konseptutredningen og direktoratets anbefaling er prosjektet Omstilling av Sivilforsvaret igangsatt. For å oppnå nødvendig styrking og innretning kreves vesentlige og nødvendige investeringer for framtidens Sivilforsvar utover hva som er DSBs budsjettmessige handlingsrom i dag.

Økningen i antall kursplasser for befal gir reduksjon i kursplasser for grunnopplæring av nye mannskaper. Budsjettsituasjonen har ført til lavere øvingsmengde for tjenestepliktige enn det direktoratet mener er kritisk nivå, og et økende etterslep i investeringer i materiell. Sivilforsvaret er i 2018 tildelt øremerkede midler til investeringer i kritisk materiell og anskaffelser av blant annet kjøretøy er iverksatt. Det forventes at materiellsituasjonen i Sivilforsvaret bedres noe for disse materielltypene. Den samlede materiellsituasjonen vil likevel fremdeles være utfordrende.

Digitalisering - Nytt forvaltningssystem (PLIS)

DSB er i ferd med å implementere nytt forvaltningssystem for Sivilforsvaret. Løsningen har fått navnet PLIS (“Personell Logistikk Informasjon og Styring”). *PLIS vil gi muligheter for økt digitalisering i kommunikasjon og arbeidsprosesser, samt oppgavedifferensiering og spesialisering nasjonalt og regionalt i etaten.* I 2018 har prosjektet hatt fokus på etablering av teknisk løsning, samt verifisering av løsningen mot kravspesifikasjonen. DSB har avdekket en del mangler knyttet til leverandørens leveranse-kvalitet. Dette har skapt forsinkelser og prosjektets totale gjennomføringsfase er foreløpig planlagt inn i 4. kvartal 2019 og første kvartal 2020.

Forsterkning - beredskap

Året 2018 var et rekordår for Sivilforsvarets operative virksomhet, og etaten bidro gjennom sommeren til å beskytte befolkningen og berge samfunnet fra tap av store verdier ved de mange og omfattende skogbrannene. Skogbranninnsatsen utgjorde for Sivilforsvaret en ressursbruk på totalt 69 000 timer. Sivilforsvaret har et ansvar som pådriver for samvirke mellom nød- og beredskapsaktører, et arbeid denne sommeren viser viktigheten av.

TABELL 5. Innsatser totalt 2018

TOTALT I 2018	
Innsatser	280
Tjenestepliktige / ansatte	6 800
Innsatstimer	93 000

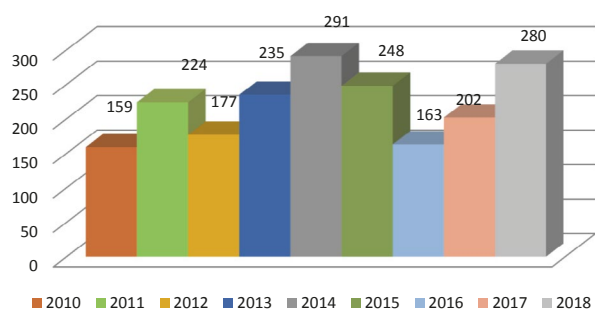
TABELL 6. Gjennomsnitt 2010–2018

GJENNOMSNIITT 2010–2018	
Innsatser	220
Tjenestepliktige / ansatte	4 136
Innsatstimer	40 000

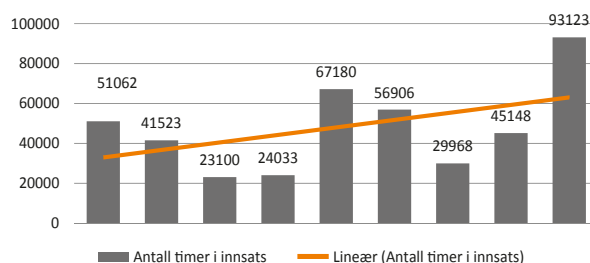
Tidspunktet for skogbrannene utgjorde en utfordring mht. å stille med tilstrekkelig personell, men ble løst gjennom utstrakt bruk av nabostøtte. Sivilforsvarets mannskaper og materiell, både distriktenes egne ressurser og nasjonale mobile forsterkningsenheter (MFE), ble forflyttet til der behovet var størst. I tillegg var det utstrakt og godt samarbeid mellom

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Sivilforsvaret, skogbrannhelikopter og brannvesen, samt kommuner, lokale bønder og andre frivillige. Ved store og omfattende branner i utmark har ikke brannvesenet tilstrekkelige pumpekapasitet og slangemateriell for utlegg over lengre avstander.

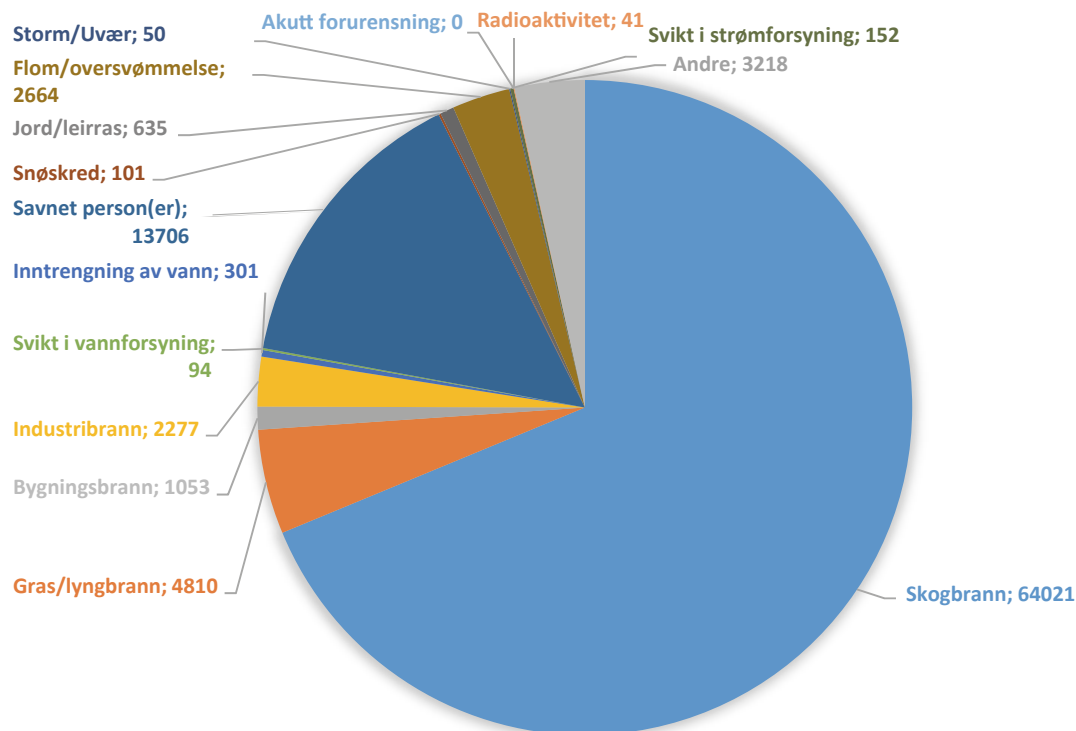

FIGUR 3. Antall innsatser totalt 2010-2018

FIGUR 4. Antall timer i innsats totalt 2010-2018

Tabellen for antall innsatser i perioden 2010–2018 viser at antall innsatser overstiger 200 i seks av ni år. Både rekordåret 2014 og 2018 var knyttet opp mot store branner, mens antallet i 2015 var i forbindelse med flyktningssituasjonen og store leteaksjoner. Tabellen for antall timer i innsats i perioden 2010–2018 viser at antall innsatstimer i seks av ni år er på over 40 000 timer. Samtidig går det fram at antall innsatser ikke nødvendigvis henger sammen med ressursbruk.

FIGUR 5. Type innsatser 2018 med spesifisering av antall timer

Sivilforsvaret bisto ved mange ulike hendelser i 2018, herunder politiet i søk etter savnede personer, bl.a. knyttet til alvorlig kriminalsak i Brumunddal, brannvesenet ved bygnings- og industribranner, flystyrt i Meråker og Vågan, vakthold og sikring knyttet til fjellpartiet Mannen, fregattforlis utenfor Bergen og bombefunn i Vestfold. Videre ba flere kommuner om bistand ved bortfall av strøm/ EKOM og ved svikt i vannforsyning.

Sivilforsvaret inngår i landets atomberedskap og utfører rutinemessige målinger av bakgrunnsstråling på flere hundre målepunkter over hele landet. *Det er i 2018 foretatt 1063 referansemålinger som er rapportert til Statens Strålevern. Målingene danner grunnlag for å kunne se endringer i bakgrunnsstrålingen over tid.* I tillegg har Sivilforsvaret i 2018 bistått Statens Strålevern med målinger ved mistanke om radioaktivitet.

Kapasiteter ved store hendelser

For å styrke Sivilforsvarets forsterkningsevne ved store og komplekse hendelser er det etablert nasjonale mobile forsterkningsenheter (MFE) i Trondheim, Tromsø, Oppland, Bergen, Kristiansand og Bodø. *Avdelingenes mobilitet gir mulighet til forflytning av materiell for å øke beredskapen ved obs-varslere f.eks. ekstremvær og flomfare. Videre gir desentralisering av nasjonale ressurser økt tilgjengelighet, kortere responstid og styrket regional og lokal beredskap.*

Skogbrannene i 2018 bekreftet behovet for nasjonale Mobile forsterkningsenheter. For å løse etatens oppdrag med hensyn til innsats og nødvendig beredskap, ble Sivilforsvarets mannskaper og materiell flyttet til berørte distrikter, koordinert på nasjonalt nivå. I tillegg har MFEs personell og materiell gjennom året vært benyttet ved flom og oversvømmelse, søk etter savnede, og svikt i strømforsyning. *Forsterkningsenheten har vært et viktig bidrag både der de er etablert og som nabostøtte ved større hendelser i hele landet.*

På oppdrag fra JD er det gjennomført pilotprosjekt for bruk av amfibiekjøretøy, som en kapasitet ved større flomsituasjoner. Behovet framkom i forbindelse med storflommen i Rogaland i 2015 og er en videreutvikling av Sivilforsvarets operative evne. Prosjektet innebærer utredning, anskaffelse, utprøving og evaluering. Det er anskaffet to

amfibiekjøretøy som er testet ut i Rogaland og på Starum, og nødvendig opplæring av instruktører og tjenestepliktige er gjennomført. Grunnet sine amfibiske egenskaper, god lasteevne og fremkommelighet i vanskelig terreng, har amfibiekjøretøyene vist seg som en anvendbar ressurs ved ulike innsatser og øvelser.

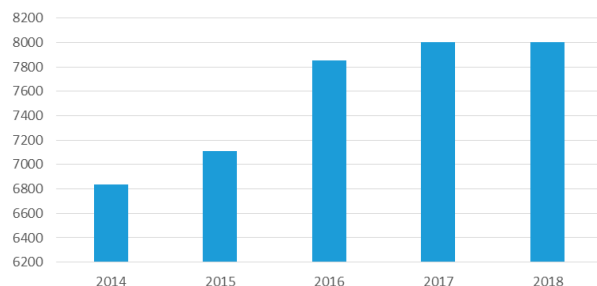
Foto: DSB

Amfibiekjøretøy videreutvikler Sivilforsvarets operative evne, og ivaretar behov som i dag ikke er dekket. I tillegg vil disse kjøretøyene være et godt supplement til ATV for transport av personell og materiell i ulendt terreng. Prosjektets sluttrapport med evaluering og anbefaling leveres i løpet av februar 2019.

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Styrke

Sivilforsvarets operative styrke består av 8000 tjenestepliktige, men oppfyllingen i avdelingene varierer på distriktsnivå fra 83 prosent til 112 prosent. For å opprettholde styrken er det nødvendig med årlig rekruttering med påfølgende grunnkurs.

FIGUR 6. Endring i operativ styrke 2014-2018

Selv om Sivilforsvaret har oppnådd måltallet om 8 000 tjenestepliktige er det store utfordringer knyttet til mangler i befalsoppfyllingen.

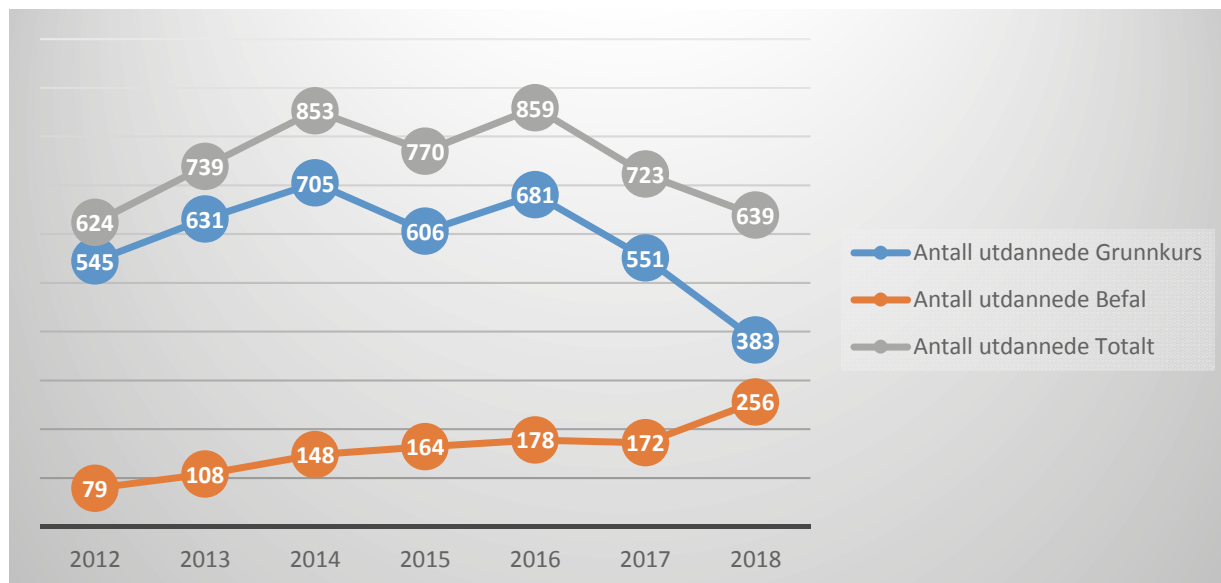
2018	
Befalsoppfylling	73 %
Avdelingsvis variasjon	57-95 %

2017	
Befalsoppfylling	67 %
Avdelingsvis variasjon	49-98 %

Sivilforsvaret har som et tiltak økt antall befalskurs med 50 prosent i 2018 og 2019. Selv med dette tiltaket er ikke målet om gjennomsnittlig befalsoppfylling i avdelingene på 80 prosent nådd. Sivilforsvaret har behov for motiverte befal for å ivareta mannskapenes sikkerhet og etatens leveransekrav. Mangel på befal kan i ytterste konsekvens føre til at Sivilforsvaret må si nei til oppdrag.

Kompetanse

I 2018 gjennomførte Sivilforsvaret kurs for 639 tjenestepliktige, fordelt på 383 grunnkursplasser og 256 befalskursplasser. Dette er en økning i antall befalskurs – på bekostning av grunnkursplasser. Kursoppfyllingen var 94 prosent. Noe av årsaken til manglende kursoppfyllinger er sykdom hos kursdeltakere kort tid før kursstart, samt en generelt krevende rekrutteringssituasjon med hensyn til befal.

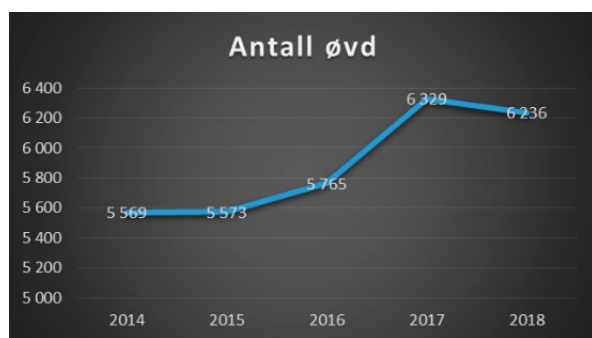

FIGUR 7. Antall utdannede 2012-2018

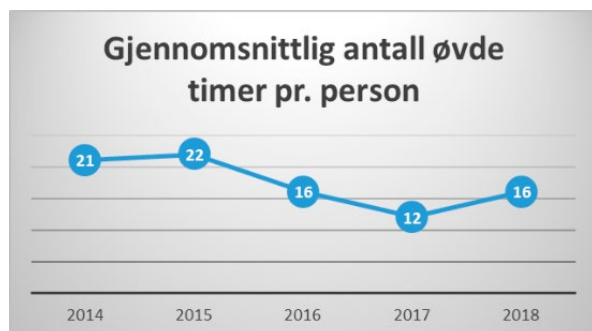

Øving

Med bakgrunn i resultatene fra kvalitetskontroll av enkeltmannsferdigheter, samt innmeldt risiko knyttet til kompetanse, var øving av befal prioritert i 2018. Selv om Sivilforsvarets Øvingsbestemmelser beskriver minimum 24 timers øvingstid for mannskap og befal, ble det med bakgrunn i ressursituasjonen i 2018, besluttet at alle mannskaper skulle øves minimum 16 timer og befal minimum 24 timer. I løpet av 2018 er 87 prosent av operativ styrke øvd, men med noe lavere antall timer enn målsettingen for mannskaper, og med distriktstvis variasjoner.

FIGUR 8. Antall øvd 2014–2018

FIGUR 9. Gjennomsnittlig øvingstid pr person 2014–2018

St.meld. 22 (2007-2008) legger som en forutsetning for styrken på 8000 tjenestepliktige at alle skal øves og opplæres med henblikk på forsvarlig innsats ved større og komplekse hendelser. For å opprettholde kompetansenivået er det nødvendig å øve de aktuelle fagområdene kontinuerlig. En gjennomgang av ødelagt materiell etter sommerens innsatser viser at mye av skadene kan relateres til brukerfeil, noe som bekrefter behovet for mer øving. DSB har i

Konseptutredning Sivilforsvaret 2016 foreslått 40 timer årlig øvingstid for å opprettholde eller øke kompetansen, og det er en stor bekymring at tjenestepliktige mannskaper øver for lite. Opprettholdes dagens øvingsmengde, vil dette på sikt gå ut over etatens operative evne og HMS for personellet. Dagens økonomiske situasjon gir ikke rom økt øvingsmengde.

Ny godtgjøringsordning i Sivilforsvaret

Tjenesteplikt er fundamentet for Sivilforsvarets virksomhet, og de tjenestepliktige har krav på økonomisk godtgjørelse for den tjenesteinnsatsen de gjør. Med bakgrunn i Konseptutredning Sivilforsvaret 2016, innvilget regjeringen i Prop. 1 S (2017-2018) 9,4 mill. kroner til innføring av ny godtgjøringsordning i Sivilforsvaret. Se kapittel 3.2.5 for nærmere omtale av ny forskrift om godtgjøring for tjeneste i Sivilforsvaret. Det er for tidlig å si om den nye godtgjøringsordningen innfrir forventningene om økt motivasjon for å påta seg en befalsrolle i Sivilforsvaret.

Materiell og utstyr

Sivilforsvarets materiellbeholdning er generelt preget av høy alder, stor slitasje og betydelige mangler. I 2018 ble Sivilforsvaret tildelt 13,3 mill. kroner i øremerkede midler til investeringer i kritisk materiell. Av økonomiske hensyn er det anskaffet brukte kjøretøy av nyere dato til erstatning for de som er utslitt. Kjøretøyene skal dekke det operative behovet, samtidig som sikkerheten ivaretas.

KJØRETØY	ANNET KRITISK MATERIELL
Minibusser	Vernedrakter
Innsatskjøretøy	Vernemasker
Snøscootere	Sikringsutstyr
ATV	Nødnett-terminaler

Investeringen i nødnett-terminaler har ført til en styrking av Sivilforsvarets evne til operativ ledelse og samvirke under innsats. En utfordring for etaten er imidlertid at med økt antall terminaler følger en stor økning i de årlige driftskostnader knyttet til abonnement.

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Dagens økonomiske situasjon gir ikke rom for fornyelse av utstyr, og en aldrende materiellpark gir økte drift og vedlikeholdskostnader. Selv om øremerkede midler gir en svak bedring av situasjonen innenfor enkelte områder, øker etterslepet innenfor det øvrige materiellet. Det arbeides kontinuerlig med å vedlikeholde materiell og utstyr slik at normert levetid kan forlenges. Etter sommerens skogbranninnsats måtte en stor andel slangemateriell kasseres. Det er foretatt gjenanskaffelser av ødelagte brannslanger og pumper innenfor ekstratildeling knyttet til skogbranninnsatsene. Videre registreres en økning i skader på materiell som skyldes både manglede kompetanse hos mannskaper og en aldrende materiellpark.

Sivilbeskyttelse

Sivilforsvarets primæroppgave er å beskytte sivilbefolkningen i krig. Sivile beskyttelsestiltak er tiltak for å beskytte sivilbefolkningen mot farer fra fiendtligheter eller katastrofer, samt legge til rette for at befolkningen kan overleve. I tilknytning til Konseptutredning Sivilforsvaret 2016 med

tilrådningsbrev ble det oversendt forslag om gjennomgang av sonekonseptet for sivile beskyttelses tiltak. Dette arbeidet følges opp gjennom arbeidet med Fremtidens sivilforsvar og prosjekt omstilling av Sivilforsvaret.

Varsling

Sivilforsvaret har 1244 operative varslingsanlegg. Det gjennomføres to varslingsprøver i året – januar og juni. Resultatene fra varslingsprøvene viser at antall operative varslingsanlegg har økt fra 2017, noe som viser at *en større gjennomgang og oppgradering av alle anlegg ved ombygging til Nødnett har hatt en positiv effekt.*

Dagens tyfonvarsling har en dekningsgrad på ca. 50 prosent av befolkningen, og JD har gitt DSB i oppdrag å foreta en vurdering knyttet til mobilbasert varsling, som et supplement til dagens tyfon-varsling. I arbeidet med sonekonseptet vil også DSBs anbefaling om en utbygging av tyfonanleggene for å dekke nye bosetningsområder inngå.

FIGUR 10. Resultater av varslingsprøver fremstilt ved prosentvis svikt

Tilfluktsrom

Norge har i dag ca. 20 000 tilfluktsrom med plass til om lag 2,5 mill. personer. Disse er fordelt med ca. 300 000 plasser i offentlig tilfluktsrom og 2,2 mill. i private. DSB har ansvar for forvaltning av tilsyn med tilfluktsrom og foretar tilstandskontroller. Hensikten er å påse at eksisterende tilfluktsrom er i forskriftsmessig stand, og kan klargjøres innenfor 72 timer ved en eventuell beredskapssituasjon.

Tilstandskontroller viser at tilfluktsrom som også benyttes til andre formål er i relativt god stand. Videre har tilsyn en positiv effekt gjennom å øke eiernes bevissthet både med hensyn til vedlikehold, men også rommenes beredskapsmessige betydning. Videre er det avdekket behov for økt kompetanse både hos eiere av tilfluktsrom, i DSB og ved sivilforsvarsdistriktene. På bakgrunn av dette er det utarbeidet et utdanningsprogram som er gjennomført for tilsynspersonell. Målet er å gi deltakerne økt faglig kompetanse, samt gjøre dem i stand til å kunne foreta opplæring av tilfluktsromseiere.

3.1.5 INTERNASJONALT SAMARBEID OG BEREDSKAP

DSB har et omfattende og viktig internasjonalt samarbeid som foregår på mange ulike arenaer. I all hovedsak skjer dette samarbeidet gjennom NATO, EU og FN, men i 2018 økte også samarbeidet mellom våre nordiske myndigheter. Det som kanskje preget samarbeidet mest i 2018 var sommerens mange og heftige skogbranner, spesielt i Sverige. Norge bistod Sverige med helikopterressurser og brannmannskaper og erfaringene med bistanden og samarbeidet i Sverige ble også utvekslet ved en rekke anledninger den påfølgende høsten. *Dette arbeidet tas med inn i 2019 og vil være et viktig bidrag til å styrke skogbrannberedskapen i de nordiske land, men også inn mot nye satsninger i EU på området.*

Et annet viktig samarbeid i 2018 var forberedelsene for den store NATO øvelsen Trident Juncture som ble avholdt i Norge på høsten. DSB hadde en sentral rolle i å understøtte forberedelsene og gjennomføringen av øvelsen. *Vårt arbeid med å styrke totalforsvaret har vakt stor interesse fra mange hold, som igjen har medført at DSB har delt mye av vårt arbeid med våre allierte og våre nordiske venner.*

En tredje viktig leveranse fra 2018 var etableringen av Norges første Emergency Medical Team (EMT). *NOR EMT ble sertifisert i februar og ble samtidig en del av EUs frivillige beredskapsressurs. NOR EMT er det første teamet i verden som også er utstyrt for å kunne operere i kalde og arktiske klimaer, og er et resultat av et godt samarbeid mellom DSB og Helsedirektoratet. NOR EMT deltok i en EU ledet øvelse i Romania i oktober og gjorde det svært godt.*

EU

EU er fortsatt den største og viktigste internasjonale aktøren DSB samarbeider med, og direktoratet forvalter Norges deltakelse i EUs ordning for sivil beredskap (Union Civil Protection Mechanism - UCPM). Det mest sentrale fokuset i 2018 har vært prosessen med å få på plass den nye ordningen, RescEU. Det er kjent at RescEU vil ha en betydelig kostnadsramme, men vil samtidig bidra til å øke beredskapen på europeisk nivå mot de større og mer komplekse krisene (high impact low probability). RescEU vil øke den samlede beredskapen mot skog- og naturbranner både sør og nord i Europa. De øvrige prioriterte områdene er CBRNE og helse relaterte kriser. Det er også en målsetning å bygge sterkere beredskapsregioner i Europa som følge av forslaget, Norden er ett eksempel her.

DSB klarte i 2017 å få tilsagn på et stort EU finansiert prosjekt under EU UCPM. Dette prosjektet hadde en intens arbeidsperiode i 2018, og vil fortsette ut 2019. Prosjektet, som er et samarbeid med Nederland og Latvia, analyserer konsekvenser av strømbortfall i byer med vekt på redningstjenester, helsetjenester og EKOM. Prosjektet ble godt profilert og er nå vel kjent blant DSBs samarbeidspartnere.

EØS-midlene

DSB deltar i arbeidet med EØS-finansieringsordningen (EØS-midlene) innen to programområder: Climate Change og Disaster Prevention and Preparedness. De største programmene er i Polen og Slovakia, mens de største prosjektene er et CBRNE-prosjekt i Polen og et prosjekt for Search & Rescue i Romania.

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

FN

DSB deltar i flere ordninger og nettverk under FN OCHA og innenfor samarbeidsområder som beredskap, miljø og humanitære innsatsoperasjoner. Innen arbeidet med klimatilpasningen var høydepunktet i 2018 det ISDR arrangerte European Forum for Disaster Risk Reduction i Italia i november. DSB bidro med flere innlegg bl.a. om pågående arbeid for samordning av data gjennom Kunnskapsbanken, og i en plenums sesjon sammen med Finans Norge.

FN arrangerer regelmessige møter innenfor transport av farlig gods på vei og jernbane der DSB er fagmyndighet og representerer Norge. *DSB startet i 2015 arbeidet med å få til endringer i regelverket internasjonalt for transport med farlig gods. Etter flere behandlinger i ulike FN-fora gikk endringsforslagene igjennom i mai. Endringene i farlig gods regelverket vil føre til bedre transportsikkerhet og gjelder fra 2019.*

UNDAC (United Nation Disaster Assessment and Coordination) er FNs krisehåndteringsteam ved katastrofer, spesielt naturkatastrofer. Gjennom året har norske UNDAC-medlemmer deltatt på obligatoriske treninger i regi av FN, og på ulike opplæringstiltak. Norge har bidratt med betydelig instruktørstøtte ved kurs og treningsvirksomhet i regi av FN OCHA, samt støtte til konseptutviklingsarbeid.

DSB har hatt et samarbeid med Verdens matvareprogram (WFP) om støtte til humanitær innsats siden 1999. DSB har bistått WFP ved en rekke anledninger de siste 20 årene, og i mai 2018 ble en ny samarbeidsavtale inngått under et besøk fra DSBs direktør til WFPs hovedkontor i Roma. *Avtalen var en modernisering av en eksisterende avtale fra 2003, og legger et godt grunnlag for at DSB fortsatt skal kunne gi WFP humanitær støtte i fremtiden.*

Sivilforsvarets kompetansesenter på Starum benyttes jevnlig av FN til gjennomføring av kurs, samlinger og øvelser.

NATO

Det viktigste arbeidet var forberedelsene og gjennomføringen av NATO-øvelsen Trident Juncture 2018 som Norge var vertskap for. Hele året var preget av dette arbeidet for DSB med kraftsamling av ressursene under gjennomføring av selve øvelsen høsten 2018.

Også i 2018 var arbeidet med sivil beredskap konsentrert om å skape motstandsdyktighet og robusthet i sivile samfunnsfunksjoner og kritisk infrastruktur. Norge har markert seg som et foregangsland på mange av disse områdene, og er en pådriver i et arbeid med motstandsdyktighet og robusthet, jf. arbeidet med å utvikle totalforsvaret. Norge og DSB har ved flere anledninger i løpet av året presentert arbeidet med totalforsvaret i en rekke NATO fora og for allierte.

NATO har den siste tiden vært særlig opptatt av at et godt sivilt beredskapsarbeid er en viktig faktor for å understøtte militære operasjoner. Militær reaksjonsevne og mobilitet avhenger i større og større grad av robuste sivile støttefunksjoner, innen transport, logistikk og kommunikasjon. Komiteen for sivil beredskapsplanlegging har i samarbeid med sivile eksperter og faggrupper videreutviklet retningslinjer som skal bidra til at medlemslandene kan styrke beredskapen og bedre understøtte militære operasjoner. DSB har deltatt aktivt i dette arbeidet gjennom 2018.

Norden

DSB har et godt samarbeid med de nordiske søsterorganisasjonene. Mye av samarbeidet foregår i veletablerte og kjente rammer, og særlig under de såkalte «Haga-erklæringene». Det har vært økende interesse for det nordiske samarbeidet i 2018 og særlig to forhold som har preget dette. Den ene er interessen for totalforsvar og sivil-militært samarbeid, knyttet opp mot NATOs såkalte 7 baseline requirements, som også Sverige og Finland er inkludert i. Det andre er den tørre sommeren og de mange skogbrannene i de nordiske landene. Verst rammet var Sverige, og Norge bisto Sverige i deres håndtering av de voldsomme brannene der i sommer. På det meste hadde Norge friggitt 9 helikoptre for innsats i Sverige. Flere brannvesen, da særlig fra Trøndelag og Hedmark, bisto også i slukningsarbeidet på frivillig basis. I september inviterte DSB en rekke involverte aktører til et evalueringsseminar.

I tillegg var representanter for svenske og danske brannmyndigheter tilstede. Seminaret samlet inntrykk og erfaringer som kan bidra til å utvikle skogbrannberedskapen.

Grenseoverskridende kommunikasjon

Norge, Sverige og Finland er de første landene i verden som har laget bro mellom sine nasjonale nødnett. Nødnett ble sammenkopledd med svenske Rakel i 2017 og med finske Virve i 2018. Nødetatene har deltatt i forberedelsene, og det er tilrettelagt for at nordiske nød- og beredskapsaktører kan samvirke i felles talegrupper på tvers av landene og ved innsats i nabolandene. De store skogbrannene i Sverige sommeren 2018 viste hvor viktig det er å kunne kommunisere i felles redningsinnsatser da norske brannressurser og Røde Kors bisto i Sverige. Innsatsen under skogbrannen i Sverige ga verdifull erfaring om hvordan grenseoverskridende kommunikasjon fungerer i praksis, og hvilke utfordringer man møter. Systemet er operativt og i daglig bruk, men under skogbrannene opplevde man at ressurser ikke fikk kontakt med hverandre. DSB har undersøkt årsaken til denne situasjonen. Muligheten til å benytte Nødnett på tvers av grenser, krever at brukernes radioterminaler er omprogrammert. En del av radioterminalene som var i bruk under skogbrannene var ikke programmert for akkurat denne funksjonaliteten. DSB er i kontinuerlig kontakt med brukerne for å sikre at dette blir ivare tatt. DSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) og Erilliskerho har felles forvaltning av avtaleverk, retningslinjer og talegrupper. Nødetatene samarbeider nå med sine motparter i nabolandene om lokale innføringsaktiviteter og prosedyrer for grenseoverskridende kommunikasjon.

Sivilforsvaret - internasjonalt samarbeid og kapasiteter

Øving og opplæring

Foto: DSB

Norge har et godt samarbeid med FNs høykommissær for flykninger (UNHCR) og Sivilforsvarets kompetansesenter på Starum har i en årrekke vært vertskap for Workshop on Emergency Management (WEM)-øvelsene). Norwegian Support Team (NST) bidrar i disse øvelsene sammen med Sivilforsvarets sentrallager og nasjonale ledelse. Øvelsen gir kunnskap om arbeid i felt, evaluering av camp-strukturen, materiellet som benyttes og behovet for ressurser. Gjennomføringen av kursene gir god øvelse og erfaringslæring når det gjelder ledelse og stabsarbeid. Vertsapsrollen gir kompetansesenteret læring gjennom blant annet forberedelse og utarbeidelse av ulike scenarioer, gjennomføring av øvelsen og leveranse av avanserte markører. Tilbakemeldingene er meget gode og erfaringene bidrar i utvikling av kompetansesenteret.

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Internasjonale kapasiteter - EMT, NUS og NST

DSB har på oppdrag fra JD, i samarbeid med Helsedirektoratet (HOD) etablert et pilotprosjekt med en tverrsektoriell beredskapsordning i form av norsk Emergency Medical Team (NOR-EMT) type 1. Pilotprosjektet er utviklet i samarbeid med Forsvaret, Folkehelseinstituttet og de regionale helseforetakene. *Kapasiteten er godkjent etter Verdens helseorganisasjon (WHO) standarder, og har siden juli 2018 stått på høy beredskap (24-48 timers) for WHO og EU.* DSB/Sivilforsvaret er arbeidsgiver for personellet i EMT, herunder ansvarlig for sikkerhetsvurderingene. Sivilforsvaret vil ivareta den operative ledelsen av EMT, som for annen internasjonal bistand.

Høsten 2018 deltok NOR EMT i EU-øvelsen ModEx i Romania, en fullskala deployering. Øvelsen bekreftet at kapasiteten lå innenfor kravet til deployeringstid, klargjøring og behandling av pasienter. *NOR EMT trekkes frem av WHO og EU som et eksempel til etterfølgelse for andre nasjoner.* DSB ser for seg at NOR EMT vil bli en etterspurt ressurs innen det humanitære miljøet de kommende årene. Det skal i 2019 gjennomføres en evaluering av piloten med basis i erfaringer fra etablering og øvelser. Arbeidet skal ledes av HDIR ved Beredskapsseksjonen, med støtte fra DSB.

Øvrige internasjonale kapasiteter opprettholder avtalt beredskap, men en større internasjonal operasjon vil utfordre DSB personellmessig, spesielt hvis den sammenfaller med større nasjonale hendelser. DSB er ikke tildelt ekstra midler for et økende internasjonalt engasjement, og ser behov for å avstemme ambisjoner og ressursbehov med JD og UD.

Internasjonale innsatser og samarbeid

I samarbeid med Utenriksdepartementet har DSB stående beredskap for humanitær innsats, blant annet gjennom Sivilforsvaret med konseptene Norwegian Support team (NST) og Norwegian UNDAC Support (NUS), som leverer henholdsvis komplette teltleiløsninger for hjelpearbeidere i felt, og feltmessige telekommunikasjonsløsninger. Støtten gis enten alene eller sammen med DSBs søsterorganisasjoner i International Humanitarian Partnership (IHP).

Foto: DSB (Over: Norwegian UNDAC Support. Under: Norwegian Support Team.)

Den alvorlige humanitære situasjonen for flyktningene på grensen mellom Bangladesh og Myanmar i 2018 medførte at DSB sendte NST-personell på to oppdrag til området, for henholdsvis Den internasjonale migrasjonsorganisasjonen (IOM) og Verdens matvareprogram (WFP). Innsatsene fant sted i samarbeid med IHP, og hensikten var å gi støtte til etablering av koordineringsleirer, slik at organisasjonene kunne gjøre en best mulig jobb.

Et generelt utviklingstrekk de siste årene, er at behovet for internasjonal hjelp i økende grad er i områder med sikkerhetskrevede operasjonsmiljøer. Dette stiller strenge krav til personellet og forberedelsene før utreise.

3.1.6 KLIMARISIKO

Norge har et godt utgangspunkt for å håndtere naturfare og klimarisiko, men konsekvensene av alvorlige klimaendringer kan være store og vanskelige å overskue. Med framtidige endringer i klima vil alvorlige naturhendelser sannsynligvis inntre oftere. EUs klimatilpasningsstrategi understreker blant annet den viktige koblingen mellom klimatilpasning og samfunnssikkerhet, og forebygging og beredskap er styrket i EUs nye regelverk for sivil beskyttelse. Også i FN er denne koblingen blitt viktigere, og Paris-avtalen (artikkel 8) gir alle stater en forpliktelse til å forebygge utfordringene som følger av klimaendringer, og finne gode måter for å håndtere tap og skade.

FNs klimapanel rapport om 1,5 graders global oppvarming ble lansert den 8. oktober 2018. Beskrivelsen av klimaendringene tyder på at ytterligere oppvarming er farligere enn tidligere antatt. For å imøtekomme endringene kreves store omlegginger i samfunnet, lokalt, nasjonalt og globalt. Klimaendringers konsekvenser for samfunnssikkerheten er et område som fremover vil få stor oppmerksomhet. DSBs rolle er å bidra til at ulike aktører innarbeider hensynet til klimakonsekvenser inn i sitt samfunnssikkerhetsarbeid, deriblant risiko forbundet med det grønne skiftet. Dette var blant annet hovedbudskapet under Arendalsuka 2018, og på Klimatilpasningskonferansen 2018. Dette er også i tråd med NOU 2018:17 Klimarisiko og norsk økonomi, som ble overlevert til regjeringen den 12. desember. DSB har hatt møter med NOU-utvalget og bidratt med innspill til de delene av rapporten som er relevante for samfunnssikkerhet og beredskap.

Klimatilpasningskonferansen 2018 (“Samarbeid nasjonalt - styrke lokalt”) ble arrangert i november av Miljødirektoratet i samarbeid med KS, Norges vassdrags- og energidirektorat og DSB. Konferansen samlet over 400 deltakere, hvorav over halvparten var representanter fra kommune-Norge. Konferansen var svært vellykket, med innlegg som ga konkret inspirasjon til videre arbeid. DSB bidro med flere stands, i tillegg til at direktøren deltok i en paneldebatt med direktører fra Miljødirektoratet, NVE og KS.

Naturfareforum ble etablert i 2017 for å styrke samarbeidet mellom nasjonale, regionale og lokale

aktører for å redusere vår sårbarhet for uønskede naturhendelser. Forumet er en nasjonal plattform for det globale rammeverket for katastrofeforebygging (Sendai rammeverket), som Norge har forpliktet seg til å følge opp. Naturfareforum er organisert som et nettverk, med en styringsgruppe⁶. Naturfareforum skal identifisere mangler eller forbedringspotensial i samfunnets forebygging og håndtering av naturfarer, og foreslå tiltak for å møte dette. Naturfareforum tar initiativ til og gjennomfører prosjekter på områder hvor det er særlig sektorovergripende utfordringer. På Toppledermøtet i 2018 ble det drøftet hvordan vi kan få til bedre forebygging knyttet til eksisterende bebyggelse og infrastruktur – både før hendelser og ved gjenoppbygging etter skade.

DSB har en “Klimatilpasningsplattform” for eget arbeid på området. I tråd med denne skal DSB ta stilling til konsekvensene av klimaendringene i alle deler av virksomheten og i samarbeid med andre gjennom hele samfunnssikkerhetskjeden. For å koordinere og støtte opp under arbeidet, har DSB opprettet sitt eget interne nettverk knyttet til naturfare og klimarisiko.

I Norge ser vi at naturhendelser er en av de innsatskategoriene som øker mest for Sivilforsvaret. Et stadig våtere og villere vær er årsak til at mange av innsatsene de seneste årene har hatt lengre varighet og vært mer omfattende enn tidligere. Fylkesmenn, kommuner og andre aktører ber i økende grad om hjelp fra Sivilforsvaret, i tillegg til nødstatene.

Hendelser knyttet til naturfarer og klimaendringer kan føre til flere og alvorlige hendelser på virksomheter som har farlige kjemikalier, ref. Natech-risikoen (Natural Hazards Triggering Technological Disasters). DSB gjennomfører veiledning, informasjon, tilsyn og regelverksutvikling for at både virksomhetene og kommunene integrerer disse vurderingene i forbindelse med utbygging, og overfor eksisterende virksomheter som må ivareta dette hensynet i risikovurderinger og beredskapsplaner.

⁶ Styringsgruppen består av representanter fra DSB, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Statens vegvesen/Veidirektoratet (SVV), Bane NOR, Landbruksdirektoratet (LDir), Kommunesektorens organisasjon (KS), Miljødirektoratet (MDir), Kartverket, Meteorologisk Institutt (MET) og en representant fra Fylkesberedskapssjefene (FM).

Med veileder til forskrift om kommunal beredskapsplikt som beskriver overbygningen for det tverrsektorielle samfunnssikkerhetsarbeidet i kommunen, har DSB nå utviklet veiledere for hele samfunnssikkerhetskjeden og metode for ROS-analyse på alle nivåer, nasjonalt, regionalt og lokalt. Alle veilederne vil tilsammen bidra å gjøre kommunene bedre i stand til å ivareta et helhetlig og systematisk samfunnssikkerhetsarbeid, og gir kommunene gode verktøy for å ivareta arbeidet med klimatilpasning, både innen forebygging og beredskap.

I 2017 etablerte DSB prosjektet «Kunnskapsbanken». Prosjektet er delfinansiert gjennom Difis medfinansieringsordning og pågår fra 2017 til 2019. Målet er å digitalisere kunnskapsgrunnlaget for samfunnssikkerhetsområdet, og i første omgang når det gjelder naturhendelser. Prosjektet har særlig fokus på sammenstilling og tilgjengeliggjøring av data som kan styrke fylkesmenn og kommuners arbeid med risiko- og sårbarhetsanalyser og kost/ nytte-analyser. På den måten skal prosjektet bidra til å styrke det forebyggende samfunnssikkerhetsarbeidet og redusere samfunnets tap av verdier som følge av naturhendelser. I tillegg til at arbeidet med Kunnskapsbanken skal styrke samfunnssikkerhetsarbeidet i Norge, skal den også bidra til at Norge ved DSB kan rapportere til FN på målene og indikatorene i Sendai rammeverket.

DSB leder, etter oppnevning og i samråd med UD og KLD, komiteen for klimarelatert tap og skade (Warszawa-mekanismen) under FNs klimakonvensjon som ble opprettet på klimatoppmøtet i Warszawa i 2013. DSB deltar også i den nye programperioden (2014-21) for EØS-midlene og har fått etablert et nytt programområde for forebygging og beredskap. DSB er programpartner (donor program partner) i Polen, Romania og Slovakia.

3.2

KUNNSKAPSBASERT FOREBYGGING

3.2.1 GOD KUNNSKAP OM SÅRBARHET I KRITISKE SAMFUNNSFUNKSJONER, KUNNSKAPSUTVIKLING OG FELLES PLANLEGGINGSGRUNNLAG

Delmål 5 - tildelingsbrev 2018:

Ansvarlige for kritiske samfunnsfunksjoner har god kunnskap om sårbarheter i funksjonen, om sårbarhetsreduserende tiltak og effekten av disse.

Delmål 6 - tildelingsbrev 2018:

Øke bruk og formidling av DSBs kunnskap.

Risikobildet er i kontinuerlig endring. Dette skyldes både samfunnsutviklingen her i landet og utviklingen i ytre forhold som påvirker oss. Den gjensidige avhengigheten mellom de kritiske samfunnsfunksjonene gir økt kompleksitet og større tverrsektorielle utfordringer. Dette igjen gir økt behov for kunnskap om sammenhenger, sårbarhet, tiltak og effekter.

DSB understøtter JD i utøvelsen av samordningsrollen. Samordningsrollen skal bidra til å sikre et godt samfunnssikkerhetsarbeid på tvers av sektorer innen rammene av ansvarsprinsippet. Rollen innebærer å tilrettelegge for samarbeid mellom myndighetene på alle forvaltningsnivåer, for å styrke det forebyggende arbeidet og sikre godt tverrsektorelt samarbeid ved håndtering av uønskede hendelser.

Et element i samordningsrollen er å bidra til oversikt over risiko og sårbarhet i samfunnet.

I samordningsrollen ligger også en vesentlig veiledningsrolle, der målet er å bidra til at alle aktører med et samfunnssikkerhetsansvar ser seg selv som en delleverandør inn i det samlede arbeidet med samfunnssikkerhet.

Gjennom utarbeidelse av ulike rapporter påpeker DSB mulige risikoer og sårbarheter. Eksempler på slike rapporter er samlerapport AKS, evalueringsrapporter etter øvelser og hendelser og rapport om nasjonal risikostyringsevne. Dette brukes som kunnskapsgrunnlag slik at de ulike aktørene som sitter med ansvar kan følge opp funnene i sin linje. Analyser av krisescenarier brukes også aktivt inn i kommuners og fylkers risiko- og sårbarhetsanalyser.

DSB har ansvar for, og deltar i, ulike samvirkearenaer der vi presenterer og diskuterer tverrsektorielle analysefunn og mulige tiltak. Her kan også de ulike beredskapsaktørene dele kunnskap på tvers av sektorer og forvaltningsnivå. *Prosessene i arbeidet med planlegging av øvelser, risikoanalyser og evalueringer fungerer også som samvirkearenaer og bidrar til at beredskapsaktørene får økt forståelse av avhengigheter, risiko, sårbarheter, roller og ansvar.*

I tillegg til rapporter og kunnskapsgrunnlag bidrar også DSB med metodestøtte og veiledere for generelle ROS-analyser for alle forvaltningsnivåer innenfor DSBs fagområde.

Status og tilstandsvurderinger om redningstjenesten

I 2018 har DSB gitt innspill til JDs tilstandsvurdering for redningstjenesten. Tilstandsvurderingen er blant annet lagt til grunn for omtalen av redningstjenesten i Prop. 1 S (2018-2019).

I status- og tilstandsvurderingen er funksjonsevnen delt inn i fire underliggende evner, som danner utgangspunktet for analysen. Det er evne til veiledning, operativ redningsevne, evne til samvirke mellom redningsressurser og evne til utvikling av redningstjenesten.

I tillegg til selve omtalen av redningstjenesten i Prop. 1 S har arbeidet også synliggjort sammenhengene inn mot samfunnets kritiske funksjoner, hovedansvarlig departement og at det kan være krevende å få på plass et godt data- og kunnskapsgrunnlag.

Analyse av krisescenarier (AKS)

DSBs Analyser av krisescenarier (AKS) er en av fire trussel- og risikovurderinger som utgis årlig. De øvrige utgis av Politiets sikkerhetstjeneste (PST), Etterretningstjenesten og Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM).

“Analyse av krisescenarier 2019” (AKS 2019) ble publisert i januar 2019. AKS 2019 inneholder 16 risikoområder som har det til felles at de inneholder farer eller trusler som kan utløse alvorlige hendelser for det norske samfunnet. Analysene går på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer for å få frem kunnskap og skape bevissthet om det brede spekteret av følgehendelser og konsekvenser. Rapporten presenterer 25 risikoanalyser og mulige risikoreducerende tiltak. Siden forrige samlerapport (2014) er det utarbeidet åtte nye risikoanalyser. I tillegg er analysene fra forrige utgave gjennomgått og revidert der ny kunnskap er kommet til.

AKS er et kunnskapsgrunnlag for å understøtte JDs samordningsrolle og for å påpeke viktige sårbarheter på tvers av sektorer. AKS er også et kunnskapsgrunnlag for aktører på lokalt, regionalt og sentralt nivå slik at de gjøres i bedre stand til å utarbeide egne ROS-analyser og lage gode tiltaksplaner for oppfølging. Rapporten gir i tillegg metodestøtte for gjennomføring av egne ROS-analyser. Den kan også danne grunnlag for scenaribyggning knyttet til øvelser. Arbeidet med AKS bidrar også til ulike arenaer for samhandling mellom beredskapsaktører og kunnskapsmiljøer.

Analysene sees også i sammenheng med rapporten Samfunnets kritiske funksjoner. Videre legger DSB vekt på at det samlede arbeidet med AKS spiller sammen med andre aktørers trussel- og risikovurderinger, slik at det kan fungere som et overordnet nasjonalt planleggingsgrunnlag (ref. samfunnssikkerhetsinstruksen).

Både kommuneundersøkelsen (2017) og undersøkelse hos fylkesberedskapssjefene (2016) viser at AKS skårer høyt når det gjelder opplevd nytteverdi.

En tidligere brukerundersøkelse (2014) viste at nesten samtlige departementer og fylkesmannsembeter brukte AKS (tidligere NRB) i eget arbeid, mens halvparten av kommunene gjorde det.

DSB har ikke gjort nye brukerundersøkelser i 2018, men har fått tilbakemeldinger fra både fylkesmenn og aktører innen totalforsvaret om opplevd nytte av både AKS og oversikten over samfunnets kritiske funksjoner.

Rapport om nasjonal risikostyringsevne

I 2018 utarbeidet DSB på vegne av JD en rapport om nasjonal risikostyringsevne, basert på et oppdrag fra EU. I tillegg til å besvare de 50 spørsmålene fra EUs "guidelines", gir rapporten en beskrivelse av nasjonal risikostyringsevne. Rapporten kan brukes som et generelt kunnskapsgrunnlag og gi en oversikt over risikostyring på nasjonalt nivå. De ulike forvaltningsnivåene og virkemidlene er beskrevet, i tillegg til at det er gitt et eksempel på risikostyring knyttet til flom og skred. *Kommisjonen vil bruke de nasjonale tilbakemeldingene som informasjonsutveksling mellom landene. I tillegg til EUs bruk av rapporten, vil den for JD, DSB og andre aktører kunne brukes som et grunnlagsdokument, der innholdet kan gjenbrukes i andre sammenhenger.* Rapporten vil bli publisert på dsb.no. Den er også oversatt til engelsk.

Felles planforutsetninger

En interdepartemental arbeidsgruppe vurderte i 2018 behovet for og eventuell innretning på nye felles planforutsetninger for den sivile beredskapen. Gruppen har hatt medlemmer fra Forsvarsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Olje- og energidepartementet, Samferdselsdepartementet, samt Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap.

Arbeidsgruppen har tatt utgangspunkt i en vurdering av dagens trusselbilde, og lagt til grunn at eventuelle felles planforutsetninger skal være rettet mot hendelser i øvre del av krisespekteret. Flertallets vurdering er at felles planforutsetninger i egnet form og tilpasset dagens trusselbilde vil kunne gi føringer som ikke finnes i annet regelverk, mens mindretallet mener at dimensjonerende hensyn bør sees innenfor rammen av sikkerhetsloven. Arbeidsgruppen har også identifisert hvilke dimensjonerende hensyn eventuelle planforutsetninger bør omtale.

Beredskapsplanverk og Sivilt beredskapssystem (SBS)

Nasjonalt beredskapssystem består av Beredskapssystem for forsvaret (BFF) og Sivilt beredskapssystem (SBS), med avledede sektorplaner og underliggende virksomheters planer. Systemet bygger på regjeringens planforutsetninger og NATO-planverket. Jf. pkt. over deltar DSB i arbeidsgruppe som vurderer om det er hensiktsmessig å utarbeide felles planforutsetninger.

Felles HNS-planverk (Host Nation Support) var tema under øvelsen Trident Juncture 18. Planverket ble øvet under CPX-delen og brukt i LIVEX-delen av øvelsen. Dette skal nå evalueres, og læringspunkter følges opp.

På regionalt nivå har fylkesmennene etablert en arbeidsgruppe som arbeider med fylkesmennenes underliggende planverk til SBS. Med dette på plass vil vi oppnå et ensartet system på tvers av embetene. I tillegg gir det et mer helhetlig system på tvers av nivåer.

Særskilt om beredskapsplanverk i Sivilforsvaret

Endringer i trusselbildet gir et økt behovet for beredskapsplanverk og på bakgrunn av dette er beredskaps og kriseplanverk i Sivilforsvaret revidert. Det samme gjelder underliggende planverk til SBS. Videre er det som en forlengelse av DSBs dokumenter utarbeidet plan for styrking av egensikkerhet i sivilforsvarsdistriktene, revidert sikkerhetsinstruks for sivilforsvarsdistriktene, og maler i forhold til både grunnlagsdokument for sikkerhet og risikovurdering. Trusselsituasjonen og PSTs trusselvurdering følges opp i dialog med politiet, og Sivilforsvarsdistriktene utarbeider videre SikringsRos på bakgrunn av PSTs vurdering. Alle sivilforsvarsdistriktene har lokale sikkerhetsansvarlige som har dialog med sivilforsvarsstaben i DSB om sikkerhetsspørsmål.

Kunnskapsbanken

Kunnskapsbankens effektmål er å redusere samfunnets tap av verdier som følge av uønskede naturhendelser. Det skal man få til gjennom:

- Bedre oversikt over risikoområder
- Sammenstille data om uønskede hendelser og konsekvenser
- Styrke kunnskapsgrunnlag for ROS-analyser
- Bedre analyser av naturhendelser og deres konsekvenser for samfunnsverdiene
- Styrke kunnskapsgrunnlag for samfunnsøkonomiske analyser av forebyggingstiltak
- Styrke samarbeid mellom myndigheter om formidling av informasjon om risiko og sårbarhet
- Styrket forebyggende samfunnsikkerhetsarbeid lokalt, regionalt og nasjonalt

Kunnskapsbanken er en plattform som vil sikre samhandling mellom ulike aktører.

Formålet med kunnskapsbanken er å sammenstille data på samfunnssikkerhetsområdet på en slik måte at myndighetene kan styrke kommunenes og fylkesmennenes arbeid med forebygging av naturhendelser. Kunnskapsbanken har høyt fokus internt og eksternt, og det kan nevnes at DSB har inngått samarbeidsavtale med Finans Norge. DIFI bidrar betydelig til finansiering av utvikling av Kunnskapsbanken.

Arbeidet med kunnskapsbanken er halvveis, og løsningen planlegges lansert i slutten av 2019. Den teknisk plattform for lagring og gjenfinning av dataene er ferdig utviklet. Arbeidet med kategorier for stabling av dataene fra de mange kildene og visualisering av disse for å understøtte kunnskaps-/brukerbehovet pågår. Prosjektet er avhengig av utstrakt dialog med eksterne samarbeidspartnere, blant annet for å få tilgang på data.

Forsknings- og utviklingsarbeid i DSB

DSBs FoU-strategi har følgende satsingsområder:

1. God kunnskap om risiko og risikostyring innen og på tvers av DSBs forvaltningsområder
2. God kunnskap om effekt av virkemiddelbruk rettet mot ulike aktørgrupper
3. Synlig og systematisk FoU-arbeid på samfunnssikkerhetsområdet

DSB anvendte ca. 2,4 mill. kroner fra eget budsjett til FoU i 2018. I tillegg kommer midlene fra Gjensidigestiftelsen (Brannløftet) har resultert i et samlet budsjett for brannforskning på 47 mill. kroner. Satsingen på brannområdet har blant annet resultert i etableringen av Fire Research and Innovation Centre (FRIC).

Aktivitetene i 2018 omfattet i hovedsak ulike formidlingsarrangementer, deltakelse i søknadsprosesser i forbindelse med utlysning av forskningsmidler, samt arbeid med systematisering av FoU-arbeidet.

Som et konkret eksempel nevnes det SAMRISK-finansierte prosjektet HomeRisk (OsloMet) da resultatene derfra ble benyttet i utforming av befolkningsundersøkelsen om hjemmeberedskap (beredskapsbarometer). Det har også kommet til nytte i arbeidet med DSBs egenberedskapskampanje.

Videre har Forsvarets forskningsinstitutt, innenfor rammen av BAS 8, bidratt direkte til utvikling av metodikk for vurdering av usikkerheter og sannsynlighet i analyser av krisescenarier (AKS).

DSB er opptatt av å fremover sørge for ytterligere systematikk i arbeidet, gode relasjoner til ulike aktører herunder også Forskningsrådet, samt arbeide videre med å sikre at DSB får dekke sine kunnskaps-hull gjennom aktiv bruk av forskningsresultater.

Det er gjennomført månedlige kunnskapsfrokoster med både interne og eksterne bidragsytere samt fire fagseminarer i 2018. De interne formidlingsaktivitetene blir høyt verdsatt av de ansatte da det gir nyttig og rask tilgjengelig påfyll av kunnskap i en hektisk hverdag. Det skapes et fellesskap og en god forståelse for helheten gjennom at temaene på disse formidlingsarrangementene er av generell og felles karakter for DSB. Medvirkning i søknadsprosesser gir innsikt i løpende forskningsinitiativ, mulighet til å tydeliggjøre relevans, aktiv dialog med ulike miljøer og mulighet til å øke muligheten for at forskningen treffer DSBs behov.

Kunnskapsbaserte brann- og redningsvesen

Rapporteringsløsningen BRIS (**B**rann, **R**edning, **I**nnrapportering og **S**tatistikk) ble tatt i bruk av alle landets brann- og redningsvesen i 2016, for å skape et *kunnskapsgrunnlag for videre utvikling av brann- og redningsområdet i Norge.*

BRIS har allerede bidratt til å få fram ny kunnskap om branner i Norge, både til bruk i forebyggende arbeid og utvikling av brann og redningsvesenets beredskap. Imidlertid vet vi at å skape kunnskapsutvikling er en langsiktig prosess som også er avhengig av mange andre faktorer enn BRIS.

For å forsterke arbeidet med kunnskapsutvikling innenfor brann- og redningstjenesten har DSB i 2018 startet arbeidet med å videreutvikle BRIS, slik at data blir enklere tilgjengelig for analyse og formidling for brukerne. Denne utviklingen er finansiert av Gjensidigestiftelsen, og vil både gjøre det enklere å bruke data for brann- og redningsvesenet selv, og ikke minst tilgjengeliggjøre data for alle som ikke arbeider i brann- og redningsvesenet. DSB har stor tro på at dette vil gi betydelig økt bruk av BRIS-data og dermed bidra til samfunnseffekter som et tryggere samfunn og redusert tap av verdier.

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Arbeidet med ny BRIS-modul går i henhold til plan og skal lanseres medio 2019.

Forskning på brannsikkerhet

Det blir årlig bevilget midler til forskningsprosjekter under en samarbeidsavtale med Rise Fire Research AS. Prosjektene skal være til allmenn nytte og fremme den faglige utviklingen av Rise Fire Research AS for å sikre et brannfaglig forskningsmiljø i Norge.

Det er videre etablert et forskningsprogram i regi av Norsk forskningsråd kalt "Brannsikkerhet". *Programmet vil bidra til å sette viktige kunnskapshull på brannsikkerhetsområdet. "Brannsikkerhet" skal gå i fem år, og DSB har en plass i satsningsstyret for programmet. Forskningsprogrammet er kommet i stand etter at Gjensidigestiftelsen tildelte Norsk forskningsråd 35 mill. kroner som en del av Det store brannløftet, øremerket forskning på relevante tema innenfor brannområdet.*

Satsningsstyret tildelte i november 2018 Rise Fire Research AS i Trondheim 30 mill. kroner for å etablere et forsknings- og innovasjonssenter for brannsikkerhet sammen med SINTEF og NTNU. Senteret har fått navnet Fire Research and Innovation Centre (FRIC).

3.2.2 SAMFUNNSSIKKERHET- OG BEREDSKAP SARBEID PÅ LOKALT OG REGIONALT NIVÅ

Delmål 7 - tildelingsbrev 2018:
Styrke samfunnssikkerhetsarbeidet lokalt og regionalt.

DSB opparbeider seg kunnskap om status på arbeidet med samfunnssikkerhet på lokalt og regionalt nivå gjennom flere kilder. Kommuneundersøkelsen, styringsmøter med fylkesmennene og fagsamlinger for fylkesmannens beredskapssjefer er eksempler på dette.

Kommunene jobber stadig bedre med både enkeltelementer i samfunnssikkerhetsarbeidet og med det helhetlige og systematiske samfunnssikkerhetsarbeidet. Resultatene fra kommuneundersøkelsen for 2018 viser at den positive utviklingen i arbeidet med samfunnssikkerhet hos kommunene fortsetter. Dette samsvarer også med funnene i fylkesmennenes tilsyn med kommunene.

Fylkesmannens oppfølging av kommunal beredskap

DSBs oppfølging av og samarbeid med fylkesmennene bidrar generelt til en bedre måloppnåelse når det gjelder ivaretagelse av kommunal beredskapsplikt. Gjennom dette styrkes også arbeidet med samfunnssikkerheten i kommunene. Særlig viktig er fylkesmannens veiledning, øvelser og tilsyn med kommunene. Eksempelvis bidrar veiledningsmaterieell for planlegging, gjennomføring, evaluering og oppfølging av øvelser til å styrke kommunenes oppfølging av kommunal beredskapsplikt.

Ny veileder til forskrift om kommunal beredskapsplikt foreligger på DSBs hjemmesider. I tillegg til kommunene, er fylkesmennene en viktig målgruppe for denne veilederen. Veilederen skal bidra til felles forståelse av kravene til kommunal beredskapsplikt og dermed lette kommunenes arbeid med å etterleve kravene. Det er også en målsetting å tydeliggjøre hvordan samfunnssikkerhetsarbeidet bør innrettes, i tillegg til å tydeliggjøre forholdet mellom kommunal beredskapsplikt og annet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i kommunen.

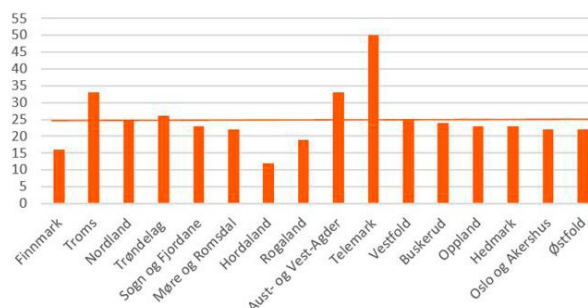
DSB jobber kontinuerlig med å styrke fylkesmennenes tilsynsrolle, bl.a. gjennom metodeutvikling og oversikt over tilsynsresultater. Det gjennomføres årlige tilsynsseminarer og vi videreutvikler metodeveiledere. DSB følger også opp regjeringens signaler i kommuneproposisjonen og forslag til ny kommunelov når det gjelder statlige tilsyn. DSB deltar i KMDs arbeid for å samordne og harmonisere statlige tilsyn i kommunene.

DSB samarbeider med Helsetilsynet og Helsedirektoratet når det gjelder å etablere en felles plan for fylkesmennenes beredskapstilsyn. En slik innretning på tilsynet vil bidra til at kommunene i større grad ser koblinger mellom krav til kommunal beredskapsplikt og andre beredskapsplikter i kommunen.

DSB bistår Fylkesmannen i faglig tilrettelegging av tilsynet med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt. Tilsyn med kommunene er ikke et mål i seg selv, men et sentralt virkemiddel for å ivareta viktige samfunnshensyn. Virkemiddelet er også et tydelig uttrykk for fylkesmannens styringsrolle i arbeidet med å styrke samfunnssikkerhet og beredskap lokalt.

DSB analyserer årlig fylkesmennens tilsynsvirksomhet. Gjennomgangen av tilsynet 2018 foreligger ikke ennå, men tallene for 2017 viser at det ble gjennomført 104 tilsyn i 2017. For 34 av tilsynene (ca 1/3) ble det ikke gitt avvik. Fylkesmannen gjennomfører tilsynene i tråd med lov- og regelverk, styrende dokumenter og DSBs veiledere.

I 2017 var det krav om at fylkesmennene skulle gjennomføre tilsyn i 25 prosent av kommunene. På nasjonalt nivå ble kravet oppfylt, men det er enkelte variasjoner mellom embedene. Figuren nedenfor baserer seg på registrerte resultater i DSBs innmeldingsløsning. (Unntak er Finnmark, der det også er resultater fra årsrapporten til KMD). Det bemerkes at det er ikke så mange kommuner, så kun ett tilsyn til for flere av embedene ville gitt utslag i denne oversikten.

FIGUR 11. Tilsyn i kommunene, 2017

Resultatene fra kommuneundersøkelsen for 2018 viser at den positive utviklingen i arbeidet med samfunnssikkerhet fortsetter, og resultatene samsvarer også godt med funnene i fylkesmennenes tilsyn med kommunene.

Stadig flere kommuner oppfylder kravene i kommunal beredskapsplikt. 98 prosent oppgir at de har gjennomført helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyser (97 prosent i 2017). 68 prosent oppfylder samtlige utvalgte minimumskrav. 96 prosent svarer at de har utarbeidet en overordnet beredskapsplan (98 prosent 2017). 58 prosent oppfylder samtlige minimumskrav. 90 prosent av kommunene svarer at de har øvd egen beredskapsorganisasjon i løpet av de siste to årene.

80 prosent av kommunene svarer at de har utarbeidet mål for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. 80 prosent har plan for oppfølging.

I årets undersøkelse ble det også spurt om i hvilken grad naturhendelser og klimaendringer blir vurdert i helhetlige ROS-analyser, og om hvordan samfunnssikkerhet, herunder naturhendelser, blir ivare tatt i arealplanlegging:

- 60 prosent av kommunene svarer at de i stor grad har skaffet seg oversikt over bebyggelse som kan være utsatt for naturhendelser.
- 35 prosent svarer i noen grad.

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Andel kommuner som har skaffet seg oversikt over kritiske samfunnsfunksjoner:

- 63 prosent av kommunene svarer “i stor grad”.
- 33 prosent sier i noen grad.

Færre enn halvparten av kommunene som har gjennomført undersøkelsen svarer at de i stor grad tar hensyn til økt risiko og sårbarhet som følge av klimaendringer i kommunal planlegging.

Resultatene viser at kommunene i enda større grad bør ta innover seg de utfordringene som klimaendringer gir nå og i fremtiden.

I undersøkelsen er det stilt spørsmål om i hvilken grad det er behov for kompetanseheving innen et utvalg temaer. Undersøkelsen viser at flest kommuner har behov for kompetanseheving innen krisekommunikasjon, men at det er et nokså stort behov for kompetanseheving innen de andre områdene også. Årets undersøkelse inneholder også spørsmål knyttet til temaene nødstrøm og legemiddelmangel. Det vises til [Kommuneundersøkelsen 2018](#) for ytterligere resultater.

Digital sårbarhet på lokalt og regionalt nivå

DSB har kartlagt alle landets kommuner med hensyn til etablerte samarbeidsformer og eventuelle behov for felles arenaer for oppfølging av digital sårbarhet på lokalt og regionalt nivå. *Kartleggingen viser at kommunene ikke har på plass tilstrekkelige løsninger for å møte dagens og fremtidens digitale trusler. Samtidig som undersøkelsen viser at kommunene erkjenner viktigheten av temaet.*

DSB har gitt departementet sine foreløpige vurderinger når det gjelder etablering av kompetansemiljø, et eget sektorvis responsmiljø (SRM) og fylkesmannens rolle i regionalt og lokalt arbeid med IKT-sikkerhetshendelser. Endelig rapport oversendes departementet 1. februar 2019.

I tildelingsbrevet for 2019 er DSB gitt egne oppdrag knyttet til IKT-sikkerhet (digital sårbarhet) på lokalt og regionalt nivå. Det skal blant annet vurderes behov for felles arena for IKT-sikkerhet, og gjøres vurderinger av kommunenes og fylkesmannens rolle i responsmiljøene og i nasjonalt rammeverk for digital hendelsehåndtering.

Kurs ved Nasjonalt utdanningscenter for samfunnsikkerhet og beredskap (NUSB)

Som et vesentlig bidrag til å styrke samfunnsikkerheten lokalt og regionalt driver NUSB kompetanseheving via kurs som primært er rettet mot ansatte hos kommuner og fylkesmenn. Det deltar også representanter fra en rekke andre offentlige og private virksomheter på kursene. NUSB leverte 1555 kursdager i 2018.

TABELL 7. Antall kursdeltakere fra ulike nivå i 2018 ved NUSB

KURS / NIVÅ	ANTALL KURSDELTAKERE 2018	PROSENTVIS FORDELING
Lokalt nivå (kommuner)	239	47 %
Regionalt nivå (fylkesmenn)	13	3 %
Sentralt nivå (direktorat)	63	12 %
Departement	13	3 %
Andre	177	35 %

Kursene ved NUSB dekker et bredt spekter av opplæringsbehov knyttet til kommunenes plikter etter Sivilbeskyttelsesloven samt mer generelle kurs i CIM, mediehandtering, krisekommunikasjon, risiko- og sårbarhetsanalyser, sikkerhet ved store arrangementer og øvelsesplanlegging.

Den årlige kommuneundersøkelsen viser at det har vært og er en vei gå for mange kommuner hva gjelder både ROS arbeid, beredskapsplanlegging, øving og opplegg for krisehandtering. NUSB er et vesentlig virkemiddel for å nå ut til kommunene med kompetanse på disse områdene.

For å sette fornyet retning på det NUSB skal levere ut i samfunnet er det i løpet av året startet opp arbeid med ny strategi. Dette ses i sammenheng med programmet for videreutvikling av totalforsvaret. Bredden og dybden i den eksisterende kursporteføljen er et godt grunnlag for å videreutvikle kursporteføljen for kompetanseheving innenfor totalforsvarsområdet.

Beredskap i Sivilforsvaret – lokalt og regionalt

På regionalt og lokalt nivå fungerer samarbeidet mellom fylkesmannsembetene og sivilforsvarsdistriktene godt gjennom etablerte fora og fylkesberedskapsråd. Det gjennomføres samvirkeaktiviteter på øvings- og kompetanseområdet, og Sivilforsvaret har bistått kommuner og fylkesmannen i opplæring i beredskapsplanlegging, krisehandtering og bruk av krisestøtteverktøyet CIM.

3.2.3 ELSIKKERHET

Utfordringer og teknologisk utvikling

Aktivitetene på elsikkerhetsområdet preges i stadig større grad av at det norske samfunnet blir mer og mer avhengig av elektrisk strøm som bærer av energi, funksjon, informasjon, og velferd/omsorg. Dette er en styrt og ønsket utvikling med tanke på overgang til fornybar energi som følge av klimaendringer og det grønne skiftet, effektivisering og bedre tilgjengelighet gjennom digitalisering. På elsikkerhetsområdet innebærer dette nye og krevende utfordringer, fordi aktivitetene i hele elektrobransjen er økende; ny teknologi skal fungere i det norske strømmettet og vi blir mer sårbare når alt går på strøm.

Økende aktivitet i elektrobransjen innebærer også økende arbeidsinnvandring på el-området. Dette har gitt store utfordringer med å håndtere godkjenning av utenlandske elektrofagfolk som ønsker å arbeide i Norge. Manglende kapasitet kan bremse opp aktivitetene i bransjen og fremdriften i det grønne skiftet. Erfaring viser også at økende aktivitet innebærer større fare for ulykker og feil. Det er derfor nødvendig å følge opp bransjen, slik at vi ikke får en negativ utvikling på området.

Overgang til “ren” energi innebærer en overgang til elektrisk strøm som energikilde i Norge. Transport på vei (biler og busser) og sjø (ferger) skal over på strøm, og dette gir helt nye teknologiske utfordringer som presser elsikkerheten. Vi produserer mye mer fornybar vannkraft og solkraft enn vi forbruker og overgangen til transport på el krever bare deler av denne “overproduksjonen” men utfordringene er å få denne energien frem på en sikker måte der den trengs til ladestasjoner for kjøretøy og skip, samt landstrøm for skip som ligger til kai.

I tillegg gir lokal produksjon av strøm med solceller, vindkraftgeneratorer, elbiler og batteribanker helt nye elsikkerhetsmessige utfordringer som må håndteres.

Bruk av strøm på stadig nye områder utfordrer også arbeidet med elsikkerheten på andre måter enn vi har vært vant med. Strømmen er grunnmuren i det moderne norske samfunnet. Derfor er vi stadig mer avhengig av at elektrobransjen gjør jobben på en sikker måte med høy profesjonalitet. En annen konsekvens er at grensene mellom forvaltningsområder blir mer utydelig.

Ulykker med elektrisk årsak

I 2018 mottok DSB 567 meldinger om ulykker med elektrisk årsak. Dette er en økning på 48 ulykker sammenliknet med 2017. Det positive er at det ikke ble rapportert dødsulykker i 2018 som følge av strømgjennomgang.

At antallet ulykker øker når aktivitetene i bransjen øker må forventes – spesielt med mange nye utenlandske aktører som har et annet sikkerhetsfokus enn det vi normalt har i Norge. Her har både DSB og bransjen en jobb å gjøre, og dette er også nært knyttet til arbeidet med godkjenning av utenlandske arbeidstakere. Bransjen benytter i dag

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

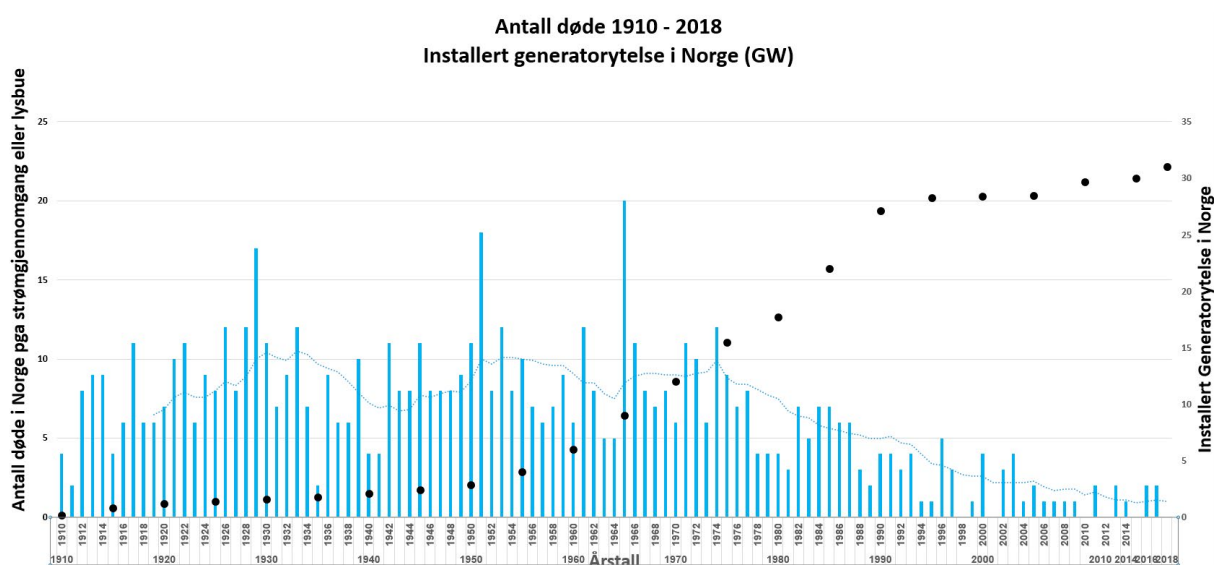
mange hjelpearbeidere fra utlandet for å få jobben gjort. Dette kan være elektrofagfolk og det kan være fagarbeidere uten elektrokompetanse.

At vi ikke har hatt dødsulykker i 2018 viser at vi lykkes i arbeidet med elsikkerhet og tilsyn med virksomheter. Som diagrammet under viser ser vi at antallet omkomne på grunn av strømgjennomgang var i overkant av 10 personer før 1980. Siden den tid er det lagt ned mye arbeid for å bedre regelverket, tydeliggjøre ansvar, stille større krav til elektrofagfolk og bygge inn sikkerhetsbarrierer i anlegg og arbeidsmetodikk.

Virksomhetsgjennomgang av Elsikkerhetsseksjonen

I 2018 ble det igangsatt et arbeid med en virksomhetsgjennomgang av Elsikkerhetsseksjonen i DSB for å sikre at direktoratet på en smidig og trygg måte kan utføre sine lovpålagte oppgaver og møte brukernes forventninger. Bakgrunnen for arbeidet er utfordringene som er beskrevet over, og at seksjonen må møte nye krav og rammer. Rapport skal foreligge innen utgangen av januar 2019.

For en nærmere beskrivelse av regelverksarbeid og standardisering på elsikkerhetsområdet, se kapittel 3.2.5.

FIGUR 12. Antall døde i Norge 1910–2018 pga. strømgjennomgang eller lysbue

Forvaltningsmyndighet/saksbehandling

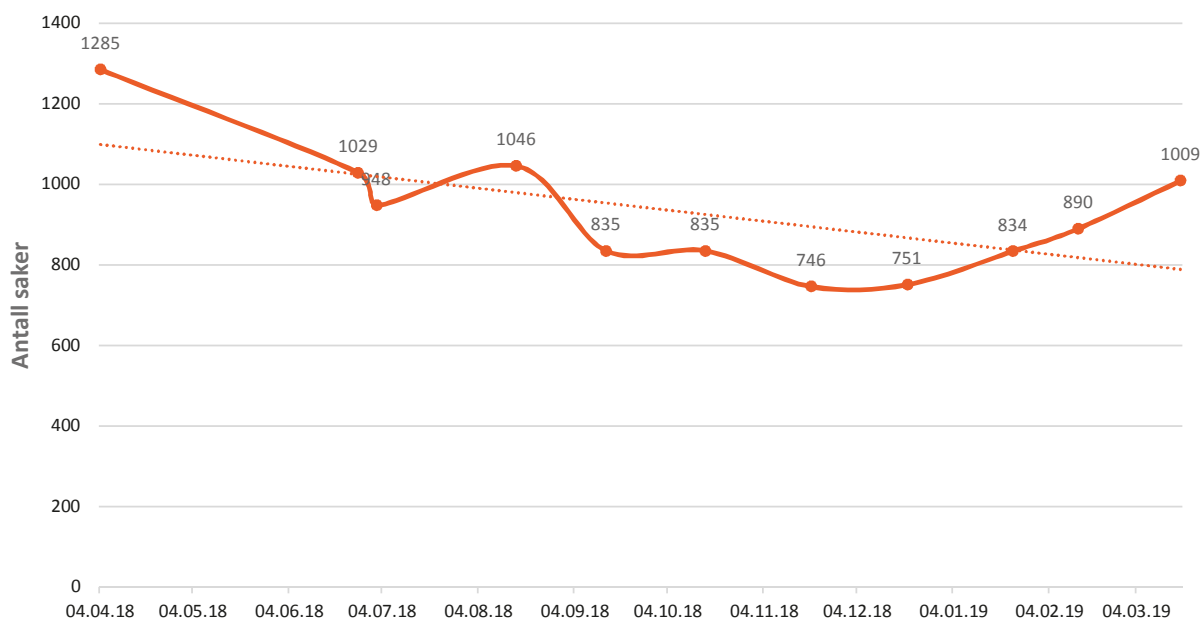
Antallet søknader fra utenlandske elektrofagfolk som ønsker å videreføre et lovregulert yrke i Norge på bakgrunn av utdanning og praksis fra et annet land, er fortsatt høyt. For 2018 mottok direktoratet rundt 1000 nye søknader og vi ser at antallet søknader øker. Dette må sees i sammenheng med høyere aktivitet i elektrobransjen. Behandlingen av sakene har blitt mer krevende de senere år grunnet større bevissthet rundt rettigheter og nye EU direktiver.

Grunnet stadig økende antall restanser knyttet til behandling av slike søknader ble det i 2018 etablert et prosjekt med hensikt å ta inn etterslepet. Antallet ubehandlede søknader fra fagarbeidere fra EØS-stater er ved utgangen av året under kontroll og vi har klart å håndtere alle søknader om midlertidig tjenesteyting innenfor tidsfristen. Derimot har antallet ubehandlede søknader fra fagarbeidere fra stater utenfor EØS-området økt samtidig som antallet nye søknader er på vei opp. Prosjektet må derfor videreføres i 2019. Blant annet er det tatt inn en ekstern tjenesteleverandør som skal bistå med kapasitet.

Digitalisering av søknadsprosess for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner

DSB mottok et oppdragsbrev fra JD (datert 6. april 2017) for å ivareta kravet i direktiv 2013/55/EC og lov om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Som løsning har DSB valgt å ta i bruk en digital søknadsportal som er utviklet av Altinn. Som første godkjenning-myndighet (for 28 lovregulerte yrker) signerte DSB avtale med Brønnøysundregistrene for bruk av portalen og denne ble tatt i bruk våren 2018.

Effektivisering av saksbehandlingen krever i tillegg en elektronisk saksbehandlingsmodul som automatiserer flere arbeidsprosesser og legger til rette for at søker skal forberede og strukturere søknaden på en effektiv måte. Arbeidet med en slik modul, som omfatter alle yrker DSB regulerer, ble startet opp høsten 2018 og ble tatt i bruk ved slutten av året. *Det er forventet at modulen vil kunne effektivisere saksbehandlingen ved at søknadene er komplette før behandling. Dette reduserer behov for å etterspørre dokumentasjon.*

FIGUR 13. Søknader fra utenlandske elektrofagfolk under behandling totalt mars 2018 – januar 2019

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Tilsynsmyndighet

DSBs tilsyn med landbaserte elektriske anlegg baserte seg primært på utplukk av tilsynsobjekter for å dekke inntektskravet. Tema for tilsynene var imidlertid basert på risikovurdering. Det ble lagt opp til en optimal bruk av ressursene gjennom samarbeid på tvers av regionsgrensene.

Tilsyn med maritime elektriske anlegg, herunder flyttbare offshoreinnretninger, er i stor grad basert på internasjonale avtaler med hensyn på frekvens og oppfølging av nybygg. Dette er samordnet med Sjøfartsdirektoratet gjennom avtale, men utføres med hjemmel i lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (el-tilsynsloven).

I 2018 ble det gjennomført 126 tilsyn med landbaserte elektriske anlegg og 338 tilsyn med maritime elektriske anlegg. I tillegg ble det gjennomført tilsyn med 45 lokale elektrisitetstilsyn (DLE). Det lokale elektrisitetstilsyn (DLE) har innrapportert ca. 170 000 gjennomførte tilsyn.

Grenseflater og samarbeid med andre tilsynsmyndigheter (oppdragsbrev datert 6. april 2017) ble fulgt opp gjennom blant annet en dialog med NKOM vedrørende grenseflater mellom el-tilsynsloven og ekomloven. Dette avdekket mange problemstillinger og utfordringer som følge av teknologisk utvikling. Det foreligger ikke omforente konklusjoner eller forslag til tiltak ved utgangen av året, men det er avdekket behov for å foreta en opprydding i regelverkene for å sikre at elsikkerhet og ekomsikkerhet blir ivaretatt på en rasjonell og effektiv måte i alt utstyr og alle anlegg. Videre fremdrift er tatt opp i møte på direktørnivå og det er avtalt at arbeidet skal startes opp på nytt i 2019. Tilsvarende dialog er igangsatt med NVE, med NKOM som deltagende part.

I kontaktmøte mellom DSB og Sjøfartsdirektoratet på direktørnivå i august 2018 ble det vedtatt å starte opp et arbeid med å revidere gjeldende samarbeidsavtale i den hensikt å koordinere og effektivisere tilsynsaktiviteten og forenkle brukernes tilgang til informasjon.

3.2.4 PRODUKTSIKKERHET

Produkter er del av hverdagen til alle innbyggerne i Norge. For det meste er produktene til nytte og glede, men de kan også forårsake skade på mennesker og materielle verdier. Tall fra Pasientregisteret indikerer at rundt 10 000 personskader i Norge hvert år kan karakteriseres som produktulykker, og hvert år sendes det inn over 2 000 meldinger om farlige produkter i EUs meldesystem RAPEX (Rapid Information Exchange System). Dette er produkter med en uakseptabel alvorlig risiko.

Innenfor produktområdet barneutstyr og leketøysområdet registreres det i EU årlig over 175 000 skader på barn som er alvorlige nok til at helsepersonell involveres. Det er også slik at omtrent 40-50 prosent av alle bygningsbranner starter på grunn av feil ved elektrisk utstyr eller installasjoner, eller som følge av feil bruk av elektrisk utstyr. Selv om én enkelt produktulykke i seg selv ikke truer samfunnet som helhet, så er systemene og reguleringene som skal forebygge disse ulykkene, en del av samfunnsikkerheten.

DSB er fag-, forvaltnings- og tilsynsmyndighet for sikkerhet ved produkter etter produktkontrollloven, el-tilsynsloven og brann- og eksplosjonsvernloven og arbeider for å øke tryggheten for liv og helse gjennom å styrke produktsikkerheten.

DSB er nasjonalt RAPEX kontaktpunkt i Norge, på vegne av et nettverk bestående av 12 norske myndigheter med ansvar for produktsikkerhet. Tolletaten er en viktig samarbeidspartner på produktsikkerhetsområdet og deltar fast i nettverket, da erfaring viser at forebyggende tiltak og det å stoppe farlige produkter før de blir brakt i omsetning på det norske markedet har stor effekt. I 2018 ble 13 notifikasjoner, meldinger om et farlig produkt, ble registrert av norske myndigheter i EU sitt system. Den produktgruppen som er mest representert er kosmetikk med kjemisk risiko innmeldt av Mattilsynet, etterfulgt av hobby/sportsutstyr (33 prosent), barnartikler og utstyr (24 prosent) og leketøy (19 prosent). Risikokategorier som var mest representert var kjemisk risiko (52 prosent), miljørisiko 36 prosent) og brannfare (4 prosent).

Antallet reaksjoner, meldinger om et farlig produkt meldt fra utlandet, var totalt 80 meldinger i 2018 fra norske myndigheter. Som tidligere år er det produktkategorien motorkjøretøy som er mest representert. Totalt meldte fem myndigheter inn tiltak på farlige produkter i det norske markedet basert på en notifikasjon fra utlandet i RAPEX.

EU-prosjekt om klatreutstyr

DSB er den norske representanten av i alt 10 nasjoner som deltar i en EU-finansiert markedskontroll av klatreutstyr til fritidsklatrere. Formålet med markedskontrollen er å fjerne farlige produkter, samt sikre at klatreutstyr på det norske og europeiske markedet er trygt og samsvarer med regelverket. Målet med EUs forbrukerpolitikk er å styrke forbrukernes tillit til det indre marked ved å utvikle verktøy, regelverk og rettigheter som gjør det enklere og tryggere å handle varer og tjenester på tvers av landegrensene. Prosjektet har varighet ut 2019.

Markedstilsyn på produktområdet

Som tilsynsmyndighet for produktområdet skal DSB bl.a. overvåke markedsaktørene og utstyr på markedet. Dette gjøres gjennom markedsovervåking og stikkprøvekontroll basert på en risikovurdering.

For å finne fram til grupper av potensielt farlig utstyr, benyttes brannårsakstatistikk, spesifikke farlige produkter oppdages gjerne gjennom bekymringsmeldinger fra forbrukere eller bransje, ved å følge medieoppslag og meldinger fra andre land. Stikkprøvekontroll av elektrisk utstyr utføres av noen utvalgte DLE, som besøker detaljister og inspiserer utstyret. Det ble i 2018 avsatt totalt 8 000 timer fordelt på syv lokale eltilsyn (DLE).

Videre samarbeider DSB alene og via DLE med tollmyndighetene når varer blir importert til landet. Det er en effektiv måte å drive markedskontroll på – istedenfor å stoppe produktene når de har kommet ut i butikk, stoppes hele containeren effektivt på grensen. I 2018 hadde vi spesielt fokus på solceller og tilhørende utstyr, som tas i bruk i økende omfang. Resultatene fra dette er ennå ikke klare Videre fører DSB alene eller via DLE tilsyn med importører av produkter. Dette gjøres i hovedsak for å avdekke om importørene ivaretar sine forpliktelser som i igjen fører til at de bare importerer produkter som

overholder sikkerheten og formelle krav som kreves for å kunne selges på det norske markedet.

Det er enighet om at det gode samarbeidet mellom DSB som produktmyndighet og toll skal videreføres og styrkes i tiden fremover, eksempelvis ved at man utvider antallet geografiske samarbeidslokasjoner, slik at den gode effekten man ser av dagens ordning gjøres gjeldene i større deler av landet.

Siden arbeidet med produktsikkerhet er et internasjonalt anliggende, har DSB i 2018 fulgt endringer innenfor regelverket i EU tett. I desember 2017 ble det lagt frem forslag til to nye forordninger fra Europakommisjonen. Den ene av forordningene reviderer delene av forordning (EF) 765/2008 som gjelder markedstilsyn og den andre skal erstatte forordning (EF) 764/2008. Begge forslagene inneholder horisontale bestemmelser, som får virkning for virksomheter og forbrukere på de fleste varesektorer og deres ansvarlige tilsynsmyndigheter.

Noen hovedpunkter er økt samarbeid mellom markedstilsynsmyndighetene og mellom markedstilsynsmyndighetene og tollmyndighetene, nye rapporterings- og registreringsforpliktelser for markedstilsynsmyndighetene, etablering av et nytt nasjonalt kontaktpunkt for markedstilsynsmyndighetene og publisering av samsvarserklæringer på nett. Forslagene har vært på høring. DSB innga høringsuttalelse, som via Nærings- og fiskeridepartementet inngikk som en del av en felles EFTA-kommentar. Planen er fortsatt ikrafttredelse av regelverket i EU 1. januar 2020. Forslagene inneholder bestemmelser som vil ha betydning for DSB som markedstilsynsmyndighet og det må gjøres endringer i regelverket DSB forvalter på produktområdet.

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Ny Nasjonal løsning for farlige produkter

Det er i dag 14 tilsynsmyndigheter som har produktsikkerhetsansvar i Norge. Disse har egne og ulike måter å informere forbrukere, media og markedsaktører om farlige produkter. Det er for forbrukere svært uoversiktlig, og det er vanskelig å vite hvem som har ansvaret for hva, hvor de skal henvende seg, eller søke informasjon om farlige produkter.

Prosjektet har tatt fram en felles, nasjonal løsning for publisering av informasjon om farlige produkter. Som del av løsningen er det både et åpent publikumsgrensesnitt, og et lukket/sikret myndighetsgrensesnitt. Prosjektet har vært et samarbeid mellom DSB, Arbeidstilsynet, Vegdirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Mattilsynet og Miljødirektoratet. I tillegg har også andre tilsynsmyndigheter signalisert at de ønsker å bli framtidige brukere av den nye fellesløsningen.

Målet var å etablere et felles nasjonalt nettsted hvor informasjon om farlige produkter publiseres på en god og oversiktlig måte. DSB mener det er flere andre viktige mål som dette prosjektet også kan bidra med å realisere:

1. Forebygge helseskade og materielle skader som følge av omsetning og bruk av farlige produkter.
2. Bidrar til digitalisert forvaltning i statlige virksomheter.
3. Effektivisering og profesjonalisering av veiledningstjenesten på produktsikkerhets-området.
4. Økt synlighet i media for produktsikkerhetsmyndigheter og området for produktsikkerhet.

Prosjektet ble fullført i desember 2018 og det nye nettstedet vil bli lansert i løpet av 1. kvartal 2019 når alle myndighetene har fått lagt inn aktuelle farlige produkter innenfor sine områder.

Arbeidet med å tilføre flere myndigheter i samarbeidet, og dermed flere produktgrupper, vil fortsette utover i 2019.

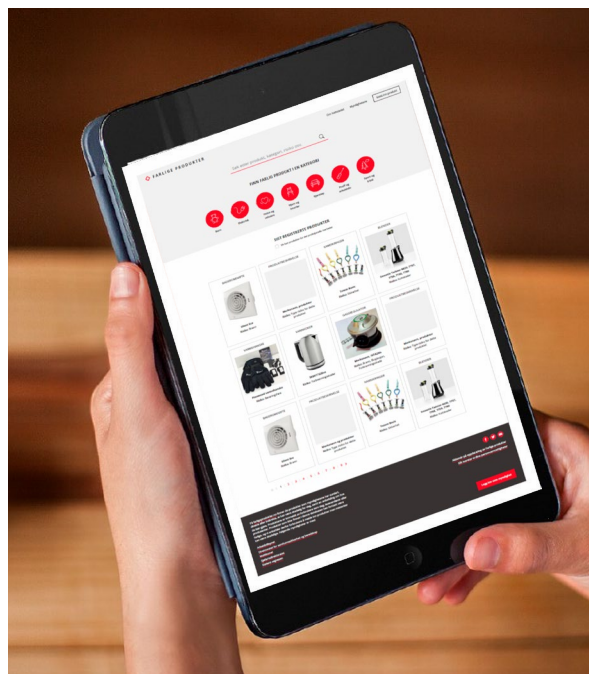

Foto: DSB

Tingenes internett

Utstyr utstyres i økende grad med innebygd internettilkobling (Internet of Things IoT). Slikt utstyr knyttes mot ulike tjenesteleverandører (Internet of Services). Det finnes ulike teknologier, felles for disse er at de har en to-veis kommunikasjon tilkoblet internett eventuelt med muligheter for styring.

Løsningene gir store muligheter, men også en del utfordringer både til sikkerhet i utstyret, i bruk av utstyret og personsikkerheten til de som bruker utstyret.

Vi har i 2018 sett en "eksplosjon" av slikt utstyr på markedet. Teknologien har gitt nye muligheter til å fjernstyre eller programmere elektrisk utstyr til å slå seg på uten at man er til stede eller på tidspunkt man sover. Dette gir økt risiko for blant annet brann. Den nye teknologien vil generelt gi andre muligheter for feilbruk og feilsituasjoner på måter vi ikke har vært vant til å forebygge.

Siden 2016 har det oppstått en situasjon der Nasjonal Kommunikasjonsmyndighet har overtatt ansvaret også for elsikkerheten for disse produktene, grunnet radioutstyrsdirektivet fra EU. Dette til tross for at det forebyggende sikkerhetsarbeidet for elektrisk utstyr tilligger DSB. Det er nå satt i gang et arbeid med formål om å tilbakeføre ansvaret for elektrisk sikkerhet for alle disse produktene til DSB.

Sikkerhet ved forbrukertjenester

Forbrukertjenester er et område hvor stadig nye tilbydere av ulike tjenester etableres, mer eller mindre profesjonelle. Det tilbys også stadig nye aktiviteter som regnes som en forbrukertjeneste. Ofte tilbyr en virksomhet mange ulike forbrukertjenester, f.eks. både rafting, brevandring, klatring, toppturer, båtutleie mv. Dette stiller store krav til virksomhetene når det gjelder å etablere god internkontroll.

Innenfor forbrukertjenesteområdet skjer det årlig flere dødsfall og alvorlige ulykker.

Bistand i politisaker samt bruk og innhenting av skadestatistikk/data er et viktig virkemiddel i DSBs forebyggende arbeid. For mer effektivt å bistå politiet i slike saker, utarbeidet DSB i 2018 et informasjons-skriv til Politidirektoratet som beskriver hvordan det enkelte politidistrikt skal forholde seg til DSB som fag- og tilsynsmyndighet ved alvorlige hendelser og dødsfall på forbrukertjenesteområdet.

DSB skal være en aktiv og synlig myndighet på forbrukertjenesteområdet. DSB har i 2018 intensivert arbeidet på forbrukertjenesteområdet gjennom økt bransjesamarbeid og tilsynsaktivitet. Bransjesamarbeid anses som svært viktig for å nå ut til de enkelte aktørene med riktig informasjon, samtidig som det bidrar til økt kunnskap om de ulike forbrukertjenestene som tilbys på markedet i dag.

DSB gjennomførte i 2018 tilsyn med tilbydere av forbrukertjenesten alpine nedfarer. Resultatene viser at virksomhetene har stort fokus på sikkerhet i det enkelte anlegg. Imidlertid er utfordringene større med tanke på virksomhetens etterlevelse av regelverkets krav til skriftliggjøring av sikkerhetsarbeidet som forutsettes etter internkontrollforskriften.

DSB har i 2018 gått inn som representant i Sakkyndig råd for fritidsfartøy. Dette er et samarbeidsorgan for offentlig myndigheter med ansvar innen fritidsbåtområdet og frivillige organisasjoner som arbeider for sikkerhet på fritidsbåter. DSB anser dette som en viktig arena for å blant annet kunne bidra til økt fokus på sikkerhet ved forbrukertjenesten båtutleie.

Samarbeidet med HMS-etatene

HMS-etatenes tilsynssamarbeid bygger på Stortingsmelding nr. 17 (2002-2003) om statlig tilsyn og kongelig resolusjon (kgl.res.) av 17.9.2004. Arbeidstilsynet er utpekt til koordinerende etat for HMS-tilsynet med alle virksomheter på land. Petroleumstilsynet er utpekt til koordinerende etat for tilsynet på den norske kontinentalsokkelen og utvalgte petroleumsanlegg på land. DSB er gitt koordineringsansvar for tilsyn med aktiviteter, objekter og virksomhet med potensial for store ulykker.

Formålet med tilsynssamarbeidet er at arbeidslivet skal behandles på en helhetlig måte, og at virksomhetene skal oppleve et koordinert og mest mulig samordnet tilsyn fra myndighetens side. Det skal videre fremmes en helhetstenking blant tilsynsetatene, og de samlede ressurser som tilsynsetatene og virksomhetene bruker skal utnyttes så effektivt som mulig. Koordinert tilsynsarbeid på tvers bidrar også til å nå målet om god regelverks-etterlevelse ute i den enkelte virksomhet. I 2018 har HMS etatene i fellesskap identifisert to områder med utviklingsbehov:

- Nye digitale løsninger som erstatning for Felles tilsynsdatabase (FTD) og Regelhjelp.no for å styrke utvekslingen av data og informasjon om tilsyn og regelverk mellom etatene og mellom etatene og virksomhetene.
- Tilsynsopplæring utover dagens 4-dagers tilsynskurs for inspektører. De større tilsynsetatene har i tillegg egne kurs for utdanning av inspektører men det er et potensiale for å utvikle felles opplæring til å omfatte ulike temaer som alle inspektører bør skolerer i. DSB har for tiden ingen interne kurs for eget tilsynspersonell eller andre som gjennomfører tilsyn på vegne av oss.

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Om ett DSB tilsyn og HMS-etatene

DSB er tilsynsmyndighet innenfor mange av sine fagområder, og i alt forvalter DSB hele 17 reguleringsområder der tilsyn inngår som en større eller mindre andel av oppgavene. Direktoratet har i 2018 startet arbeidet med å utvikle en mer enhetlig tilsynsforvaltning. Begrepet “enhetlig tilsynsforvaltning” betyr ikke at tilsynene skal være “like”, men at de skal vurderes etter likeartede kriterier og at variasjoner skal være godt begrunnet opp mot disse kriteriene. *Systematiske og risikobaserte tilsyn skal fremover bidra til bedre etterlevelse av krav og pålegg hos tilsynsobjektene.*

Det er identifisert ti sentrale dimensjoner som tilsynsstrategi og tilsynsmetoder der status er vurdert opp mot behov for endringer eller videreutvikling.

3.2.5 KVALITETSSIKRING AV JURIDISK ARBEID OG STANDARDISERING

Kvalitetssikring mv.

DSB har i 2018 ferdigstilt styrende dokument for saksbehandling i DSB (Saksbehandlerhåndboken) med maler og rutiner. Det er også utarbeidet og langt på vei gjennomført en obligatorisk kursplan for alle i DSB, bestående av e-læringskurs i regi av Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI), et eget tilpasset obligatorisk kurs i grunnleggende forvaltningskunnskap over to dager. Kurs i lovene vi forvalter og et oppdateringskurs vil bli gjennomført i 2019. *Håndboken og de obligatoriske kursene skal bidra til effektiv og korrekt saksbehandling, mer enhetlig praksis og at DSB følger lover og regler som gjelder vår saksbehandling.*

For å legge til rette for en helhetlig og målrettet tilnærming i arbeidet med EU- og EØS-saker, har DSB laget en håndbok for arbeid med EU/EØS-saker og arrangert et EU/EØS-seminar sammen med Utenriksdepartementet, EFTA og EFTAs overvåkningsorgan (ESA).

Regelverksarbeid

Brannområdet

Brann- og redningsvesenets organisering, bemanning og utrustning er en grunnleggende forutsetning for brannsikkerheten. DSB leverte forslag til revidert dimensjoneringsforskrift med høringsnotat før jul 2017. Et viktig grep i forslaget er krav til heltidsledelse i brann- og redningsvesenet. *Forslagene vil bidra både til å opprettholde den desentraliserte beredskapen vi har i Norge og beholde de forebyggende ressursene, samtidig som endringene vil bidra til profesjonelle og slagkraftige brann- og redningsvesen og dermed bedre tjenester for innbyggerne.* Vi ser at forslaget om krav til heltidsledelse har bidratt til å sette i gang prosesser i kommuner om mulig samarbeid, og antall brann- og redningsvesen er redusert fra 268 i 2017 til 246 ved overgangen til 2019. DSB og JD arbeidet sammen og hadde jevnlig dialog om forslaget de første månedene i 2018. Forslaget ligger til behandling i JD.

DSB har også kommet med innspill til høringsnotat om lovendringer som omhandler opprettelse av ny fagskole samt endringer om f.eks. innføring av overtredelsesgebyr.

DSB har startet en gjennomgang av forskrift om brannforebygging for å vurdere språk og om forskriften virker etter sin hensikt. DSB vil også vurdere om det er behov for å endre forskriftens regel om “bålforbud”, reglene om brannslokkeapparater og om det er hensiktsmessig å legge inn alminnelige avsluttende bestemmelser om reaksjonsmidler og straff. *Det er forventet at arbeidet vil medføre at forskriften blir klarere og mer forståelig.*

Elsikkerhetsområdet

DSB fremmet i juni 2017 forslag til lov- og forskrifts- endringer i den hensikt å endre finansieringssystemet for elsikkerhetsområdet. Forslaget innebærer at kostnadene mer skal belastes den som mottar tjenesten, og samtidig ikke være førende for direktoratets prioriteringer og valg av virkemidler. *Endringene vil kunne gjøre forvaltningen av el-tilsynsloven mer effektiv og risikobasert innenfor Regjeringens føringer. Det er dessuten en forventning om at forslaget vil kunne effektivisere behandlingen av søknader om videreføring av lovregulerte yrker.* Forslagene har vært under behandling i 2018 og skal etter planen være gjennomført i løpet av 2019.

I 2018 ble det også foretatt forenklinger i forskrift om elektroforetak og kvalifikasjonskrav for arbeid knyttet til elektriske anlegg og elektrisk utstyr (fek). Forskriftene henviser nå til yrkeskvalifikasjonsloven med tilhørende forskrift når det gjelder krav til videreføring av lovregulerte yrker på bakgrunn av utdanning og praksis fra en annen stat.

Produktsikkerhetsområdet

DSB har i samarbeid med Miljødirektoratet utarbeidet et høringsnotat om endringer av reaksjonshjelmene i produktkontrollloven. DSB har også utarbeidet nye forskrifter om personlig verneutstyr og gassapparater. Forskriftene gjennomfører EU-forordninger. Forskrift om aerosoler er endret.

Sivilbeskyttelse

DSB har i 2018 satt i gang et arbeid for å oppdatere hjemmelsgrunnlaget i sivilbeskyttelsesloven og utarbeide ny sivilforsvarsforskrift som skal samle nødvendige bestemmelser på sivilforsvarsområdet. Arbeidet fortsetter for fullt i 2019. En ny forskrift om godtgjøring for tjeneste i Sivilforsvaret trådte i kraft i april 2018. Forskriften skal sikre at sivilforsvarstjeneste i form av opplæring, øvelser og innsatser ikke blir en betydelig økonomisk belastning for den enkelte. Ordningen har blitt positivt mottatt av de tjenestestepliktige.

Det er også laget en veileder for bruk av tjenestestepliktige i Sivilforsvaret i fredstid. *Veilederen skal bidra til bedre og enklere etterlevelse av regelverket for bruk av tjenestestepliktige og mer enhetlig praksis og tilnærming i sivilforsvarsdistriktene.*

Personvern – tilpasninger til nytt lovverk

20. juli 2018 trådte nytt personvernregelverk (ny personopplysningslov og EUs generelle personvernforordning mv.) i kraft. Regelverket stiller nye krav til virksomhetens behandling av personopplysninger.

Som følge av nye krav har DSB ansatt et personvernombud. Personvernombudet tiltrådte stillingen 4. juni 2018. DSB har siden arbeidet med en helhetlig kartlegging av virksomhetens behandlinger av personopplysninger, og av virksomhetens rutiner for håndtering av de registrertes rettigheter, kravene til informasjonssikkerhet og oppfyllelse av de øvrige forpliktelsene som følger av personvernregelverket.

På bakgrunn av funn fra kartleggingen har DSB blant annet besluttet og igangsatt et arbeid med revisjon og utarbeidelse av nye rutiner og styringsdokumenter. DSB har for øvrig arbeidet med å få på plass nødvendige avtaler, informere registrerte om deres rettigheter, samt tilpasse virksomhetens behandlinger i henhold til nye krav.

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Standardisering

Henvisning til anerkjente standarder som akseptert metode for å oppfylle sikkerhetskravene i forskrifter er i dag et bærende prinsipp i produktsikkerhetsarbeidet gjennom funksjonelle rammeforskrifter. For DSB har det derfor blitt stadig viktigere å følge opp standardiseringsarbeidet nasjonalt, regionalt og ikke minst globalt. DSB har en aktiv rolle i sentrale standardiseringskomiteer for å ivareta og forbedre sikkerheten innenfor de områdene vi forvalter, særlig innen elsikkerhet og andre produktsikkerhetsområder. I 2018 er f.eks. standardene som beskriver metoder og krav til elektriske lavspenningsanlegg og elektriske installasjoner på maskiner revidert. DSB har deltatt i arbeidet og godkjent disse som metode for oppfyllelse av elsikkerhetskravene.

Offentlige tilskudd til Norsk Elektroteknisk Komite (NEK) gir DSB en mulighet til å styre NEKs prioriteringer til områder som har stor betydning for samfunnsikkerheten i stort og som ivaretar den almene borgers interesser. DSB finansierer også standardiseringsarbeider- og komiteer under Standard Norge, og har i 2018 hatt et særskilt fokus på samfunnsikkerhetsområdet.

DSB har opprettet et Standardiseringsnettverk og utarbeidet ny strategi og retningslinjer for standardisering. Et arbeid med en plan for framtidig prioritering av DSBs engasjement i nasjonalt og internasjonalt standardisering er satt i gang, i tett dialog med NEK og Standard Norge. *Disse tiltakene skal bidra til et mer helhetlig grep om standardiseringsarbeidet og bedre forankring og ressursbruk.*

DSB har deltatt på det internasjonale standardiseringsorganet (ISO) sitt plenumsmøte om samfunnsikkerhet i Stavanger, og ledet en norsk delegasjon på den internasjonale standardiseringsorganet for elektroteknikk (IEC) sitt generalforsamlingsmøte i Sør-Korea.

DSB har også vært engasjert i forslag til nye internasjonale standarder på samfunnsikkerhetsområdet, bl.a. knyttet til sikkerhet ved store arrangementer.

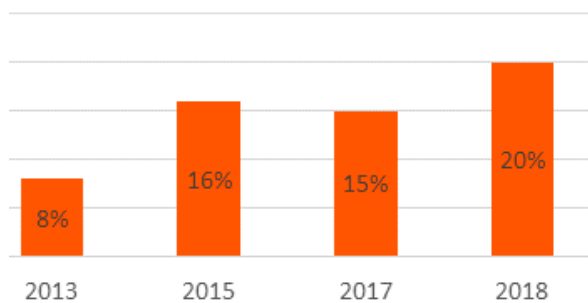
3.2.6 KOMMUNIKASJON OG KAMPANJER

Alt vi kan mot brann

Satsingen «Alt vi kan mot brann» følger opp bestillinger gitt i St.meld. nr. 35 (2008-2009) og Nasjonal kommunikasjonsstrategi for brannsikkerhet 2013-2020, der et overordnet mål er at samordnet og målrettet kommunikasjon skal bidra til færre branner og færre som omkommer i brann. En nasjonal koordineringsgruppe ledet av DSB står for oppfølgingen, blant annet gjennom flere brannforebyggende kampanjer.

Komfyrvaktkampanjen 15. februar

Komfyrrbranner er den største årsaken til branner i hjemmet, og halvparten av alle utrykninger dreier seg om dette. Komfyrvakt er et effektivt hjelpemiddel for å unngå slike branner og begrense omfanget. Derfor ble komfyrvaktkampanjen arrangert for fjerde gang i 2018. I fjor var det ny rekorddeltakelse, med over 220 deltakere blant brannvesen, Det lokale eltilsyn og andre samarbeidspartnere som gjennomførte lokale aktiviteter over hele landet. *En undersøkelse utført av Epinion på oppdrag for DSB viser at 20 prosent i 2018 svarer at de har komfyrvakt, en økning på fem prosentpoeng fra året før.*

FIGUR 14. Andel i befolkningen som svarer at de har komfyrvakt - i perioder det er gjennomført komfyrvaktkampanjer

Kjøkkenpraten 1. oktober

På FNs internasjonale eldredag 1. oktober ble «Kjøkkenpraten» gjennomført for femte år på rad. Pårørende oppfordres til å ta en alvorsprat med eldre slektninger om hva de kan gjøre for å bedre brannsikkerheten i hjemmet – med utgangspunktet i en sjekkliste på sikkerhverdag.no. De siste to årene har kampanjen i tillegg hatt fokus på samarbeidet mellom det lokale brann- og helsevesenet, i den hensikt å bedre brannsikkerheten blant risikoutsatte grupper. I 2018 mottok alle landets rådmenn en informasjonspakke som inneholdt brev fra DSBs direktor og helsedirektøren, en veileder for samarbeidet og kampanjefilmen «Kjære rådmann».

Røykvarslerdagen 1. desember

I 2018 ble «Røykvarslerdagen» arrangert for 15 år på rad. Kampanjen er en oppfordring om å bytte batteri i røykvarsleren og teste at den virker. Kampanjen er et godt eksempel på samarbeid mellom myndigheter, forsikringsbransjen, brannvesen og Det lokale eltilsyn i hele Norge. Etter kampanjeoppstart i 2003 har antall brannomkomne i romjulen gått kraftig ned.

Kommunikasjonskanaler

www.dsb.no

DSB.no hadde i overkant av 1,7 millioner sidevisninger i 2018, det er en økning på 13 prosent fra året før. Antallet henvendelser fra publikum (via dsb.no) har også økt. Økningen i publikumeshenvendelser gjelder hovedsakelig spørsmål om egenberedskap i kjølvannet av kampanjen «Du er en del av Norges beredskap», se også side 60.

www.sikkerhverdag.no

Med knapt 480.000 sidevisninger har DSB over 50 prosent flere sidevisninger i 2018 enn i 2017. Det er innhold om beredskap i hjemmet som er desidert mest lest, med en markant økning i oktober og ut året. Andelen besøkende som kommer via mediene (først og fremst NRK, VG, Dagbladet og Nettavisen) er dobbelt så høy som i 2017. Majoriteten av disse besøkene skjedde i forbindelse med lanseringen og i kjølvannet av egenberedskapskampanjen «Du er en del av Norges beredskap».

www.kriseinfo.no

Kriseinfo.no ble lansert i ny drakt og på ny teknisk plattform i desember 2018. Nettstedet har gjennomgått en visuell og strukturell forenkling, der det faste innholdet er fjernet for å gjøre navigasjonen enklere og det dagsaktuelle innholdet mer synlig. Siden har også innhold på engelsk.

www.sivilforsvaret.no

Sivilforsvaret.no kom ut i ny og mer målgruppetilpasset versjon høsten 2018. Besøktallene ligger stabilt på rundt 100.000 brukere årlig.

www.nodnett.no

DSBs nettside rettet mot Nødnett-brukere lar brukerne finne informasjon om produkter og tjenester, bestille og endre på abonnementene sine, samt oppdatere seg om det siste om Nødnett.

Omtale i media og pressehenvendelser

DSB blir stadig synligere i norske medier. I 2018 skyldes det hovedsakelig omtale av Nato-øvelsen «Trident Juncture», egenberedskapskampanjen «Du er en del av Norges beredskap» og skogbrannsommeren 2018.

TABELL 8. Mediehenvendelser og oppslag

ANTALL	ØKNING I PROSENT FRA 2017
Mediehenvendelser: 764	50 %
Medieoppslag der DSB nevnes: 5858	28 %
Medieoppslag der Sivilforsvaret nevnes: 6638	36 %

3.3

STYRKE SAMHANDLING I BEREDSKAP OG KRISEHÅNDTERING – OG BEDRE LEDELSE OG STYRKET LEDELSESKULTUR

3.3.1 TOTALFORSVARET – SIVIL SIDE

Delmål 8 - tildelingsbrev 2018:

Et totalforsvar tilpasset det sikkerhetspolitiske bildet med relevante sivile beskyttelsestiltak og økt robusthet i kritiske samfunnsfunksjoner.

De sikkerhetspolitiske utfordringene har endret seg betydelig den senere tid, og påvirker det norske samfunnet og tenkningen rundt sikkerhet og beredskap. Oppdraget om videreutvikling av totalforsvaret og øke motstandsdyktigheten i kritiske samfunnsfunksjoner kan sees i lys av dette.

DSB har i 2018 hatt ansvaret for å koordinere og lede Program for videreutvikling av totalforsvaret og økt motstandsdyktighet i samfunnskritiske samfunnsfunksjoner (Totalforsvarsprogrammet) på etatsnivå. Målet med programmet er: (i) å videreutvikle et totalforsvar som er tilpasset nye utfordringer, rammebetingelser og forutsetninger innen utgangen av 2020, samt (ii) å styrke robustheten i samfunnskritiske funksjoner mot trusler i hele krisespekteret for å øke samfunnets motstandsdyktighet mot kriser, både tilsiktede og utilsiktede.

DSB har gjennomført en rekke tiltak i rammen av Totalforsvarsprogrammet som har bidratt til å både videreutvikle totalforsvaret og å øke motstandsdyktigheten i kritiske samfunnsfunksjoner. Selv om hovedfokuset for programmet er sivil støtte til Forsvaret, har *prosjektene som er gjennomført som ledd i Totalforsvarsprogrammet nytte for innretningen av beredskap mot alle typer hendelser og situasjoner, gjennom hele krisespekteret fra fred, sikkerhetspolitisk krise til krig.*

I 2018 har DSB som en hovedoppgave ledet og koordinert sivil side i planlegging og gjennomføring av NATO-øvelsen Trident Juncture 2018 (TRJE18). Arbeidet med øvelsen har hatt stor merverdi for Totalforsvarsprogrammet. *TRJE18 har gitt alle deltakende myndigheter og etater mulighet til å teste ut status for eget arbeid – og vurdere hvilken retning arbeidet bør ta i tiden fremover. Øvelsen har blitt benyttet som et effektivt verktøy for å heve arbeidet med, og bevisstheten om totalforsvarsarbeid hos alle medvirkende sektorer og hos fylkesmenn.*

DSB utarbeidet en kompetanseplan for sivile deltakere i øvelsen med formål å sikre at deltakende virksomheter var best mulig forberedt til å håndtere både hendelsen (LIVEX) og øvelsen (CPX) TRJE18. I denne inngikk blant annet orienteringer om krisehåndteringsmekanismer og ulike etaters ansvar og roller i kriser, forelesninger i sikkerhetskultur og trusselrapporter, hybrid krigføring og juridiske forhold knyttet til sikkerhetspolitisk krise og krig. Kompetanseseminarene fikk stor oppslutning hos de om lag 50 aktørene på sivil side som deltok i øvelsen, samt hos Forsvaret.

DSB bistod Forsvaret/NATO med utarbeidelse av scenarioutviklingen og bakteppet til TRJE18 CPX. I dette arbeidet ble DSBs analyser fra KIKS og Analyse av krisescenarioer benyttet. Arbeidet bidro til at scenarioutviklingen og de ulike øvelses-elementene som utfordret norske kritiske samfunnsfunksjoner ble reelt og hensiktsmessig.

Av andre tiltak som gjennomføres i rammen av Totalforsvarsprogrammet, koordinerer DSB en gjennomgang av hvorvidt gjeldene beredskapsmessige mekanismer er tilstrekkelige for å møte det samlede behov for sivil støtte til Forsvaret. Blant annet innebærer dette en gjennomgang av lover og forskrifter og identifisere eventuelle revisjoner. DSB har i tillegg bistått Forsvaret i utarbeidelse av planverk, og koordinert planarbeidet for sivil del av det nasjonale vertslandsstøttekonseptet.

DSB har også deltatt i arbeidsgruppen ledet av JD som har sett på behovet for og eventuell innretning av felles planforutsetninger for den sivile beredskapen.

Fylkesmennene har vært integrert i DSBs arbeid med Totalforsvarsprogrammet fra programmet ble opprettet. Totalforsvarsprogrammet har vært fast punkt på agendaen i alle møtearenaer mellom DSB og fylkesmennene fra programmets oppstart. Dette gjelder blant annet styringsmøter, fagsamlinger for fylkesberedskapssjefer og beredskapsgjennomganger. Gjennom dialogen med embetene har DSB fått god innsikt i hva som rører seg i totalforsvarsarbeidet regionalt og lokalt, og hvor man eventuelt har sett mangler. DSB har i fellesarenaer fått formidlet samme informasjon til alle embeter, slik at deres utgangspunkt for regional utvikling er felles. Videreutvikling av totalforsvaret regionalt og lokalt er nedfelt som krav i styrende dokumenter for fylkesmennene. I det ligger forventningen om at fylkesmennene skal bidra med kompetanseheving i kommunene og involvere kommunene i relevante prosesser innen totalforsvarsarbeidet.

Det ble i 2018 gjennomført tre møter i Sentralt Totalforsvarsforum hva direktører og toppledere fra direktorater med beredskapsoppgaver og Forsvaret møttes. *Møtene oppleves av deltakerne som meget nyttige og gir en felles toppledelsesforankring av viktige problemstillinger innenfor totalforsvaret. Møtene bidrar til at arbeidet med videreutvikling av totalforsvaret har høy oppmerksomhet.* Forumet brukes også som arena for diskusjon og oppfølging av funn etter øvelser – i 2018 Trident Javelin¹⁷ og for 2019 Trident Juncture¹⁸.

I 2018 har DSB også arbeidet med å styrke totalforsvaret på flere andre områder innenfor direktoratets ansvarsområder. Viktige bidrag er Konseptutredningen for Sivilforsvaret, arbeid med kostnads- og konsekvensanalyse av anbefalte Sivilbeskyttelsestiltak og vurdering av mobilbasert befolkningsvarsling som supplement til dagens tyfonvarsling⁷. Kampanjen om egenberedskap i befolkningen setter også temaet på dagsorden, og har bidratt til å skape engasjement rundt temaet.

⁷ I følge FFIs beregninger har dagens tyfonvarslere en dekningsgrad på ca. 50 prosent

Trident Juncture 2018

I Totalforsvarsprogrammet fremgår det at sivil støtte til Forsvaret i større grad skal integreres i øvingsvirksomhet, og at øvelse TRJE18 skal teste og øve totalforsvaret. Øvelsen skulle videre bidra til å gi det generelle beredskapsarbeidet et betydelig løft utover det å forberede og yte sivil støtte til Forsvaret.

Regjeringen besluttet i mai 2014 at Norge skulle være vertskap for NATOs høyprofiløvelse Trident Juncture 2018 (TRJE18). TRJE18 var NATO-alliansens største øvelse og ble avholdt fra oktober til november 2018. Øvelsen var todelt, med en fullskalaøvelse (LIVEX) hvor rundt 50 000 soldater fra over 30 land øvde på å forsvare Norge. Hoveddelen av fullskalaøvelsen foregikk i fylkene Trøndelag, Møre og Romsdal, Østfold, Oppland og Hedmark. I etterkant av denne ble det gjennomført en kommandoplassøvelse (CPX/ spilløvelse) hvor strategisk ledelse hos NATO, Forsvaret og mer enn 50 norske sivile offentlige og private virksomheter deltok.

Fullskalaøvelsen TRJE18 (LIVEX)

LIVEX medførte et omfattende vertslandstøttebidrag fra norske sivile myndighet for å sikre en trygg og sikker forflytning av de deltakende allierte styrkene, herunder både personell og materiell, inn og ut av øvelsesområdet.

Planlegging for og mottak av NATO med styrker og materiell har vært en omfattende og reell beredskapshendelse for den militære og sivile delen av totalforsvaret. DSB hadde ansvar for å koordinere den sivile innsatsen knyttet til mottak, opphold og hjemreise av militært personell og materiell. DSB og flere sivile fagmyndigheter har vært tett involvert med Forsvaret i planleggingen av vertslandstøttebidraget over lengre tid. I planleggingen ble det benyttet eksisterende, og etablert nye, samarbeidsarenaer som har økt gjensidig kunnskap og forståelse for hverandres ansvarsområder, roller og behov.

I gjennomføringen av LIVEX-operasjonen hadde de sivile virksomhetene etablert fleksible ordninger som håndterte utfordringer i utøvelsen av vertslandstøtten fortløpende, både på nasjonalt og regionalt nivå. Fra januar til november arrangerte DSB samvirkekonferanser for å sikre at de involverte myndighetene var koordinerte på direktoratsnivå og opp mot Forsvaret i planleggingen av den reelle

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

vertslandsstøtten. Samvirkekonferansene fokuserte på gjensidig informasjonsdeling og la til rette for at sivile virksomheter kunne løfte problemstillinger og utfordringer gjennom alle fasene av planleggingen og gjennomføringen av fullskalaøvelsen TRJE18. DSB deltok også med personell på LOPSCON på Røros for å bistå med koordinering av sivile aktører knyttet til gjennomføringen av fullskalaøvelsen.

Alle fylkesmenn som ble berørt av fullskalaøvelsen TRJE18 var en integrert del av Forsvarets og DSBs forberedelser og gjennomføring av vertslandsstøtten som ble ivarettatt hele høsten 2018. Fylkesmennene hadde tett kontakt med sine Heimevernsdistrikt og var en del av DSBs samordning. Fylkesmennene fulgte videre opp berørte kommuner i forberedelser og gjennomføring. De involverte embetene og kommunene fikk økt kompetanse om vertslandsstøtte og bidro til videreutvikling av regional og lokal vertslandsstøtte og generelt sivil-militært samarbeid. Problemstillinger fra regionalt og lokalt nivå ble effektivt løftet og avklart i relevante prosesser og førte videre til mer effektiv vertslandsstøtte.

Planleggingen og gjennomføringen av fullskalaøvelsen TRJE18 har gitt den sivile og militære delen av totalforsvaret en unik mulighet til å arbeide med videreutvikling av planer for vertslandstøtte, samtidig som man fikk se hva et mottak av allierte styrker fra NATO faktisk innebærer. God planlegging og tett sivil-militært samarbeid har hatt stor betydning for gjennomføringen. *NATO uttrykker at de er fornøyd med operasjonen og at Norge har fremstått som et profesjonelt vertsland med velfungerende vertslandstøtte.*

Kommunikasjon under Trident Juncture

DSB har i 2018 hatt et tett kommunikasjons-samarbeid med Forsvaret og sivile myndigheter i forbindelse med planlegging og gjennomføring av øvelse Trident Juncture. Målet har vært å sikre helhetlig og god informasjon fra myndighetene til befolkningen om øvelsens bakgrunn, hensikt, omfang og konsekvenser.

DSB etablerte et kommunikasjonsnettverk med representanter fra Forsvaret, direktorater, fylkesmannen og Justis- og beredskapsdepartementet, der budskap og aktiviteter ble koordinert. Det ble utarbeidet og distribuert en sivil

budskapsplattform, som ga grunnlag for helhetlig kommunikasjon om øvelsen. FOH og DSB var felles avsender av befolkningsinformasjon, og DSB bidro til at all relevant informasjon til befolkningen var samlet ett sted: Forsvaret.no/øvelse.

DSB har jobbet tett sammen med Forsvaret i å sikre en god kommunikasjon rundt betydningen av øvelsen for den norske sivilbefolkningen. Det har vært arrangert en rekke folkemøter i spesielt berørte kommuner, samt befaringer av øvelsesområder arrangert av Forsvaret der ulike regionale myndigheter har deltatt.

Under feltøvelsen deltok DSB med to liaisoner i det samlokaliserte pressesenteret for NATO og Norge i Trondheim. Her ivaretok DSB de sivile aktørenes interesser ved å bidra til god informasjonsflyt, rådgivning, pressekontakt og innholdsproduksjon.

For DSB var øvelsen også en anledning til å kommunisere om totalforsvaret til befolkningen. Gjennom en rekke medieoppslag og foredrag har DSB fått frem budskap om økt utholdenhet og motstandskraft. I følge en undersøkelse fra Forsvarets mediesenter har andelen av befolkningen som er meget eller ganske godt kjent med totalforsvaret økt fra 20 prosent i august, til 35 prosent i november 2018. I samme periode gikk andelen som oppgir at totalforsvaret er fullstendig ukjent blitt redusert fra 35 til 26 prosent.

Kommandoplassøvelsen TRJE18 (CPX) og øvelse av Sivilforsvaret

I etterkant av fullskalaøvelsen gjennomførte NATO og medlemslandene en kommandoplassøvelse (CPX). Dette er en øvelse hvor staber og kommandoer/kriseledelse i deltakende virksomheter ble trent i håndtering av sikkerhetspolitisk krise og forsvar av Norge. DSB hadde ansvar for å lede planleggingen, gjennomføringen og evalueringen av den sivile deltakelsen i øvelsen. Dette innebar blant annet å bistå NATO og Forsvaret i å utarbeide scenario og dreiebok for øvelsen, deltakelse i spillstab under gjennomføringen, samt å bistå i utarbeidelse av mediespill. Det ble i tilknytning til øvelsen gjennomført et omfattende kompetanseløp for å sikre at både sivile og militære myndigheter hadde best mulig forutsetning for å lykkes i håndteringen av problemstillingene de møtte i øvelsen.

På sivil side har nærmere 50 virksomheter deltatt i øvelsen. Dette inkluderer departementer, direktorater, fylkesmenn, kommuner og private aktører. Førsteintrykket fra øvelsen er at deltakerne i øvelsen fikk et godt øvingsutbytte og at deltakerne nådde sine øvingsmål.

Sivilforsvaret har ifølge “Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret” en selvstendig rolle knyttet til: “krig, når krig truer, når rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare, og ved uønskede hendelser i fredstid”. TRJ18 (CPX) ga Sivilforsvaret en god mulighet til å øve på egne oppgaver knyttet til en krigssituasjon.

Sivilforsvarsstaben ble øvd i tiltenkte roller og funksjoner ved et slikt scenario. I tillegg deltok sivilforsvarsdistriktene i planlegging, gjennomføring av nasjonal helseøvelse, som medlemmer i fylkesberedskapsrådene og som en del av øvelsen i DSB og Sivilforsvarsstaben. I tillegg til god læringseffekten ga den økt fokus på Sivilforsvarets primære oppgave knyttet til krise og krig, samt etatens viktige rolle i Totalforsvaret.

Videre deltok Sivilforsvarsstaben som en del av DSB i planlegging, gjennomføring og i evaluering, og som lokale øvingsledere/ evaluatorene. Sivilforsvaret skal delta i den totale evalueringen av øvelsen som skal være ferdig våren 2019.

Evaluering og veien videre

Trident Juncture har på en god måte bidratt til å øve håndtering og samvirke mellom sivile og militære myndigheter på alle nivåer i en artikkel 5 situasjon i Norge. Førsteintrykkene fra øvelsen viser at norske sivile myndigheters evne til å utføre vertslandstøtte er god, men at det er behov for å ytterligere konkretisere og operasjonalisere planverk for håndtering av dette. CPX løftet problemstillinger knyttet til blant annet prioriteringer og framføring av ressurser, etablering av situasjonsbilder og situasjonsforståelse, samt deling og håndtering av gradert informasjon. Øvelsen avdekket videre at det på alle nivåer er en rekke forhold knyttet til den enkelte sektor og virksomhets ansvar og myndighet i sikkerhetspolitisk krise og krig som har behov for nærmere vurdering.

Den sivile støtten til nasjonale og allierte militære styrker var avgjørende for at deltakerne i Trident Juncture fikk et godt utbytte av øvelsen. Profesjonell planlegging og gjennomføring var også av stor betydning for Norges omdømme som en troverdig alliert både i og utenfor NATO. I Langtidsplanen for forsvarssektoren (LTP) legger regjeringen fornyet vekt på sivil støtte til Forsvaret. Arbeidet med planlegging og gjennomføring av øvelse TRJE18 var et viktig bidrag i gjennomføringen av regjeringens målsetting.

Førsteintrykket fra øvelsen viser konturene av en rekke problemstillinger. Disse og andre problemstillinger vil konkretiseres gjennom evaluerings- og analysearbeidet våren 2019. Oppfølgingen av evalueringen vil tas videre i de enkelte sektorene, samt i totalforsvarsprogrammet.

TRJ18 CPX

Sivilforsvarsstaben øvde for å:

- Høyne kompetansen
- Styrke utholdenheten
- Bedre håndtering av bistands-anmodninger fra Forsvaret m.fl.
- Avdekke mangler i kriseplanverk

Sivilforsvarsdistrikter øvde for å:

- Bedre samarbeid, koordinering og kommunikasjon med FM, HV, kommuner m.fl.
- Avdekke mangler i kriseplanverk

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Egenberedskap frem fra glemselen

Selv om Norge er et trygt og stabilt samfunn, er vi sårbare fordi vi er så avhengig av at kritisk infrastruktur fungerer som forutsatt. Samtidig viser DSBs befolkningsundersøkelse om risikopersepsjon og beredskap at befolkningen er for dårlig forberedt på å klare seg selv noen dager. Økt beredskap i befolkningen – altså hvordan hver enkelt tar vare på seg selv og sine hvis noe uforutsett skulle skje – er en naturlig del av arbeidet med et moderne totalforsvar.

DSB har derfor i samarbeid med Oslo kommune igangsatt kampanjen “Du er en del av Norges beredskap”. Målet er å øke befolkningens kunnskap og bevissthet om hva den enkelte kan gjøre for å ivareta egen og andres sikkerhet når alvorlige hendelser rammer samfunnet vårt. Kampanjen ble lansert 19. oktober av justis- og beredskapsminister Tor Mikkjel Wara, byrådsleder Raymond Johansen og DSB-direktør Cecilie Daae. Hovedbudskapet er at hver enkelt bør tenke gjennom hva som kan skje, hvordan du og de rundt deg kan bli rammet, og hvordan dere sammen kan håndtere det. Kampanjen består av en rekke elementer som hver for seg og til sammen skal bidra til å sette temaet på dagsorden, skape engasjement og øke befolkningens bevissthet og kunnskap. De viktigste tiltakene er:

En brosjyre med råd om egenberedskap er distribuert til alle landets husstander. Brosjyren, som finnes på bokmål, nynorsk, samisk og engelsk, har medført et hundretalls henvendelser til DSB med spørsmål, kommentarer, ris og ros.

Det er gitt utdypende informasjon på nettsiden sikkerhverdag.no og via sosiale medier. Tiltaket skapt mye trafikk og engasjement. Nettsiden hadde dobbelt så mange besøkende i 2018 i forhold til året før, og det skyldes i all hovedsak kampanjen.

Alle landets kommuner og fylkesmenn har fått tilbud om fri bruk av tekst og bilder fra kampanjen. Minst 235 kommuner har omtalt kampanjen på egne nettsider.

Aktiv mediekontakt har medført svært mange oppslag, kommentarer og debattinnlegg. Podkasten “72 timer” er produsert i samarbeid med NRK og ligger tilgjengelig i NRK Radio på nett og mobil eller der du hører podkaster.

Foreløpig inntrykk er at kampanjen i stor grad har lyktes med å sette egenberedskap på dagsorden og skape engasjement rundt dette temaet. I 2019 skal kampanjen evalueres, videreutvikles og videreføres.

Oppfølging av tilrådning – “Konseptutredning Sivilforsvaret”

Formålet med konseptutredningen var å sørge for at samfunnet har et sivilforsvar som på en hensiktsmessig måte har en innretning, kompetanse, volum og organisering som i sum møter dagens og fremtidens behov. DSB leverte etter oppdrag fra JD anbefaling til ny organisering og sivile beskyttelsestiltak og tilhørende tilrådningsbrev 01.12.2017.

DSB har på bakgrunn av dette opprettet et prosjekt som skal utrede nærmere og tilrettelegge for beslutninger innenfor fastsatte delprosjekter. Delprosjektene skal skape grunnlaget for hovedprosjektet som er et omstilt sivilforsvar. De første delprosjektene har fått i oppdrag å anbefale effektiv og tidsmessig organisering av Sivilforsvarsavdelingen ved hovedkontoret. Dette inkluderer hensiktsmessig grensesnitt mellom nasjonal ledelse av Sivilforsvaret og ledelse ved distriktene og Sivilforsvarets kompetansesenter, herunder delegering av ansvar og myndighet. Videre skal delprosjektene utrede og anbefale Sivilforsvaret som en ytre etat underlagt sjef DSB, herunder bruk av fellesfunksjoner i direktoratet i hele krisespekteret.

Prosjektet vil innebære iverksetting av konkrete grep innen organisasjon, kompetanse, ledelse og prosedyrer. Det nye konseptet krever vesentlige og nødvendige investeringer. DSB har så langt ikke mottatt JDs tilbakemelding på anbefalingen. Prosjektet har derfor konsentrert arbeidet om hva som kan gjøres for å møte fremtidens krav til Sivilforsvaret innenfor dagens rammer. Videre er det laget skisser til planer for hva som kan gjøres på lengre sikt og som kan iverksettes når DSB har fått nødvendige føringer og beslutninger fra departementet.

Anbefalingen til Sivile beskyttelsestiltak - utarbeide en konsekvens- og kostnadsanalyse

DSB har i forbindelse med konseptutredningen og tilhørende tilrådningsbrev oversendt forslag om en gjennomgang av sonekonseptet for Sivile beskyttelsestiltak for å avklare behov og omfang av tiltakene. Det er et omfattende arbeid som må gjennomføres i samarbeid med fylkesmanns-embetene og øvrige beredskapsaktører som politi og Forsvar.

Etter oppdrag fra JD har DSB iverksatt arbeidet med å gjennomføre en kostnads- og konsekvensanalyse av de anbefalte Sivilbeskyttelsestiltakene. Analysen baseres på tiltakene slik de er beskrevet i tilrådningsbrevet. Arbeidet er omfattende og vil bli sluttført innen utgangen av juni 2019.

Mobilbasert befolkningsvarsling

Befolkningsvarsling er i dag basert på tyfoner. I følge FFIs beregninger har dagens tyfonvarslere en dekningsgrad på ca. 50 prosent. JD har derfor gitt DSB i oppdrag å foreta en vurdering knyttet til mobilbasert varsling, som et supplement til dagens tyfonvarsling.

DSB har igangsatt et forprosjekt for å utarbeide en rapport med kostnadsestimat og anbefaling til JD i februar 2019. Det er utarbeidet en RFI med en funksjonell og teknisk kravspesifikasjon til relevante leverandører. DSB har mottatt svar på RFI og arbeider med å sammenstille svarene. Samtidig har man også sett på erfaringer andre land har med mobilbasert befolkningsvarsling.

3.3.2 SAMHANDLING MELLOM NØDETATENE OG BEREDSKAPSAKTØRER

Delmål 9 - tildelingsbrev 2018:
Mer effektivt samvirke mellom nød- og beredskapsstatene

Bred utnyttelse av Nødnett

Nye nød- og beredskapsaktører i Nødnett

DSB arbeider målrettet for å få inn flere brukere i Nødnett og på den måten legge til rette for økt beredskap i hele landet. I 2018 har vi inngått 81 avtaler med nød- og beredskapsaktører om bruk av Nødnett. En rekke organisasjoner knyttet til elforsyning har valgt Nødnett som driftsradiosamband. Andre nye brukerorganisasjoner er kommuner, industrivern, fylkesmenn og også departement. Totalt er det nå registrert 982 brukerorganisasjoner i Nødnett.

DSB har utført en kartlegging og identifisering av nødetatenes viktigste samvirkeaktører. På bakgrunn av dette har DSB etablert et samarbeid med fylkesberedskapssjefene for å gi blant annet industrivernbedrifter, kommunal kriseledelse, kommunale tjenester og fylkesmenn mulighet til å ta i bruk Nødnett. Alle landets fylker mottok i 2016 og 2017 informasjon om Nødnett via informasjonsmøter avholdt i det enkelte fylke. Basert på denne informasjonen søkte interesserte nød- og

TABELL 9. Radioterminaler i bruk i Nødnett

BRUKERSEGMENT	ANTALL PR. 31.12.2015	ANTALL PR. 31.12.2016	ANTALL PR. 31.12.2017	ANTALL PR. 31.12.2018
Brann	16 214	17 035	17 405	17 759
Politi	14 432	14 767	15 076	16 265
Helse	2 909	6 697	7 304	7 643
Frivillige organisasjoner	5 885	5 913	5 924	5 922
Andre beredskapsbrukere	1 576	3 951	7 009	9 257
Totalt	41 016	48 363	52 718	56 846

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

beredskapsaktører i fylkene om å bli brukere av Nødnett. Totalt har 144 organisasjoner meldt at de ønsker å ta i bruk over 800 radioterminaler på bakgrunn av disse informasjonsmøtene. Av disse er det 108 kommuner og samtlige fylkesmannsembeter foruten ett. DSB bistår disse organisasjonene, og andre, som ønsker å ta i bruk Nødnett.

Flere tjenester i Nødnett

Brukernes behov for sikker kommunikasjon er i utvikling og DSB arbeider kontinuerlig med å tilby tjenester som møter disse behovene. I 2017 har DSB arbeidet med å utvikle et grensesnitt som muliggjør at andre brukere enn nødetatene og Hovedredningsentralene kan knytte sine kontrollrom til Nødnett. Flere organisasjoner har allerede bestilt et slikt grensesnitt. Løsningen var opprinnelig planlagt levert og lansert siste halvdel av 2017. Ved test ble det avdekket behov for forbedringer i den leverte løsningen, og lansering er nå planlagt til 2018.

DSB jobber også med å realisere en løsning som gir tilgang til talegrupper i Nødnett via vanlige smarttelefoner i kommersielle nett. Hensikten med dette er både å kunne tilby mer fleksible Nødnett-tjenester på kort sikt, og å teste ut mulige framtidige tjenester.

Nød-SMS – tekstbasert kommunikasjon fra døve, hørselshemmede og talehemmede til nødmeldesentralene

Pilotprosjektet for tekstbasert kommunikasjon mellom nødmeldesentralene og døve, hørselshemmede og talehemmede i nødsituasjoner har nå vært i gang i over 14 måneder. Tjenesten ble nasjonalt

lansert til målgruppen den 21. mars. Antall hendelser er kommet i etterkant av lanseringen. Rundt 2 100 brukere har så langt registrert seg, og det er fortsatt en jevn strøm av registreringer. Hittil har det vært 30 skarpe hendelser inn til nødmeldesentralene i Bodø, som tar imot Nød-SMS. Hendelsene har vært jevnt fordelt mellom helse og politi, men brann har hatt hendelser også. Det har i tillegg vært 46 henvendelser som ikke har medført skarpt oppdrag, men er blitt løst på annen måte. To brukere er blitt utestengt pga. misbruk av tjenesten.

Tilbakemeldingen DSB har fått fra interesseorganisasjonene Hørselshemmedes landsforbund og Norges Døveforbund på tjenesten Nød-SMS, er positive. Det samme er tilbakemeldingene fra operatørene i Bodø. Foreløpig evalueringsrapport vil oversendes departementet i løpet av første kvartal 2019.

Sivilforsvaret som statens beredskapsressurs og samvirkeaktør

Sivilforsvaret som statens beredskapsressurs og samvirkeaktør bidrar til økt samvirke.

For å øke beredskapen knyttet til blant annet togulykker på veiløse strekninger er det etablert et beredskapstog stasjonert på Voss. Toget kan benyttes til transport av materiell og opptil 70 mannskaper. Videre er det modulbasert utfra behov og kan romme skadestue, kommandoplass, løftekapasitet og en 25 000 liters vanntank.

Sivilforsvarets kompetansesenter gjennomførte i 2018, fire samvirkekurs for innsatsledere og andre

BEREDSKAPSTOGET

- God beredskap på Bergensbanen
- Godt tverrfaglig samarbeid i beredskapsfamilien
- Sivilforsvarets materiell lagret i toget
- Første tog fra Voss bemannes med personell fra politiet, brannvesenet, ambulanse, lege, Sivilforsvaret og Røde Kors

Foto: DSB

representanter fra nødetatene, Forsvaret, frivillige organisasjoner og Sivilforsvaret. Videre har Sivilforsvaret arrangert og deltatt på samvirkeaktiviteter både nasjonalt og regionalt. På nasjonalt nivå har sivilforsvarsstaben deltatt i Skogbrannutvalget og Nasjonalt Redningsfaglig råd, samt som DSBs representant i Kriseutvalget for atomberedskap.

Kristiansandskonferansen er en nettverkskonferanse for samfunnssikkerhet og ble i 2018 gjennomført for femte gang i samarbeide med Fylkesmannen, Sivilforsvaret og Kristiansand kommune. Konferansen skal styrke beredskapsnettverket og Temaet var “Hva forventes av vår samlede beredskap”. Deltakere fra nød- og beredskapssetater, kommuner, offentlig og privat sektor, frivillige og Akademia var representert. Samvirkeseminarer og konferanser har som mål å øke deltakernes kjennskap til hverandres kompetanse og ressurser, for å gi økt beredskap og sikre bedre utnyttelse av samfunnets totale beredskapsressurser ved større hendelser. Håndteringen av sommerens store branner viste hva man er i stand til ved å løfte sammen.

Sivilforsvaret er medlem av Nasjonalt Redningsfaglig Råd og har deltatt i arbeidet med ny Håndbok for redningstjenesten og ny Nasjonal veileder for planverk og samvirke i redningstjenesten. Begge dokumentene er ferdigstilt og distribuert til samvirkeaktørene, herunder også alle sivilforsvarsdistriktene.

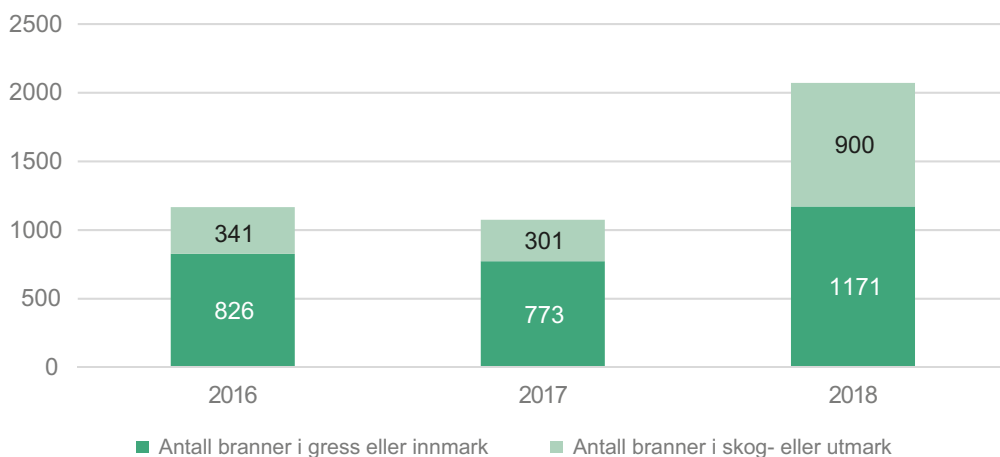
Brann- og redningsvesenet – operativ kapasitet og samvirkeaktør

Brann- og redningsvesenet er en operativ ressurs som er tilgjengelig i alle kommuner. Med sin tilstedeværelse lokalt er de etterspurt av mange aktører. Brann- og redningsvesenet samarbeider med politi og helse i håndteringen av de fleste typer branner og ulykker, inkludert større hendelser som å kunne gjøre en innsats ved hendelser med pågående livstruende vold (PLIVO). I 2018 håndterte brann- og redningsvesenet 6 500 helseoppdrag, i tillegg til at de gjennomførte helseoppgaver på om lag 900 oppdrag. Andelen ikke brannrelatert oppdrag viser et spekter av hendelser der brann og redningsvesen er en foretrukket ressurs.

DSB har overordnet ansvar for noen kapasiteter som skal bidra til bedre beredskap ved større hendelser; skogbrannhelikopterberedskap, lederstøtte for håndtering av skogbranner og redningsinnsats til sjøs (RITS).

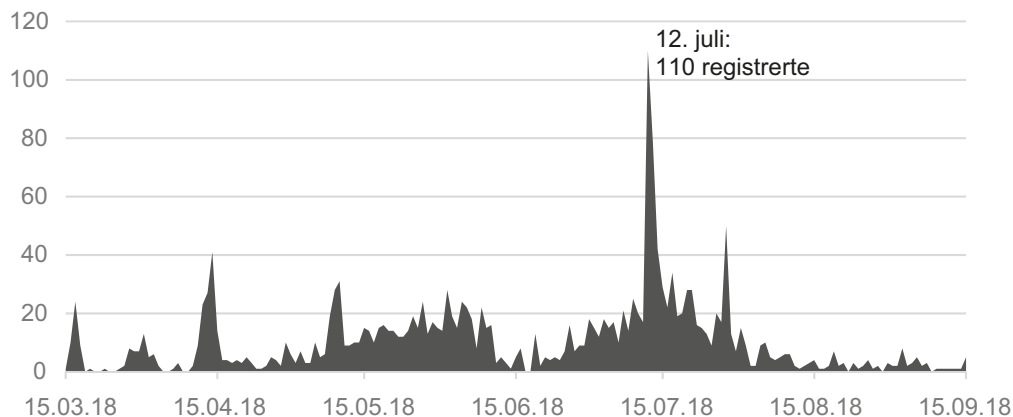
Skogbrannhelikopterberedskap

Skogbrannsesongen 2018 kan oppsummeres ved at vi neppe har hatt et høyere antall gress- og skogbranner noensinne. Det er registrert langt over 2 000 branner i gress og skog, dobbelt så mange som de to foregående årene.

FIGUR 15. Antall branner i innmark og utmark 2016-2018

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

FIGUR 16. Antall branner i innmark og utmark per dag 15.mars – 15.september 2018.

Årets skogbrannsesong startet i april, og det var mange gress- og skogbranner i mai. Etter en lang periode med varmt og tørt vær, fikk store deler av Sørlandet og det Østafjelske tordenvær 12. – 13. juli. Det var registrert over 100 branner samtidig, og hele beredskapsapparatet ble satt i innsats. Felles for disse brannene var de oppstod som følge av lynnedslag i knusktørr vegetasjon.

Skogbrannhelikopter er en viktig del av beredskapen knyttet til branner i skog og gress. Hovedredningsentralen for Sør-Norge gir skogbrannhelikoptrene innsatsordre, etter at 110-sentralen i aktuell region, på vegne av lokal brannsjef, har bedt om bistand fra helikoptret. I tilknytning til skogbrannhelikopterberedskapen bistår DSB gjennom kontrakt brann- og redningsvesen med lederstøtte til håndtering av skogbranner når skogbrannhelikoptret er i innsats.

DSB har inngått ny avtale i 2018 med selskapet Helitrans AS om beredskap med helikopter til skogbrannsløkking for bistand til brann- og redningsvesen. Avtalen gir mulighet til å sette inn flere helikoptre i beredskap og innsats når skogbrannfaren er stor.

Tilgangen på helikopter med tung løftekapasitet, 3 tonn eller mer, er redusert. Kontrakten med skogbrannhelikopterberedskap baseres på helikopter med mindre løftekapasitet. Redusert løftekapasitet har i 2018 blitt kompensert ved at det i perioder med stor skogbrannfare har blitt sendt to helikopter i førsteinnsats. Det ble også satt flere skogbrannhelikopter i beredskap samtidig slik at responstiden skulle bli kort. I en periode i juli 2018 sto 22

helikopter i beredskap og på et tidspunkt var alle 22 i innsats samtidig. Det er den mest omfattende skogbrannhelikopterberedskapen vi har hatt i Norge.

Skogbrannhelikoptret har bistått brann- og redningsvesen over 280 ganger i 2018. Vi unngikk i 2018 de store og omfattende skogbrannene. Dette kan skyldes flere forhold som rask innsats fra brann- og redningsvesen, at det var god tilgang til helikopter for bistand, at ingen av brannene vokste sammen og at det var lite vind.

DSB har benyttet i underkant av 56 millioner kroner⁸ til skogbrannhelikopter, dette inkluderer både fast beredskapskostand, ekstraberedskap og medgåtte timer til flyging. Sivilforsvaret har brukt ca. 18,6 mill. kroner til innsatsene mot skogbrann i sommer. I tillegg kommer kommunenes medgåtte kostnader, som det ikke finnes en fullstendig oversikt over. Det er allikevel rimelig å anta at det samlede kostnadsbildet når det gjelder innsatsen mot skogbrannene i sommer er på i størrelsesorden 100 millioner kroner.

RITS

RITS er en spisset nasjonal kapasitet som utvikles godt faglig i de deltakende brann- og redningsvesen. Vi ser at kjennskapet til tjenesten er økende blant aktørene i redningstjenesten. Det er også en del av det nordiske samarbeidet innen redning, og følger som tema i øvelser og i diskusjon rundt utvikling av NORDRED-avtalen.

⁸ Prop. 2 S (2018-2019) endringer i statsbudsjettet for 2018 – beredskap for håndtering av skogbranner

DSB opprettholder beredskapen gjennom særskilte avtaler som ble inngått i 2018. Samtidig er det et ønske om å kunne dreie RITS-tjenesten fra å være en lokal og regional beredskapsressurs til også å være en nasjonal kapasitet som kan benyttes som innsatsstyrke på andre typer hendelser. *RITS har gitt økt bevissthet i brann- og redningsvesenene om behovet for utvikling av spissede redningstekniske kapasiteter og samarbeidsmuligheter også på tvers for ulike rednings- og beredskapsaktører.*

3.3.3 LEDELSE OG LEDELSESKULTUR OG EVALUERING AV ØVELSER OG HENDELSER

Delmål 10 - tildelingsbrev 2018:
Samfunnssikkerhetsarbeidet på alle forvaltningsnivå og sektorer er lederforankret med god rolle- og ansvarsforståelse

DSB understøtter JDs samordningsrolle bl.a. gjennom styring av fylkesmannen, tilsyn med departementene, nasjonale tverrsektorielle øvelser, krisehåndtering, utarbeidelse av analyserapporter, evaluering av hendelser, veiledning og oversikt over risiko og sårbarhet i samfunnet mv. Lederforankring og god ansvars- og rolleforståelse er sentrale tema i alle de virkemidler DSB har til rådighet.

Forståelse av ansvar og roller er et krav til departementene i samfunnssikkerhetsinstruksen (Instruks for departementenes arbeid med samfunnssikkerhet). Dette har vært et sentralt tema i tidligere tilsyn med departementene, og vil også være viktig i ny tilsynsordning. Temaet belyses også i den nye veilederen for departementenes arbeid med samfunnssikkerhet. Dette er også et fast tema i styringsdialogmøter med fylkesmannsembetene. Fylkesmannens arbeid ut mot fylkesberedskapsrådene er viktige arenaer for å skape god kunnskap og forståelse mellom aktørene om hverandres roller og ansvar. God involvering av flere aktører i fylkesmennenes og kommunenes ROS-analyser bidrar også til avklaringer og felles forståelse.

Gjennom planleggingen av øvelse Trident Juncture 18 var det en målsetting å tilrettelegge for en god øvelse for ledelsesnivå hos sivile aktører. Temaet følges opp i evalueringen av øvelsen.

Ledelsesforankring, roller og ansvar er også på agendaen i viktige fora, slik som Sentralt Totalforsvarsforum og Nasjonalt øvelses- og evalueringsforum (NØEF).

Oppfølging av tverrsektorielle læringspunkter etter øvelser og hendelser og kompetanseheving, erfaringsoverføring og læring blant sentrale øvelsesfaglige miljøer

Regjeringen har innført krav til oppfølging av funn fra hendelser og øvelser innen samfunnssikkerhetsområdet i sivil sektor. DSB har et pådriver- og oppfølgingsansvar her.

Øvelser er et virkemiddel for DSB i det å ivareta vår samordningsrolle. Det er også et virkemiddel for veiledning og utvikling av samfunnssikkerhetsaktørene.

DSBs kontaktflate, både tverrsektorielt og med beredskapsaktører på ulike forvaltningsnivåer, har gitt oss innsikt i og oversikt over nasjonal, regional og lokal øvelses- og evalueringsvirksomhet. Eksempler på slike kontaktflater er bl.a. departementstilsyn, etatsstyring og øvrige møtearenaer med fylkesmannsembetene, -NØEF- og Naturfareforum.

DSB skal tilrettelegge for læring gjennom samarbeid, både ved planlegging og gjennomføring av tverrsektorielle øvelser på regionalt og nasjonalt nivå. I øvingsplanleggingen bidrar vi til å øke de øvrige aktørenes kunnskapsnivå og til erfaringsoverføring mellom aktørene.

Implementering av tiltak etter evalueringer har vært prioritert satsing for DSB over flere år, gjennom å styrke kompetanse innen metodebruk, øvelsesformer og evalueringer. Det brukes også ressurser på å følge opp tverrsektorielle utfordringer, funn og læringspunkter etter større øvelser og hendelser. I etterkant av store øvelser bidrar DSB til at alle anbefalte og omforente tiltak følges opp og implementeres eller utkvikteres.

NØEF understøtter og koordinerer arbeidet med øvelses- og evalueringsaktivitet innenfor

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

samfunnsikkerhets- og beredskapsområdet i Norge. Hensikten med forumet er å være en arena for møter, erfaringsutveksling og metodeutvikling mellom beredskapsaktører som samvirker under øvelser og hendelser. DSB leder forumet og har sekretariatsfunksjonen, og har gjennom denne rollen blitt et sterkt kompetansemiljø for øvelsesvirksomhet på tvers av sektor og forvaltningsnivåer.

På regionalt nivå bruker DSB fagsamlingene for fylkesberedskapssjefene systematisk for å følge opp læringspunkter etter øvelser og hendelser, men også for å tilrettelegge for kunnskapsdeling på tvers av embetene.

DSB gjennomfører jevnlig beredskapsgjennomganger med aktuelle øvelser hos fylkesmannsembetene. DSB gir også FM faglig støtte i embetenes arbeid med øvelser i kommunene.

Det foreligger nå veiledningsmaterieell for planlegging, gjennomføring, evaluering og oppfølging av øvelser. Veiledningsmateriellet gir en helhetlig og felles tilnærming til øvelser. Målgruppen for veiledningsmateriellet er alle aktører som har behov for å øve, både offentlige, private og frivillige organisasjoner. Materiellet er utviklet med støtte fra NØEF.

Veiledningsmateriellet er bygget opp etter modellen som MSB (Myndigheten for Samhällsskydd och Beredskap) i Sverige har utarbeidet i sin Övingsvägledning. Det er en målsetting at veilederen bidrar til en bredere forståelse for hva deltakelse i en tverrsektoriell øvelse innebærer. En felles tilnærming til øvelser som virkemiddel vil bidra til at det blir enklere å øve sammen, både på lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå.

Veiledningsmateriellet består av grunnbok og metodehefter. Grunnboken (publisert 2016) gir en innføring i hva øvelser er, hvorfor vi øver, typer øvelser og fasene i en øvelse. Det er utgitt metodehefter for fullskala-, spill-, diskusjons- og funksjonsøvelser (publisert 2017).

I mai 2018 ble metodehefte for evaluering av øvelser publisert. Hensikten er å gi en grunnleggende innføring i hvilke valg og hensyn man står overfor ved en evaluering. I metodeheftet fremheves Regjeringens krav til oppfølging av funn fra øvelser

og hendelser. Det gis en beskrivelse av roller og ansvar i denne sammenheng, samt eksempler på hvordan oppfølging av øvelser kan gjøres i praksis. I oktober 2018 ble "Metodehefte for lokal øvingsleder" publisert.

Ny veileder til departementenes samfunnsikkerhetsarbeid er også under utarbeidelse, og vil også omtale krav til departementene om evaluering av hendelser og øvelser (se nedenfor).

Systematisert kunnskap om øvelsesmål og læringspunkter etter større øvelser og hendelser

Gjennom det siste tiåret har DSB opparbeidet seg en betydelig kunnskap om øvelsesvirksomhet, både mht planlegging, gjennomføring, evaluering og oppfølging av læringspunkter etter øvelser. Når det gjelder evaluering og oppfølging av læringspunkter etter hendelser gjelder langt på vei den samme metodikken og krav til oppfølging.

DSB har samlet og systematisert evalueringsrapporter fra større øvelser og hendelser siden 2006. Her ligger et godt grunnlag for ulike typer analyser til ulike formål. *Det fremkommer bl.a. at virksomhetene de siste årene har erkjent og tatt inn over seg at metodekompetanse er avgjørende for evaluering og læring.*

Basert på denne systematiseringen etablerte vi i 2015 et oppfølgingsregime for funn og læringspunkter. Prosessen knyttet til oppfølging har vi kalt "veien videre". Prosessen involverer øvelsesplanleggere, evaluatorene og ledere fra deltakende virksomheter. Denne prosessen har siden 2015 vært praksis for alle større tverrsektorielle øvelser. I korte trekk består det i at evalueringen gjennomgås og det utarbeides tiltak og planer for implementering, samt ansvars- og arbeidsgrupper på tvers av sektorer. Deretter følges tiltakene opp i regi av NØEF. Dette er forankret i Meld. St. 10 (2016-2017) Risiko i et trygt samfunn. Oppfølgingsregimet er også beskrevet i DSBs veiledningsmaterieell for øvelser.

Samlet sett ser vi at funn og læringspunkter - med tilhørende tiltak for oppfølging bl.a. har ført til økt kunnskap om hverandres planverk, en felles plattform for liaisonarbeid (nasjonal veileder), økt kompetanse og bedre rutiner innen vertsnasjonstøtte, felles forståelse for øvelsesplanlegging, gjennomføring og evaluering (veiledningsmaterieell), betydelig økt kommunikasjon

mellom direktoratene (bl.a. gjennom samvirkekonferanser). Det er også blitt bedre samhandling/samvirke på skadested/innsats, bl.a. på grunn av Nødnett.

Fra 2019 vil DSB rette økt oppmerksomhet mot analyse av funn i evalueringer fra ulike forvaltningsnivåer og sektorer. Det er igangsatt et arbeid innenfor dette område som skal ivareta det helhetlige perspektivet knyttet til læring etter øvelser og hendelser, både over tid og på tvers av fagområder. Dette vil ytterligere forbedre og forsterke DSBs rolle som koordinerende etat i systematisk oppfølging etter øvelser og hendelser.

Departementenes samfunnsikkerhetsarbeid: Instruks,veileder og tilsyn

Ny instruks for departementenes arbeid med samfunnsikkerhet ble fastsatt 1. september 2017. Denne legger også føringer for gjennomføring av tilsyn med departementene jf. ny tilsynsordning.

DSB har bistått JD i utarbeidelsen av veileder for departementenes arbeid med samfunnsikkerhet. Veilederen skal på departementsforeleggelse i januar 2019. Formålet med veilederen er å utdype instruksens krav for å skape en felles forståelse av hva som forventes av departementene og deres arbeid med samfunnsikkerhet. DSB vil i samarbeid med JD utarbeide plan for formidling av veilederen etter at den er fastsatt. Veilederen gir anbefalinger og er et av flere verktøy for departementenes arbeid med samfunnsikkerhet. Som en del av JDs og DSBs veiledningsansvar vil det også kunne utvikles egne veiledere for enkelte temaer, som for eksempel risiko- og sårbarhetsanalyser.

Ordningen for tilsyn med departementene ble evaluert i 2017. DIFI gjennomførte en evaluering på oppdrag fra JD, og DSB gjennomførte sin egen evaluering. Funn i evalueringen viste at det var behov for endringer i ordningen. Bl.a. ble det vurdert at slik tilsynene hadde vært gjennomført, var det en lite effektiv måte å skaffe oversikt over det samlede arbeidet med samfunnsikkerhet. Det var også behov for å endre ordningen fra frekvensbasert til risikobasert tilsyn. Begge disse endringene er fulgt opp i ny samfunnsikkerhetsinstruks.

Basert på evalueringen har JD i samarbeid med DSB arbeidet med innretningen på ny tilsynsordning med departementene. JD har lagt frem rammene for ny tilsynsordning for bl.a. Kriserådet. Ny tilsynsordning starter opp i 2019. DSB skal ha dialog med JD i starten av 2019 om praktisk innretning av denne.

Både ny tilsynsordning, ny instruks og veileder skal bidra til god kvalitet på departementenes arbeid med samfunnsikkerhet og et helhetlig arbeid med samfunnsikkerhet på tvers av departements- og sektoransvar.

Skogbrannsommeren 2018

DSB gjennomførte i september 2018 en førsteinntrykkssamling etter håndteringen av de mange skog-, grass- og krattbrannene sommeren 2018. For å samle erfaringer har DSB deltatt på en rekke evalueringer, møter og seminarer lokalt og regionalt denne høsten. DSB har også deltatt på erfaringsseminarer og møter internasjonalt. Det er noen områder som til nå har utpekt seg som viktige for at man i stor grad lyktes med håndteringen av skogbranner. Det er at brann- og redningsvesenet i stor grad var årvåkne, det ble aktivt brukt media for informasjon om skogbrannfaren på alle nivåer, lederstøtte bidro til å sørge for en effektiv helikopterinnsats, Sivilforsvaret er en uvurderlig forsterkning sammen med de frivillige for å nevne noen områder.

De områdene som foreløpig har utpekt seg som områder det kan være viktig å se nærmere på er HMS-opplæring, øke erkjennelsen om at “jeg trenger hjelp”, få en bedre koordinering og kontroll når man får mange branner samtidig. Videre er det behov for å gjennomgå regelverket med hensyn på å kunne nedlegge forbud utover bålforbudet og bedre kunne forutse skogbrannfaren i samarbeid med Meteorologisk institutt og ha en god farevarsling til befolkningen.

DSB vil sammenfatte de funn som er gjort i evalueringer lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt i en erfaringsrapport.

3.4 RESSURSBRUK OG EFFEKTIVISERINGSTILTAK

I dette avsnittet omtales DSBs tilgjengelige finansiering i 2018, hvordan ressursene er brukt, og omtale av effektiviseringstiltak i DSB. Fullstendig årsregnskap er fremstilt i del VI.

3.4.1 FINANSIERING

DSB hadde disponible midler på til sammen 1 860,6 millioner kroner i 2018. Spesifikasjon over ulike finansieringskilder er vist i tabellen nedenfor. Den forholdsmessige fordelingen vises i diagrammet.

Bevilgningen til driftsutgifter i DSB utenom avdeling for nød- og beredskapskommunikasjon (NBK) var 762,4 mill. kroner og utgjorde 41 % av samlet finansiering i 2018. Midlene benyttes til alle tjenester i DSB unntatt NBK. Bevilgningen finansierer virksomheten i Sivilforsvaret nasjonalt, arbeidet med forebygging og sikkerhet innen brann og redning, elsikkerhet, produktsikkerhet og kjemikalieområdet, DSBs samordningsfunksjoner og skolevirksomhet samt fellesfunksjoner for hele virksomheten.

Driftsbevilgningen til NBK var 158,2 mill. kroner og utgjorde 8,5 % av total finansiering. Avdelingen forvalter bl.a. drifts- og investeringsbevilgning til Nødnett, som i 2018 var på henholdsvis 449,6 mill. kroner (24,2 %) og 273,7 mill. kroner (14,7 %).

Beløp i NOK 1000

DSBs finansieringskilder	2018	2017
Bevilgninger og merinntekter:		
Kap 451 post 01 driftsutgifter	762 434	774 022
Kap 456 post 01 driftsutgifter nød- og beredskapskommunikasjon	158 235	178 453
Kap 456 post 21 spesielle driftsutgifter - infrastruktur Nødnett	354 801	335 522
Kap 456 post 22 spesielle driftsutgifter - tjenester og produkter Nødnett	94 833	73 682
Kap 456 post 45 investeringer Nødnett	273 747	605 125
Merinntekt kap 3451 post 03 salgs- og kursinntekter	4 535	5 860
Merinntekt kap 3451 post 06 refusjoner	39 273	20 274
Merinntekt kap 3451 post 40 salg av eiendom	13 624	
Merinntekt kap 3456 post 02 refusjon driftsutgifter	4 537	1 172
Merinntekt kap 3456 post 04 refusjoner, investeringer	54 558	14 838
Andre bevilgninger og fullmakter:		
Kap 451 post 21 spesielle driftsutgifter - brannområdet	63 202	7 382
Kap 451 post 70 tilskudd	6 509	6 338
Fullmakter og bevilgninger på andre kapitler	30 314	35 063
Sum finansiering alle kapitler og poster	1 860 602	2 057 731

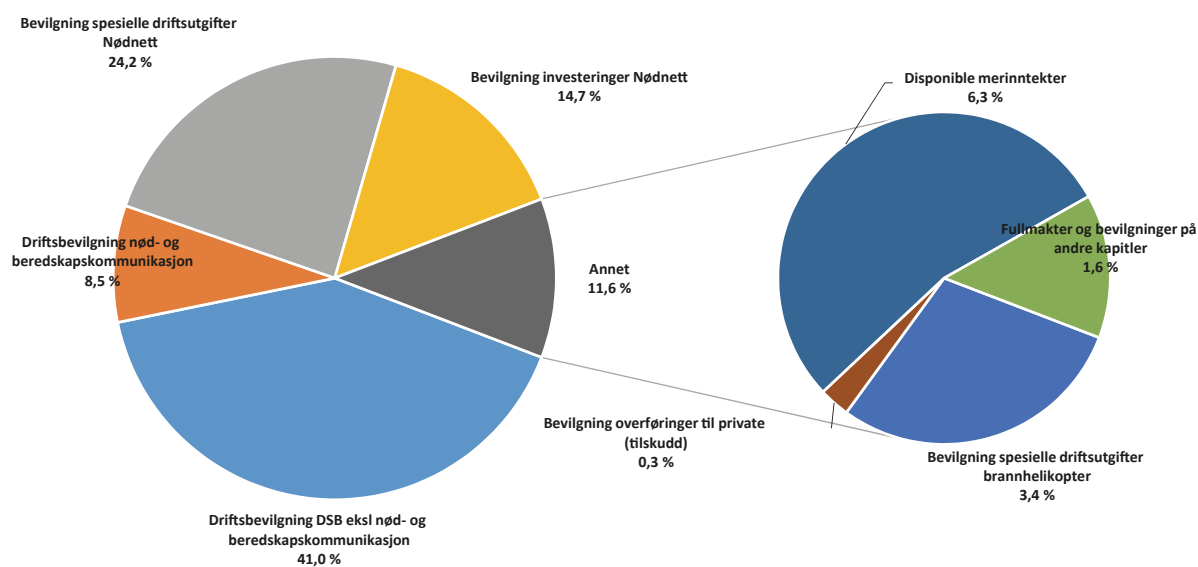
TABELL 10. Finansiering

Disponible merinntekter⁹ bidro med 116,5 mill. kroner av finansieringen (6,3 %). Inntektene kommer fra merinntekter knyttet til Nødnett, salg av sivilforsvarseiendommer, tilskudd fra EU, salgs- og kursinntekter ved skolene og andre refusjoner og inntekter.

På grunn av skogbrannsituasjonen sommeren 2018, ble det gitt særskilt bevilgning til beredskap og flytid med skogbrannhelikopter. Samlet beløp utgjorde 63,2 mill. kroner (3,4 % av total finansiering).

Figur 17 viser den forholdsmessige fordelingen av de ulike finansieringskildene.

Andre bevilgninger og fullmakter utgjorde 30,3 mill. kroner (1,6 % av finansieringen). Den største delen av dette beløpet kommer fra UD, til finansiering av deler av den internasjonale virksomheten i DSB.

FIGUR 17. DSBs bevilgning og annen finansiering 2018

⁹ Inntekter ut over inntektskrav i bevilgningen

3.4.2 RESSURSFORDELING

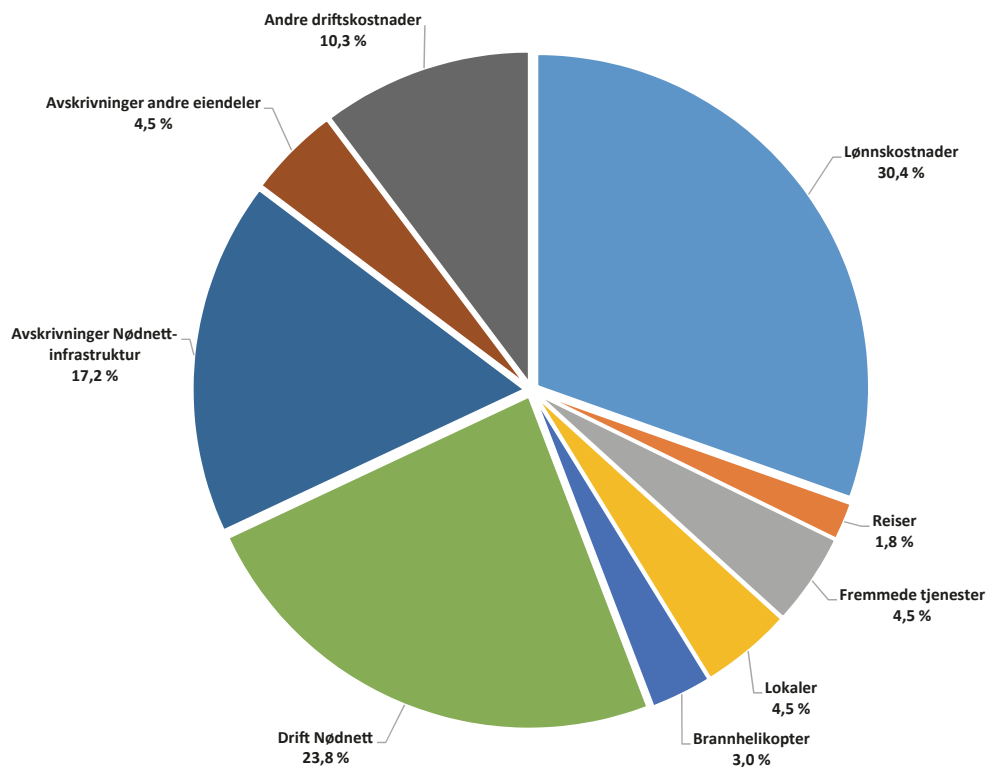
Samlede driftskostnader i resultatregnskapet¹⁰ for 2018 var 1,879 mrd. kroner. Dette omfatter lønnskostnader, avskrivninger på varige driftsmidler og andre driftskostnader i hele virksomheten, uavhengig av finansieringskilde.

Lønnskostnader var 571,8 mill. kroner, som utgjorde 30,4 % av samlede driftskostnader. Av dette utgjorde godtgjørelse til innkalte mannskaper og befal i Sivilforsvaret 24,1 mill. kroner. Øvrige lønnskostnader er kostnader til lønn i faste og midlertidige stillinger, diverse tillegg og overtidsgodtgjørelse, feriepenger, pensjonsinnskudd og arbeidsgiveravgift. Innbetalte syke- og foreldrepenger og andre refusjoner er fratrukket i totalbeløpet med 11,8 mill. kroner.

Driftskostnader til Nødnett utgjorde 448 mill. kroner, som tilsvarer 23,8 % av total. Kostnadene gjelder siteleie og strøm på basestasjoner, vedlikehold og drift av nettverk og kontrollrom, samt tilleggs-kostnader som dekkes av Nødnett-brukerne.

Avskrivningskostnader for infrastruktur i Nødnett utgjorde 324,1 mill. kroner, som tilsvarte 17,2 % av samlede kostnader i året. Avskrivning på andre eiendeler utgjorde 84,3 mill. kroner (4,5 % av total kostnad), hvorav immaterielle eiendeler, i hovedsak programvare, ble avskrevet med 47,8 mill. kroner og utstyr og materiell i Sivilforsvaret ble avskrevet med 19,1 mill. kroner.

Kjøp av fremmede tjenester utgjorde 84,4 mill. kroner, som tilsvarer 4,5 % av samlede driftskostnader. Kostnaden bestod av konsulenttjenester og andre kjøp av tjenester fra eksterne, bl.a. til IKT-utvikling, kurs og undervisning.

FIGUR 18. Kostnadsfordeling 2018 fordelt på kostnadsgrupper

¹⁰ Se resultatregnskapet i del VI Årsregnskap.

3.4.3 TJENESTER – HVA RESSURSENE HAR GITT AV AKTIVITETER OG TJENESTER

Tjenestebegrepet benyttes til å kategorisere ressursbruken i DSB på de aktiviteter og tjenester som direktoratet utfører og leverer.

For kostnader til varer, tjenestekjøp og variable godtgjørelser skjer fordelingen av ressursbruk på tjenesteområder gjennom løpende kostnads-tilordning. For lønn og sosiale kostnader i faste og midlertidige stillinger gjennomføres det foreløpig ikke en detaljert ressursfordeling på de ulike tjenesteområdene. De faste lønnskostnadene i alle deler av organisasjonen fordeles derfor ikke på tjenesteområdene per i dag.

De faste lønnskostnadene utgjorde 32,5 % av samlede driftskostnader i 2018. Ved utgangen av året hadde direktoratet med underliggende etater og driftsenheter 656 ansatte, herav 633 fast ansatte. Antall ansatte gikk ned med 20 i løpet av året. Gjennomsnittlig antall årsverk i 2018 var 582.

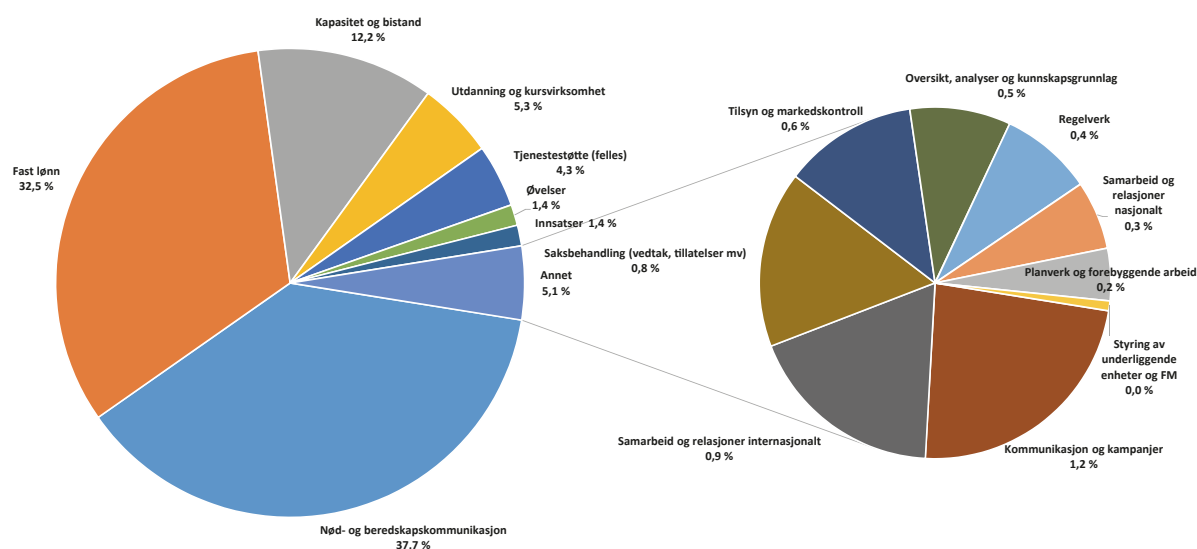
Nød- og beredskapskommunikasjon utgjorde det største tjenesteområdet, målt i andel av samlede driftskostnader (37,7 % av total). Kostnadene gjelder drift av Nødnett, regnskapsmessig avskrivning av

verdien av Nødnett, samt drift av avdelingen for nød- og beredskapskommunikasjon. Drift og investeringer i Nødnett finansieres i vesentlig grad av brukerne.

Tjenesteområdet kapasitet og bistand omfatter i hovedsak kostnader i DSBs operative funksjoner, det vil si Sivilforsvaret, skogbrannhelikoptertjeneste, og oppgaver innen nasjonal beredskap. I 2018 utgjorde dette 12,2 % av samlede driftskostnader. Andelen var høyere enn foregående år, særlig på grunn av skogbrannsituasjonen med utstrakt bruk av skogbrannhelikopter og stort behov for erstatning av materiell i Sivilforsvaret.

Utdanning og kursvirksomhet i DSB foregår på Norges brannskole, Sivilforsvarets kompetansesenter og Nasjonalt utdanningssenter for samfunns-sikkerhet og beredskap. Dette tjenesteområdet utgjorde 5,3 % av samlede driftskostnader.

Felles tjenestestøtte utgjorde 4,3 % av samlede driftskostnader. Dette er fellestjenester ved DSBs hovedkontor som betjener hele virksomheten, og består av direktør- og HR-funksjon, kommunikasjon, IKT-drift og -utvikling, arkiv, økonomi, anskaffelser og eiendomsfunksjon, samt andre kostnader som ikke naturlig kan henføres til øvrige tjenesteområder.

FIGUR 19. Fordeling på tjenester

3.4.4 EFFEKTIVISERINGSTILTAK

Organisatoriske grep i DSB

DSB har gjennomført en rekke interne grep for å sette organisasjonen bedre i stand til å løse samfunnsoppdraget innenfor dagens økonomiske rammer. Vi har nylig gjennomført tre store prosesser rundt organisering, strategi og kultur, for bedre å møte de utfordringer som virksomheten står overfor, samt imøtekomme kravene om et mer synlig, tydelig og relevant direktorat.

I forlengelsen av omorganiseringen av DSB og opprettelsen av avdelingen for Kunnskapsutvikling og digitalisering (KDI) skal det opprettes funksjoner for å ivareta prosjekt- og porteføljestyling. I den forbindelse pågår kartlegging av forhold knyttet til dette. Arbeidet har munnet ut i et forslag til digital strategi.

Digitalisering

DSB vurderer å ha et stort behov for utvikling av nye digitale løsninger. Dette vil blant annet vil øke brukernes selvbetjeningsgrad. Direktoratet har prioritert og iverksatt digitaliseringsprosjekter knyttet til saksbehandling av søknader vi har ansvar for å behandle. Dette kommer også brukerne til gode. Investeringsbehov og økte drifts- og forvaltningskostnader knyttet til digitaliseringsinitiativ er imidlertid store. Vi ser at vi i enda større grad må prioritere initiativ og tiltak som gir budsjettmessig effekt.

Flere større digitaliseringsprosjekter med samarbeidsflater mot andre offentlige myndigheter og aktører i næringslivet har pågått gjennom 2018. Her nevnes Sivilforsvarets system for håndtering av personell, logistikk, informasjon og styring (PLIS), Nasjonal løsning for farlige produkter og Kunnskapsbanken. Et fellestrekk ved disse tre prosjektene er å sikre at brukerne - fra DSB ansatte og befolkningen til andre etater, kommuner og Fylkesmenn, digitalt skal kunne finne informasjon om forhold som i dag er spredt på flere løsninger og mellom flere etater. I tillegg til disse prosjektene har DSB gjennom 2018 arbeidet med å fornye og re-designe interne fagsystemer, som blant annet støtter arbeidsprosesser som tilsyn, tillatelser og godkjenningsordninger. Arbeidet fortsetter inn i 2019. Samtidig arbeider DSB målrettet med å holde tritt med den teknologiske utviklingen på nødnettområdet.

KAPITTEL

04

Styring og kontroll
i virksomheten

4.1

DSBs OVERORDNEDE VURDERING AV STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

DSB har mål- og resultatstyring som styringsprinsipp, og arbeider kontinuerlig med å utvikle og forbedre virksomhetsstyringen i direktoratet. For å understøtte styringen samt følge opp og rapportere på direktoratets mål- og resultatkrav, økonomi, risiko, forvaltning av regelverk og nøkkeltall m.m. anvender DSB et digitalt ledelses- og styringssystem.

Direktoratet har gjennom 2018 hatt fokus på kulturarbeid for å sikre understøttelse av DSBs virksomhetsstrategi for 2018-2020. DSBs virksomhetsstrategi synliggjør hvilke områder DSB skal prioritere og ønsker å ha særlig oppmerksomhet på, slik at våre samfunns- og brukermål nås. Strategiperioden er satt til to år som følge av at endringene i samfunnet skjer stadig raskere og fordi DSB må være forberedt for fremtiden og de utfordringer som allerede er her.

4.2

RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL

DSBs avdelinger rapporterer tertialvis på økonomi og status på resultatkrav og oppgaver fra JDs tildelingsbrev og månedlig på status på fokusområdene i virksomhetsstrategien. De ulike rapportene blir gjennomgått og diskutert i direktørgruppen.

DSB mener at samlet måloppnåelse er god. Se nærmere omtale under kapittel 3.

DSBs overordnede risikovurderinger tar utgangspunkt i målene i tildelingsbrevet. De overordnede risikovurderingene blir oppdatert og legges frem for ledelsen hvert tertial. Direktoratets risikovurderinger blir rapportert til departementet, enten i form av egne brev eller som omtale i den tertialvise rapporteringen. Risikovurderinger med risiko-reducerende tiltak knyttet opp til de ulike målene registreres og følges opp i direktoratets ledelses- og styringssystem.

Direktoratet har i 2018 fortsatt arbeidet med å utvikle og styrke den helhetlige internkontrollen i DSB. Et tiltak i den forbindelse er etablering av en internrevisjonsfunksjon i virksomheten. DSB har ved to anledninger foretatt en vurdering av behovet for internrevisjon. I 2017 ble behovet vurdert på nytt som følge av virksomhetsoverdragelsen av Direktoratet for Nødkommunikasjon (DNK) samme år. Tiltaket ble da vurdert som nødvendig og internrevisjonsfunksjonen blir etablert i løpet første halvdel 2019.

For å effektivisere og styrke internkontrollen i DSB har vi anskaffet en IKT-løsning for avvik- og forbedringshåndtering. Avtalen med leverandøren ble undertegnet rett før årsskiftet 2018/2019. Løsningen vil bidra til å systematisere og effektivisere virksomhetens arbeid med å forebygge, avdekke, behandle og korrigere vesentlige avvik i virksomheten. Systemet vil gi samtlige medarbeidere i DSB inkludert tjenestepliktige i Sivilforsvaret mulighet til å registrere avvik/observasjoner innenfor blant annet følgende områder:

- HMS
- Brudd på personvernregelverket og andre eksterne regelverk
- Brudd på interne styrende dokumenter
- Funn fra undersøkelser som eksterne myndigheter foretar av DSB
- Samt gi den enkelte medarbeider mulighet til å registrere forbedringsforslag

De registrerte avvikene og forbedringsforslag vil så bli håndtert av behandlingsansvarlige i løsningen, og gjennom iverksetting av forebyggende og korrigerende tiltak kan avvikene lukkes. Systemet vil bli implementert i DSBs virksomhet i løpet av 2019.

4.3

NÆRMERE OMTALE AV FORHOLD KNYTTET TIL STYRING OG KONTROLL I DIREKTORATET

I arbeidet med å utvikle helhetlig internkontroll i DSB har vi sett at det kan være utfordrende for den enkelte medarbeider å finne frem til virksomhetens interne styrende dokumenter som bestemmelser, instruksjer, rutiner på en effektiv måte. De interne styrende dokumentene er samlet på ulike områder/steder i virksomheten noe som fører til at den enkelte medarbeider bruker unødvendig lang tid for å finne siste versjon av slik dokumentasjon.

Gjennom dette arbeidet har vi også avdekket at virksomheten har et forbedringspotensial når det gjelder å etablere rutiner som sikrer lik behandling av like saker. Dette ble spesielt synlig etter den interne omorganiseringen av DSB der flere fagområder nå er samlet i en avdeling.

Det vil bli satt inn tiltak for å bedre disse områdene med utfordringer i 2019.

DSB har under fjoråret vurdert det slik at virksomheten kunne ha utfordringer knyttet til etterlevelse av Sikkerhetsloven samt Personopplysningsloven. Det ble derfor igangsatt et arbeid for å styrke disse områdene.

Den 20. juli 2018 trådte nytt personvernregelverk (ny personopplysningslov og EUs generelle personvernforordning mv.) i kraft. Regelverket stiller nye krav til virksomhetens behandling av personopplysninger. Se omtale under kapittel 3.2.5 “Kvalitetssikring av juridisk arbeid og standardisering”.

Innen sikkerhetsområdet har DSB i hele 2018 arbeidet målrettet og systematisk med utkvittering av funnene fra NSMs tilsyn. Dette arbeidet har bestått i omfattende verdikartlegging og dokumentasjon samt implementering av styringsystem for sikkerhet på ugradert og gradert plattform.

DSB har høyt fokus på å ivareta og dokumentere tilfredsstillende sikkerhet i de systemer og leveranser vi har ansvar for. Hovedsatsningsområder 2018:

1. Sikkerhetsstyring

Sikkerhetsstyring innebærer å implementere et styringshjul for å imøtekomme krav og forventninger og det har vært arbeidet aktivt med videreutvikling av system for sikkerhetsstyring. Et styringssystem for sikkerhet er sentralt i utøvelsen av forsvarlig forebyggende sikkerhetstjeneste, dokumentasjon og håndtering av sikkerhetshendelser. Styringssystemet når implementert i 2019 vil være en god plattform for det videre sikkerhetsarbeidet for å tilfredsstille kravene i sikkerhetsloven, tilhørende forskrifter og i ISO standarden 27001.

2. Verdivurdering

Det er gjennomført et større arbeide med vurdering av DSBs verdier som fordrer skjerming i tråd med objektsikkerhetsforskriften. Dette er gjennomført innenfor områdene/ kapabilitetene til Nødnett, sikkerhet og beredskap, Sivilforsvaret, rednings-tjeneste mv. Verdivurderingene skal legges til grunn for sikkerhetsstyringen rundt disse verdiene i den hensikt å dokumentere ivaretagelse av forsvarlig sikkerhet og forebygging av sikkerhetshendelser.

3. Øvelser

Den nasjonale øvelsen “Trident Juncture 18” har bidratt til god test av egensikkerheten og tilhørende rutiner. Øvelsen er under evaluering og vil bidra med nyttige læringspunkter og forbedringsområder i det pågående sikkerhetsarbeidet.

4. Personellsikkerhet

Økende sikkerhetskrav har påvirket antall klareringsanmodninger og dette har blitt fulgt opp av sikkerhetsleder i samarbeid med fagavdelingene. Autorisering av ansatte og eksterne samarbeidspartnere er en viktig og ressurskrevende del av dette arbeidet.

4.4

ØKONOMISTYRING

For å sikre effektiv ressursutnyttelse er god økonomistyring sentralt i direktoratet. Økonomien følges opp på seksjons- og avdelingsnivå, og det sammenstilles månedlige rapporter til ledelsen med overordnet økonomistatus. Mer omfattende økonomirapportering utarbeides tertialvis med avviksforklaringer, analyser, nøkkeltall og årsprognose. I tillegg avlegges ekstern regnskapsrapportering tertialvis til departementet.

DSB har bygd inn internkontroll i lønn- og økonomisystemene. I tillegg har DSB et god og dokumentert internkontroll med kontroller som gjennomføres regelmessig.

DSB gikk over til nytt regnskapsprinsipp med virkning fra 1. januar 2018, og avlegger virksomhetsregnskapet etter periodiseringsprinsippet i tråd med de statlige regnskapsstandardene (SRS). Overgangen til nytt regnskapsprinsipp, med etablering av åpningsbalanse med oversikt over samlede eiendeler og gjeld, har gitt virksomheten innsikt som grunnlag for bedre styring.

4.5

OPPFØLGING AV RIKSREVISJONENS REVISJONSMERKNADER

Ved utgangen av 2018 har ikke DSB noen konkrete feil eller mangler som er påpekt av Riksrevisjonen. DSB samarbeider dog med Justis- og beredskapsdepartementet for å følge opp funnene fra Oppfølgingsundersøkelsen av departementets arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap fra 2017. DSB fortsetter i tillegg arbeidet med tiltakene beskrevet i rapporten Styring og utvikling i DSB som ble utarbeidet som følge av funnene fra Riksrevisjonens første undersøkelsen av departementets arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i 2015.

4.6

PERSONALPOLITIKK OG LIKESTILLING

Andelen kvinnelige ledere

Andelen kvinnelige ledere i DSB er ved utgangen av 2018 på 40 prosent, en økning på tre prosentpoeng fra 2017 og seks prosentpoeng sammenlignet med 2016.

På direktørnivå er 8 av 11 kvinner (73 prosent). 10 av 20 seksjonssjefer er kvinner (50 prosent), en nedgang på to prosentpoeng sammenlignet med 2017. DSB ligger under 40 prosent kvinneandel blant våre 18 distriktssjefer i Sivilforsvaret med 22 prosent, men samtidig er det en økning fra 2017 med 11 prosentpoeng. DSB har noen enhetsledere (ledernivå 4) og her er kvinneandelen 22 prosent. En omorganisering av avdelingen som i dag har de fleste enhetslederne, vil i 2019 endre denne sammensetningen. Stillingene som regionsjefer (4) og skoledirektører (1) er utelukkende besatt av menn, og innenfor disse stillingskategoriene har det ikke på mange år vært utlyst ledige stillinger.

TABELL 11. Sammensetning av ledere i DSB basert på kjønn

LEDERE I DSB PR. 31.12.2018	2018				ANDEL KVINNER 2017	ANDEL KVINNER 2016	ANDEL KVINNER 2015	ANDEL KVINNER 2014
	ANT. KVINNER	ANT. MENN	TOTALT	ANDEL KVINNER				
Direktører	1	0	1	100 %	100 %	100 %	100 %	0 %
Assisterende direktører	1	1	2	50 %	50 %	0 %	0 %	0 %
Avdelingsdirektører	6	2	8	75 %	67 %	60 %	56 %	56 %
Seksjonssjefer	10	10	20	50 %	52 %	43 %	45 %	40 %
Enhetsledere	4	7	11	36 %				
Distriktssjefer	4	14	18	22 %	11 %	16 %	15 %	15 %
Regionsjefer	0	4	4	0 %	5 %	0 %	0 %	0 %
Skoledirektører	0	1	1	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Totalt	26	39	65	40 %	37 %	34 %	32 %	28 %

For å tiltrekke flere kvinner til lederstillingene er DSB bevisst på at utlysningstekster skal gjenspeile at lederstillinger er attraktive for begge kjønn. I 2018 har DSB tilsatt tre nye avdelingsdirektører, to kvinner og en mann. Det er i samme periode også tilsatt tre nye seksjonssjefer, hvorav to menn og en kvinne.

Regjeringens inkluderingsdugnad

DSB har gjennomført følgende tiltak fra og med 1.7.2018:

1. Kravet er innarbeidet i rekrutteringsrutinene i lederhåndboka i HR-portalen, og omtales i oppstartsmøtet med rekrutterende leder
2. Informasjon om inkluderingsdugnaden er tatt inn i alle utlysningstekster på stillinger i virksomheten
3. Det er gjennomført møter med IA-representanter for å få oppdatert oversikt over hvilke tilbud og tiltak de har med hensyn til tilrettelegging for personer med nedsatt funksjonsevne
4. DSB har deltatt på fagdag for departementer og direktorater i regi av Bufdir med tema likestilt rekruttering

5. Direktoratet har erfart at det har vært en viss økning i antall kandidater som krysser av for nedsatt funksjonsevne når de søker på stillinger hos oss. Det viser seg imidlertid under intervjuet at søkerne av ulike grunner ikke alltid har et reelt behov for tilrettelegging
6. DSB har utarbeidet en plan for å utarbeide en mangfoldstrategi som også vil omfatte inkluderingsdugnaden i løpet av 2019.

Fra starttidspunktet for målingen har DSB ikke ansatt personer med hull i CV så langt vi har kunnet avdekke, og heller ikke personer med nedsatt funksjonsevne. Vi jobber med holdningsskapende arbeid og tiltak som forhåpentligvis vil gi resultater på sikt.

Lærlinger

Ved utgangen av 2018 var det totalt 5 lærlinger i DSB.

4.7

ANSKAFFELSER OG MOTVIRKNING AV ARBEIDSLIVSKRIMINALITET

Motvirkning av arbeidslivskriminalitet er et prioritert område for regjeringen, og har vært en fellesføring i årets tildelingsbrev.

Lov og forskrift om offentlige anskaffelser (heretter LOA og FOA) inneholder bestemmelser som skal motvirke arbeidslivskriminalitet, som vi er pålagt å følge i alle anskaffelsesprosesser. LOA og FOA stiller krav til at disse bestemmelsene følges både ved inngåelse av kontrakter (i konkurransefasen), samt i fasen etter at kontrakt er inngått. Dette innebærer at vi for alle anskaffelser over EØS-terskelverdi benytter avvisningsgrunnlagene som fremgår av FOA § 24-2. Videre er en bestemmelse om lønns- og arbeidsvilkår standard i våre kontrakter, herunder både i Statens standardavtaler og i virksomhetens egne standardavtaler. Nevnte bestemmelse skal sikre at leverandører vi inngår kontrakt med ikke benytter personell som har dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn det som følger av forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter.

Kontraktsbestemmelsen gir oss rett til å be om innsyn i dokumentasjon om de lønns- og arbeidsvilkår som blir benyttet. I anskaffelsesstrategien for perioden 2018–2022 er en av satsingene å opprettholde fokus på arbeid med systematisk oppfølging av kontrakter for å sikre god etterlevelse av DSB og avtalepartens rettigheter og forpliktelser.

KAPITTEL

05

Vurdering av
fremtidsutsikter

VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER

Eksterne utfordringer og framtidssutsikter

Risikobildet er i kontinuerlig endring. Dette skyldes både samfunnsutviklingen her i landet og utviklingen i ytre forhold som påvirker oss.

DSB vil fortsette å gjøre tilpasninger av virksomheten for å kunne imøtekomme framtidens utfordringer innenfor ansvarsområdet og nå fastsatte mål og forventede resultater i tiden som kommer.

Klimautfordringer

Et viktig utviklingstrekk er klimaendringene. I Norge utgjør naturhendelser en vesentlig del av risikobildet. Flom og skred er allerede hyppige hendelser; i framtiden må vi regne med at disse opptrer både oftere og med større styrke enn i dag. Klimaendringene kan også medføre mange andre og til dels mindre forutsigbare konsekvenser på områder som blant annet forsyningssikkerhet og migrasjon.

Klimaendringene og konsekvensene av ekstremvær utfordrer samfunnssikkerheten på flere områder. Ekstreme værhendelser inntreffer hyppigere og med større kraft, og dette er en utvikling vi må forvente vil fortsette. Endringene i klima bidrar også til større uforutsigbarhet ved at det er vanskeligere enn før å si hvor hendelser vil treffe.

Den mest umiddelbare utfordringen i Norge er økt nedbør og nedbørintensitet med tilhørende økt fare for flom og skred. Mange lokalsamfunn har de senere årene blitt påført betydelige skader på grunn av plutselig flom i mindre vassdrag.

Klimaendringer gir klimarisiko, og spesialrapporten om halvannengrads oppvarming fra FN's klimapanel utelukker ikke at vi kan stå overfor katastrofale konsekvenser for livet på jorda. Klimautfordringen kjenner ingen grenser, den eier vi sammen og vi kan ikke skylde på været. Å møte klimaendringer og ekstremvær krever kunnskap, risikoreduserende tiltak og samarbeid på tvers av alle sektorer. Klimarelatert risiko må sees i sammenheng med andre risikoer og de rammeverk som brukes for å håndtere risiko, lokalt så vel som regionalt og nasjonalt. Offentlig-privat samarbeid er av avgjørende betydning for å sikre kritiske samfunnsfunksjoner, blant annet for utholdenhet og motstandskraft i systemer og funksjoner i privat og kommersielt eie.

DSB arbeider på flere fronter for å redusere konsekvenser av klimaendringer innenfor våre ansvarsområder, og det vil ha prioritet i tiden fremover. DSB har etablert en "Klimatilpasningsplattform" for eget arbeid på området.

Digital sårbarhet og IKT-sikkerhet

Norge er et av de landene som er kommet lengst i digitalisering av samfunnsfunksjonene, og utviklingen fortsetter med uforminsket styrke. Digitaliseringen medfører nye sårbarheter som vi foreløpig neppe fullt ut forstår dybden i og omfanget av. Faren er stor for at vi kan komme til å oppleve hendelser som overrasker oss fordi vi ikke fullt ut forstår de truslene og farene vi står overfor, eller har oversikt over avhengigheter og mulige følgehendelser.

DSB vil intensivere fokuset på digital sårbarhet og IKT-sikkerhet fremover.

Nødnett

DSB eier kritisk infrastruktur og tilhørende Nødnett-tjenester og -infrastruktur. Disse skal oppleves som effektive, sikre og robuste. Det er gjort betydelige investeringer de senere årene, og vi skal oppnå størst mulig samfunnsmessig gevinst av investeringene som er gjort. DSB må sikre at målgruppene har tilgang til tidsmessige, robuste og sikre digitale tjenester som fremmer samvirke og felles situasjonsbilde mellom aktørene, og som gjenspeiler samfunnets beredskapsbehov. DSB skal styrke rollen som statens kompetanseorgan for nød- og beredskapskommunikasjon. DSB arbeider med langtidspan for nød- og beredskapskommunikasjon, og arbeidet med fremtidig løsning for nød- og beredskapskommunikasjon og overgang fra dagens Nødnett blir viktig.

Totalforsvaret og Sivilforsvaret

Det sikkerhetspolitiske landskapet er i endring. DSB er involvert i arbeidet med å fornye Totalforsvaret, i tett samarbeid med blant andre Forsvaret. Øvelse Trident Juncture 2018 har vist at det er mange viktige læringspunkter som må tas tak i fremover for å få Totalforsvaret til å fungere på en tilfredsstillende måte. DSB vil arbeide for at læringspunktene følges opp med relevante tiltak inn i 2019 og fremover.

Sivilforsvarets samfunnsrelevans er stor, og relevansen forventes å øke i årene som kommer.

Dette begrunnes særlig i to forhold: Økning i klimarelaterte hendelser og endringer i den sikkerhetspolitiske situasjonen. En overordnet ambisjon er å utvikle fremtidens Sivilforsvar som dekker behov, oppgaver og kapasiteter i et nytt utfordringsbilde. DSBs anbefalinger for det fremtidige Sivilforsvar og omstilling av etaten som startet i 2018, er et viktig grunnlag for hvilke initiativer som skal vektlegges i strategiperioden.

DSB og nødvendige interne grep framover

Digital sårbarhet og behov for digitalisering av tjenester innen offentlig sektor for å øke effektivitet og kvalitet er et prioritert område. En slik vridning koster imidlertid både ressurser og medfører behov for organisatorisk endring. I en tid hvor statlig forvaltning blir underlagt krav til levere på oppdrag med reduksjon i de økonomiske rammene gjennom blant annet ABE reformen, er digitalisering et viktig og relevant tiltak. Men digitalisering krever investeringer i en periode hvor gevinstrealiseringen kan ligge frem i tid. Dette er krevende for virksomheten, hvor DSB fortsetter inn i 2019 med bemanningsreduksjon etter å ha omorganisert fagavdelingene for kunne utnytte kompetanse og ressurser på en bedre måte.

DSB har begrenset kompetanse og kapasitet på områder som arkitektur, design samt ny tilgjengelig teknologi. Disse områdene vil derfor styrkes framover for å lykkes med ytterligere digitalisering, herunder tjenestekjeder. Det er helt avgjørende å avklare rolle- og ansvarsforhold når nye løsninger som involverer flere virksomheter vurderes etablert, spesielt med tanke på forvaltning og drift.

06

Årsregnskap DSB 2018

DSB legger frem regnskap etter to finansielle rammeverk: Kontantregnskap etter kravene for statsregnskapet, og periodisert virksomhetsregnskap i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS). Årsregnskapet til DSB omfatter disse kapitlene i statsbudsjettet:

451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Budsjettkapitlet skal dekke alle ordinære driftsutgifter og investeringer for DSB med underliggende driftsenheter, inkludert Sivilforsvaret, skoler og regionkontorer.

456 Nød og beredskapskommunikasjon

Budsjettkapitlet omfatter bevilgning knyttet til drift av DSBs avdeling for nød- og beredskapskommunikasjon (NBK), inkludert DSBs driftsorganisasjon for støtte og drift av kommunikasjonsentralene og radioterminalene til brann og andre brukere (BTS/BDO).

6.1 LEDELSESKOMMENTARER

Formål

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet (JD) og har hovedkontor i Tønsberg. Den 1. mars 2017 ble DSB, gjennom en virksomhetsoverdragelse, slått sammen med Direktoratet for nød- og beredskapskommunikasjon (DNK). DSB er et ordinært forvaltningsorgan som etter sammenlåingen med DNK fører virksomhetsregnskapet etter periodiseringsprinsippet, slik det fremgår av prinsippnoten til virksomhetsregnskapet.

DSB er på vegne av departementet et fag- og tilsynsorgan på samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet. Direktoratet skal ha oversikt over risiko og sårbarhet i samfunnet, være pådriver i arbeidet med å forebygge ulykker, kriser og andre uønskede hendelser, og sørge for god beredskap og effektiv ulykkes- og krisehåndtering. DSB er statens kompetanseorgan for nød- og beredskapskommunikasjon, systemansvarlig myndighet og eier av samfunnskritisk infrastruktur, samt tjenesteleverandør for Nødnett. DSB understøtter Justis- og beredskapsdepartementets samordningsrolle og fører tilsyn med departementenes beredskapsarbeid.

Bekreftelse

Virksomhetsregnskapet er avlagt i henhold til reglene i de statlige regnskapsstandardene (SRS), fastsatt av Finansdepartementet i august 2015 som obligatoriske, med virkning fra 1. januar 2016. Regnskapet er også avlagt etter bestemmelsene om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og overordnede krav fra Justis- og beredskapsdepartementet. DSB følger standard kontoplan, fastsatt som obligatorisk for statlige virksomheter.

Vi mener regnskapet gir et dekkende bilde av DSBs disponible bevilgninger, kostnader, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurdering av vesentlige forhold

Tildeling av bevilgninger, mer- og mindreutgifter
I 2018 har DSB disponert tildelinger på utgiftssiden, inkludert overføringer fra 2017, på 1,714 mrd. kroner, jf.

note A. I tillegg har DSB mottatt belastningsfullmakter, jf. note B, på til sammen 30,3 mill. kroner. På post 70 tilskudd har DSB i tillegg utbetalt til sammen 6,5 mill. kroner til sentrale samarbeidspartnere som Stiftelsen Norsk brannvernforening, Norsk Elektronisk Komite og Norges Sivilforsvarsforbund.

Det er merutgift på DSBs drift på kapittel 451 post 01 som søkes dekket av fullmakten "kan nyttes under" med overføring fra mindreutgiften på 24,2 mill. kroner på kapittel 456 post 01. DSB har også fått fullmakt til å overføre inntil 5 % av samlet bevilgning på kapittel 456 post 01 til kapittel 456 post 45. Beløpet som søkes overført er 7,5 mill. kroner. Rest mindreutgift knyttet til DSBs drift for kapittel 456 post 01, som søkes overført til 2019, er på 7,5 mill. kroner.

Mindreutgift knyttet til spesielle driftsutgifter til brannhelikopter på kapittel 451 post 21 med 8,5 mill. kroner søkes overført til 2019.

Det er en mindreutgift på kapittel 456 post 21 knyttet til infrastruktur Nødnett og kostnader knyttet til kontrakt med Motorola. Mindreutgiften skyldes lavere kostnader til linjeleie, samt en forskyvning av kostnader for linjeleie som betales i 2019. I tillegg er det påløpt bøter til leverandør for forsinkede leveranser. Mindreutgiften på 16,9 mill. kroner søkes overført til 2019.

Kapittel 456 post 22 gjelder tjenester og produkter som tilbys brukerne ut over abonnementsordningen, gjennom DSBs avtaler med leverandører. Kostnadene refunderes av brukerne på kapittel 3456 post 03. Netto er det mindreutgift på post 22 (inkl. justering for mindreinntekt). Dette skyldes forskyvning av kostnad til transmisjon fra 2018 til 2019. Av mindreforbruket vil 4,7 mill. kroner søkes overført til 2019.

Kapittel 456 post 45 dekker de avsluttende investeringene i radionett samt utstyr i kommunikasjonsentraler og radioterminaler. Utgifter på vegne av brukerne refunderes på kapittel 3456 post 04. Det er mindreutgift på post 45 knyttet til investeringer over styringsrammen, og prosjekter for sikkerhet og robusthet. Dette skyldes forskyvning av sluttleveranser i utbyggingsprosjektet, pågående prosjekter med beregnet slutføring i 2019, samt uttaks mva knyttet til overdragelse av eierskap av kontrollrom og utstyr. Mindreforbruket på 152,8 mill. kroner søkes overført.

DSB mottok i 2018 belastningsfullmakter fra UD til bruk i internasjonal virksomhet på 18,1 mill. kroner, og total belastning på fullmaktene er 17,1 mill. kroner, jf note B. I 2018 har DSB i tillegg mottatt 12,2 mill. kroner i belastningsfullmakt fra DIFI til medfinansiering for lønnsomme IKT- prosjekter. I 2018 er fullmakten belastet med 11,5 mill. kroner til utvikling av IKT-systemene Kunnskapsbanken og Nasjonal løsning for farlige produkter.

DSB har i 2018 tilnærmet oppnådd inntektskravet på kapittel 451 post 01 Gebyrer i 2018, med et lite avvik på kr 69 995. Merinntektene på de andre postene framkommer av Note B.

DSB har i 2018 inntekter fra eksterne kilder på kapittel 3451 post 06, som ikke er bevilgningsfinansiert. Det kan nevnes inntekter fra samarbeidsprosjekter med EU/EØS med 10,2 mill. kroner, fra Gjensidigestiftelsen til Brannløftet med 14,9 mill. kroner, tjenesteleveranser til Valgdirektoratet med 4,5 mill. kroner og seminarer/konferanser med 3 mill. kroner.

Artskontorrapportering pr 31.12.2018 viser netto rapportert til bevilgningsregnskapet. Oppstillingen av artskontorrapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld mellomværende består av. Mellomværende pr utgangen av perioden viser 0,8 mill. kroner. Dette er en endring på -35,3 mill. kroner i forhold til 1. januar 2018, som skyldes reduksjon mva. fordring pga. redusert investeringsvolum og økt skyldig skattetrekk pga. økt skattetrekkgrunnlag sammenlignet med fjoråret.

Mellomværende

Mellomværende med statskassen per 31.12.2018 utgjorde 0,8 mill. kroner med en fordring på 26,8 mill. kroner, som hovedsakelig er mva., og skyldig skattetrekk og offentlige avgifter med 25,9 mill. kroner. Det vises til oppstillingen i artskontorrapporten.

Virksomhetsregnskapet og driftsresultat

Ettersom 2018 er det første regnskapsåret med periodisert regnskap foreligger ikke sammenligningstall med 2017 i resultatregnskapet. Totale driftsinntekter inklusive bevilgninger utgjør 1,885 mrd. kroner i 2018. Av dette utgjør inntekter fra avgifter/gebyrer 150,3 mill. kroner, salgs-/leieinntekter 570,4 mill. kroner, og tilskudd/overføringer 24,2 mill. kroner.

Driftskostnader utgjorde totalt 1,879 mrd. kroner i 2018. Av driftskostnadene utgjør lønnskostnader 571,8 mill. kroner, avskrivninger 408,5 mill. kroner (hvorav 324 mill. kroner på Nødnett), varekostnader 77,1 mill. kroner (hovedsakelig til Nødnett), og andre driftskostnader 822,1 mill. kroner (hvorav 362 mill. kroner gjelder Nødnett). Antall årsverk er 581,2 i 2018 med en lønnsandel på 30,8%.

Totale finansinntekter er 0,3 mill. kroner i 2018, hvorav 0,2 mill. er valutagevinst. Totale finanskostnader er 5,7 mill. kroner, hvorav 5 mill. kroner er renter på avsetning til fjerningsforpliktelsen.

DSB har foretatt investeringer i løpet av 2018 for 117 mill. kroner. Av dette utgjør blant annet Immaterielle eiendeler 48,7 mill. kroner, Driftsløsøre/inventar/verktøy 13,3 mill. kroner, Maskiner og transportmidler til Sivilforsvaret 16,1 mill. kroner og Materiell og utstyr til Sivilforsvaret 15,4 mill. kroner. Investeringene knyttet til Sivilforsvaret er finansiert over driftsrammen til DSB, både av øremerkede midler fra JD samt fra ordinær drift. Investeringer knyttet til nettverkseiendeler i Nødnett i 2018 beløper seg til 23,3 mill. kroner.

Sum anleggsmidler er redusert i løpet av 2018 fra 2,723 mrd. kroner til 2,399 mrd. kroner pga. mindre reinvesteringer enn avskrivninger, som hovedsakelig er knyttet til eiendeler i Nødnettet.

Utestående kundefordringer og opptjente ikke fakturerte inntekter er redusert i løpet av 2018 fra 81,9 mill. kroner til 20,8 mill. kroner pga. redusert fakturering på brukere av Nødnettet.

Revisjon

Riksrevisjonen er ekstern revisor for DSB og bekrefter årsregnskapet. Revisjonsberetningen blir oversendt fra Riksrevisjonen innen 1. mai 2019.

Tønsberg, 15. februar 2019

Cecilie Daae
Direktør
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

6.2

KONTANTREGNSKAP MED OPPSTILLING AV BEVILGNINGSRAPPORT OG ARTSKONTORRAPPORT

Regnskapsprinsipp

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 - de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- Regnskapet følger kalenderåret
- Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgnings-rapporteringen og en nedre del som viser beholdninger DSB står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som DSB har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet DSB har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva DSB har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser DSB står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter

er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra DSB selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap.

DSB har avgitt belastningsfullmakt på kapittel 3451 post 01 til Statens innkrevingsentral (SI) til å inntektsføre kravtype 119 DSB bot-refselsesordre.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter.

Statlige rammebetingelser

Selvassurandørprinsippet

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

Statens konsernkontoordning

DSB er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. DSB tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på konsernkonto som tilsvarende årets samlede bevilgning. Saldo på oppgjørskonto i Norges Bank nullstilles ved overgangen til nytt regnskapsår.

Merverdiavgift

DSB er registrert i merverdiavgiftsregistrert etter Merverdiavgiftslovens § 2-1. Det gjøres fradrag for inngående avgift på varer og tjenester som omsettes til andre, som bla Nødnett og skolevirksomheten. For resten av sin virksomhet er DSB omfattet av nettoføringsordningen for staten.

6.3

BEVILGNINGSRAPPORTERING

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2018

Utgifts-kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 31.12.2018	Merutgift (-) og mindretgift
0451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	01	Driftsutgifter	A	762 434 000	827 925 447	-65 491 447
0451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	21	Spesielle driftsutgifter	A	63 202 000	54 684 241	8 517 759
0451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	70	Tilskudd	A	6 509 000	6 498 000	11 000
0456	Nød- og beredskapskommunikasjon	01	Driftsutgifter	A	158 235 000	138 598 560	19 636 440
0456	Nød- og beredskapskommunikasjon	21	Spesielle driftsutgifter-infrastruktur Nødnett	A	354 801 000	320 562 047	34 238 953
0456	Nød- og beredskapskommunikasjon	22	Spesielle driftsutgifter-tjenester og produkter	A	94 833 000	88 536 109	6 296 891
0456	Nød- og beredskapskommunikasjon	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	A	273 747 000	163 009 015	110 737 985
0400	Justis- og beredskapsdepartementet	01	Spesielle driftsutgifter	A	530 000	504 700	25 300
0163	Utenriksdepartementet - internasjonal virksomhet	70	Tilskudd	B		16 849 339	
0166	Utenriksdepartementet - internasjonal virksomhet	72	Tilskudd	B		220 056	
0540	Direktoratet for forvaltning og ikt	25	Diverse	B		11 409 633	
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Driftsutgifter			67 534 561	
Sum utgiftsført					1 714 291 000	1 696 331 708	
Inntekts-kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling	Regnskap 31.12.2018	Merinntekt (-) og mindreinntekt
3451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	01	Gebyr	A	146 966 000	146 896 005	69 995
3451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	03	Diverse inntekter	A	26 126 000	30 660 514	-4 534 514
3451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	06	Refusjoner	A	2 173 000	41 445 501	-39 272 501
3451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	40	Inntekter ved salg av eiendom	A		18 164 651	-18 164 651
3456	Nød- og beredskapskommunikasjon	01	Abonnementsinntekter	A	337 496 000	354 328 259	-16 832 259
3456	Nød- og beredskapskommunikasjon	02	Refusjoner driftsutgifter	A	23 604 000	28 140 907	-4 536 907
3456	Nød- og beredskapskommunikasjon	03	Refusjoner spesielle driftsutgifter-tjenester og produkter	A	94 969 000	94 290 944	678 056
3456	Nød- og beredskapskommunikasjon	04	Refusjoner større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	A	36 952 000	91 510 434	-54 558 434
5309	Tilfeldige inntekter i sin alminnelighet	29	Ymse			1 362 264	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift			64 191 589	
Sum inntektsført					668 286 000	870 991 068	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						825 340 640	
Kapitalkontoer							
60046201	Norges Bank KK /innbetalinger					1 036 406 637	
60046202	Norges Bank KK/utbetalinger					-1 826 397 566	
704100	Endring i mellomværende med statskassen					-35 349 711	
Sum rapportert						0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet							
Konto	Tekst				31.12.18	31.12.17	Endring
#REF!	Mellomværende med statskassen				796 738	36 146 449	-35 349 711

6.4

NOTER TIL BEVILGNINGSRAPPORTERING

Note A – Forklaring av samlet tildeling

Kapittel og post	Overført fra i fjor ¹	Årets tildelinger ²	Annet ³	Samlet tildeling
0451 01 Driftsutgifter	7 400 000	755 034 000		762 434 000
0451 21 Spesielle driftsutgifter	868 000	62 334 000		63 202 000
0451 70 Overføringer til private		6 509 000		6 509 000
0456 01 Driftsutgifter	8 367 000	149 868 000		158 235 000
0456 21 Spesielle driftsutgifter - infrastruktur Nødnett (*	16 776 000	338 025 000		354 801 000
0456 22 Spesielle driftsutgifter - tjenester og produkter		94 833 000		94 833 000
0456 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	188 995 000	84 752 000		273 747 000
3451 01 Gebyrer		146 966 000		146 966 000
3451 03 Diverse inntekter		26 126 000		26 126 000
3451 06 Refusjoner		2 173 000		2 173 000
3456 01 Abonnementsinntekter etatsbrukere og andre		337 496 000		337 496 000
3456 02 Refusjoner driftsutgifter		23 604 000		23 604 000
3456 03 Refusjoner spesielle driftsutgifter		94 969 000		94 969 000
3456 04 Refusjoner større utstyrsanskaffelser og vedlikehold		36 952 000		36 952 000
0400 01 JD driftsutgifter			530 000	530 000

* Beløpet overført fra i fjor (2017) er ikke spesifisert i eget tildelingsbrev, men er saldering i RNB 2018

Note A - spesifikasjon tildelinger i 2018 (1000 kroner)	Utgiftsbevilgning kap 451			Inntektskrav kap 3451			Utgiftsbevilgning kap 456				Inntektskrav 3456			
	Post 01	Post 21	Post 70	Post 01	Post 03	Post 06	Post 01	Post 21	Post 22	Post 45	Post 01	Post 02	Post 03	Post 04
Supplerende tildelingsbrev datert 14.5.2018 - overføring av mindreforbruk fra 2017	7 400	868					8 367			188 995				
Tildelingsbrev 2018 datert 8.1.2018 inkl. overskridelsesfullmakt med inntil fem prosent av bevilgningen på kapittel 451 til utskifting av Sivilforsvarets forvaltningssystemer, mot tilsvarende innsparing i løpet av tre påfølgende år.	757 181	7 234	6 509	146 966	26 126	2 173	121 102	357 001	94 833	34 352	338 696	42 204	94 969	9 352
Supplerende tildelingsbrev datert 25.6.2018 - RNB 2018														
Utbedring i alternative arbeidslokaler for aktører i statsforvaltningen.	2 900													
Utbygging av Nødnett pga. faseforskyvning fra 2017 til 2018.							51 200							
Reduksjon grunnet forsinkelser i opprettelsen av en fellesfunksjon for forvaltning av utstyret som er knyttet til Nødnett.							-9 300							
Økt innendørsdekning i bygg som er kritiske for nødnetene							1 000							
Utredningsarbeide om videreutvikling av Nødnett							4 500							
Reduksjon som følge av redusert internfakturering for Sivilforsvarets og Norges Brannskoles abonnementsutgifter for Nødnett								-2 200						
Forbedring av sikkerheten i Nødnett.									10 000					
Økt innendørsdekning Nødnett og redusert internfakturering.											-1 200			
Reduksjon grunnet forsinkelser i opprettelsen av en fellesfunksjon for forvaltning av utstyret som er knyttet til Nødnett.												-9 300		
Supplerende tildelingsbrev datert 15.10.2018 - lønnsoppgjøret 2018	10 653						3 466							
Tillegg til tildelingsbrev datert 21.12.2018 - nysalderingen 2018														
Til økte innsatser i Sivilforsvaret mot skogbrann.	18 600													
Reduksjon til gjennomføring av forprosjekt for ny infrastruktur til fagskole for brann- og redningspersonell som kommer til utbetaling i 2019.	-13 300													
Reduksjon til samlokalisering av nødmeldingssentraler som kommer til utbetaling i 2019.	-21 000													
For forhøyet skogbrannhelikopterberedskap pga. mange skogbranner.		55 100												
Reduksjon i styringsrammen som overføres til kapittel 456 post 45 til investeringer i dekningsforbedring, økt robusthet i form av batterikapasitet på basestasjoner og varsling av brukere.							-12 800		12 800					
Reduksjon knyttet til fellesfunksjonen i påvente av hvordan fellesfunksjonen skal organiseres.							-9 300					-9 300		
Økning ettersom tilleggsbestillinger av nettverks- og kommunikasjonsentralutstyr fra etater og andre brukere av Nødnett er oppdatert.										27 600				27 600
Sum	762 434	63 202	6 509	146 966	26 126	2 173	158 235	354 801	94 833	273 747	337 496	23 604	94 969	36 952

Note B – Forklaring på brukte fullmakter og beregning av overførbart beløp til neste år

Note B Forklaring på brukte fullmakter og beregning av overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindreutgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastnings- fullmakter	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastnings- fullmakter	Merinntekter iht merinntekts- fullmakt på inntektsposten	Om- disponering fra kapittel 456 post 01 ⁶	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp ¹	Mulig overførbart beløp
0451 01 Driftsutgifter ²	"kan nyttes under kap 456, post 01"	-65 491 447		-65 491 447	57 430 503	8 060 944	0	37 751 700	0
0451 21 Spesielle driftsutgifter	"kan overføres"	8 517 759		8 517 759			8 517 759	69 427 000	8 517 759
0451 70 Tilskudd		11 000		11 000			11 000	uaktuell	
0456 01 Driftsutgifter ³	"kan nyttes under kap. 451, post 01"	19 636 440		19 636 440	4 536 907	-15 554 344	8 619 003	7 493 400	7 493 400
0456 21 Spesielle driftsutg. infrastruktur Nodnett		34 238 953		34 238 953			34 238 953	16 901 250	16 901 250
0456 22 Spesielle driftsutg. tjenester og produkter ⁴		6 296 891		6 296 891	-678 056		5 618 835	4 741 650	4 741 650
0456 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold ⁵	"kan overføres"	110 737 985	20 000 000	90 737 985	54 558 434	7 493 400	152 789 819	575 977 000	152 789 819

¹ Maksimalt beløp som kan overføres er: 5 % av årets bevilgning på post 01, 21 og 22, og sum bevilgning 2 siste år for post 21 og 45 med stikkord "kan overføres"

² Merinntekter av kapittel 3451 post 03, post 06, og 75 % av post 40 (Overskridelsesfullmakten til utskifting av Sivilforsvarets forvaltningssystem utnyttes ikke)

³ Merinntekter av kapittel 3456 post 02

⁴ Merinntekter av kapittel 3456 post 03

⁵ Merinntekter av kapittel 3456 post 04

⁶ Innsparing - jf. fullmakt om omdisponering av inntil 5 % av bevilgningen på kapittel 456 post 01 til kapittel 456 post 45, og stikkordet: "kan nyttes under kapittel 451 post 01" til å dekke overskridelse.

Fullmakter for beregning av overføring

Tildelte beløp spesifisert i bevilgningsrapporten, note A og note B er iht. mottatte tildelingsbrev fra JD, og er sammenstilt mot det som er bokført i DSBs kontantregnskap.

På kapittel 451 post 01 er det imidlertid avvik mot det som er registrert i statsregnskapet. Det skyldes overført mindreforbruk fra 2017 på 5,661 mill. kroner, som blant annet er mindreforbruk av den økte bevilgningen knyttet til høygradert kommunikasjonsløsning i departementet og fylkesmennene, jf. Prop. 77 S (2012-2013) og Innst. 448 S (2012-2013). Dette ble holdt igjen i departementet da arbeidet utføres av JD. I tillegg har JD holdt tilbake 0,7 mill. kroner av tildelingen på kapittel 451 post 01 for 2018 til oppgaver knyttet til OECD og øvrige internasjonale oppgaver, hvor JD har belastet 0,7 mill. kroner i sitt regnskap.

Mindreforbruket på 59,8 mill. kroner på kapittel 451 post 01 i henhold til statsregnskapet avviker dermed fra mindreforbruket på 65,5 mill. kroner spesifisert i Note B i DSBs regnskap. I beregningen av omdisponeringer og grunnlag for overføring av mindreforbruk til 2019 er det registreringene i statsregnskapet som gjelder.

DSB har i tildelingsbrevet for 2018 (ref. R-2/2018) fått fullmakt med stikkordet «kan nyttes under» på post 01 på begge kapitlene 451 og 456. Det er også gitt

fullmakt til å omdisponere inntil 5 % av bevilgningen under kapittel 456 post 01 til kapittel 456 post 45. I tillegg er det gitt fullmakt til å overskride driftsbevilgningen med inntil 5 % under kapittel 451 post 01 til utskifting av Sivilforsvarets forvaltningssystemer (PLIS).

Som det framkommer av Note B, så er fullmaktene med stikkordet «kan nyttes under» utnyttet ved at innsparing på 8,1 mill. kroner på kapittel 456 post 01 er brukt til å finansiere tilsvarende beløp i overskridelse på kapittel 451 post 01. Men beløpet må korrigeres med 5,7 mill. kroner iht. statsregnskapet, og det er derfor bare nødvendig å bruke 2,4 mill. kroner fra kapittel 456 post 01 til å finansiere overskridelsen. Mulig overførbart beløp blir uforandret på kapittel 456 post 01 pga. maks grensen, og fortsatt null for kapittel 451 post 01. Det er derfor ikke nødvendig å utnytte overskridelsesfullmakten på PLIS.

I tillegg er fullmakten til omdisponering med inntil 5 % fra kapittel 456 post 01 til kapittel 456 post 45 utnyttet ved at 7,5 mill. kroner av innsparingen på kapittel 456 post 01 er omdisponert til kapittel 456 post 45.

Kapittel 451/3451 - øremerkede midler fra JD

Beredskapstiltak i forbindelse med økte asylankomster
Tildelte midler på 0,2 mill. kroner asylankomster er ubrukt, og søkes ikke overført til 2019.

Mobile forsterkningsenheter i Sivilforsvaret
Mobile forsterkningsenheter i Sivilforsvaret (MFE) er ferdigstilt iht. til oppdrag med en merutgift på 0,5 mill. kroner, som dekkes innenfor driftsrammen.

Anskaffelse av amfibiekjøretøy i Sivilforsvaret
Anskaffelse av amfibiekjøretøy i Sivilforsvaret er gjennomført iht. til oppdrag med en mindretgift på kr 72 000.

Etterslep materiell Sivilforsvaret
Midlene er brukt iht. oppdrag med en merutgift på 0,5 mill. kroner som er dekket innenfor driftsrammen.

Utbedringstiltak i alternative lokaler
Utbedringstiltak i alternative lokaler er iht. oppdrag med en mindretgift på kr 71 065, som ønskes brukt til gjenstående arbeide i 2019.

Etablering av fagskole for brann- og redningspersonell
Regjeringen besluttet i 2015 å opprette en offentlig 2-årig fagskole for utdanning av brann- og redningspersonell. For 2018 ble det bevilget 26,7 mill. kroner til dette arbeidet, samt at et mindreforbruk på 5,4 mill. kroner ble overført fra 2017. Til sammen hadde prosjektet 32,1 mill. kroner disponibelt i 2018. For å etablere fagskoleutdanning kreves omfattende endringer og etablering av ny infrastruktur (undervisningsbygg og øvingsfelt). Statsbygg er ansvarlig for dette arbeidet på oppdrag fra JD. Forprosjektfasen skal gjennomføres i 2019, men finansieres ved bruk av DSBs etableringsmidler gjennom en overføring av ubrukte midler fra 2018 til 2019. Prosjektet har hatt løpende kostnader i 2018 med et overførbart mindreforbruk på 13,3 mill. kroner.

Samlokalisering av 110-sentralene og politiets operasjonssentraler (SAMLOK)
For 2018 ble det bevilget 17,2 mill. kroner til SAMLOK, samt at et mindreforbruk på 26,1 mill. kroner ble overført fra 2017. Til sammen hadde prosjektet 43,3 mill. kroner disponibelt i 2018. Region Øst og Sør-Øst er avsluttet, men prosessen har tatt lenger tid enn beregnet. Troms og Finnmark er nå i

startgropa og planlagt gjennomført i 2019 med behov for overføring av ubrukte midler. Overføringsbehovet på 21 mill. kroner er redusert i nysalderingen for 2018 med rebevilgning av samme beløp i Prop. 1 S (2018-2019). Overføringsbeløpets størrelse ble fastsatt i forkant av fremleggelsen av statsbudsjettet og det viste seg at det var for stort og at merforbruket på 2,2 mill. kroner måtte dekkes innenfor driftsrammen i 2018. Disponible midler vil derfor bli redusert med 2,2 mill. kroner i 2019.

Nytt forvaltningssystem i Sivilforsvaret (PLIS)
DSB har fått godkjent søknad om å finansiere nytt forvaltningssystem i Sivilforsvaret (PLIS) med overskridelsesfullmakt i 2018. Fordi merutgiften på kapittel 451 post 01 finansieres med annen fullmakt vil ikke overskridelsesfullmakten benyttes i 2018. Det er avdekket mangler i leverandørens leveranser, som har skapt forsinkelser i prosjektets tidsplan. Produksjonssetting er derfor skjøvet fram i tid med utsatt ferdigstillelse til 2019. Det er gitt ny overskridelsesfullmakt for å finansiere resterende utgifter på ca. 4 mill. kroner i 2019.

Avhending i Sivilforsvaret
Inntekter fra avhending i 2018 er på 20,5 mill. kroner og gjelder Nyborg magasin og Sangenskogen alarmplass. Utgiftene knyttet til avhendingen av anleggene som meglerhonorar, miljøopprydding og andre salgskostnader har beløpt seg til 1,9 mill. kroner. Restfaktura for opprydding på Sangenskogen på 250.000 kroner vises ikke i regnskapet for 2018 på grunn av at posten gjøres opp etter kontantprinsippet, men vil bli belastet inntektene fra avhending av nye eiendommer i 2019.

Inntekter og kostnader ved avhending føres i regnskapet på kap. 3451 post 40 separat fra driften. DSB har fått fullmakt til å benytte 75 % av netto salgsinntekt. Netto inntekt fra avhending i 2018 beløper seg til 18,2 mill. kroner og vil gi DSB, etter føringer i merinntektsfullmakten på eiendom, en merinntekt på 13,6 mill. kroner.

Kapittel 456/3456*Kapittel 456 post 01*

Bevilgningen på kapittel 456 post 01 dekker statens kostnader forbundet med drift av avdelingen, inkludert driftsorganisasjon for support og drift av brann og andre brukeres kommunikasjonssentraler og radioterminaler (BTS/BDO). Deler av tjenestene avdelingen utfører, finansieres av brukerne. Dette er kostnader knyttet til BTS/BDO og fellesfunksjonen. Brukerbetalingene inntektsføres på kapittel. 3456 post 02. Det er totalt et mindreforbruk på post 01, justert for merinntekt på kap. 3456 post 02, på 24 mill. kroner. Mindreforbruket skyldes forskyvninger i arbeidet med KVU (neste generasjons nødnett), forskyvninger i prosjektbetaling og ubesatte stillinger.

Maksimalt mindreforbruk som kan overføres på kapittel 456 post 01 er 7,5 mill. kroner, som søkes overført til 2019. I tillegg vil det søkes om å omdisponere 7,9 mill. kroner fra post 01 til post 45, samt dekke merforbruk på kapittel 451 post 01.

Kapittel 456 post 21,22,45

Øvrige utgiftsbevilgninger på kapittel 456 gjelder drift og investeringer i Nødnett. Driftsutgiftene dekkes i hovedsak av brukerne gjennom abonnementsinntekter og refusjoner.

Bevilgning på kapittel 456 post 21 dekker utgifter til drift av infrastruktur for Nødnett. Posten har et mindreforbruk på 34,2 mill. kroner. Mindreforbruket skyldes lavere kostnader for linjeleie (transmisjon), samt en forskyvning av kostnader for linjeleie som betales i 2019. I tillegg er det påløpt bøter til leverandør for forsinkede leveranser. 16,9 mill. kroner av mindreutgiften søkes overført til 2019. Utgiftene på post 21 dekkes i stor grad av brukerne av Nødnett gjennom abonnementsordningen på kapittel 3456 post 01. Abonnementsinntektene er 16,8 mill. kroner høyere enn budsjett og er i hovedsak knyttet til innbetalinger fra de frivillige organisasjonene tilhørende 2017. De frivillige organisasjonene holdt igjen betaling i 2017 pga. manglende avklaring rundt mva. kompensasjon.

Kapittel 456 post 22 gjelder utgifter for tjenester og produkter som tilbys brukerne gjennom DSBs avtaler med leverandører i Nødnett. Utgiftene refunderes av brukerne på kapittel 3456 post 03. Det totale mindreforbruket i 2019, justert for mindreinntekt, er 5,6 mill. kroner. Mindreforbruket er kostnader for linjeleie 2018 som betales i 2019. Maks overførbart beløp på 4,7 mill. kroner søkes overført til 2019.

Bevilgningen på kapittel 456 post 45 dekker utgifter til avsluttende aktiviteter og investeringer knyttet til Nødnett, og kostnader for tilleggs kjøp av utstyr og funksjonalitet som bestilles av Nødnettbrukerne og anskaffes gjennom avtaler med leverandører av Nødnett. Utgifter til tilleggs kjøp refunderes på kapittel 3456 post 04. Det totale mindreforbruket er på 153,2 mill. kroner etter korreksjon for merinntektsfullmakt og omdisponering fra kap. 456, post 01. Dette er mindreforbruk til investeringer over styringsrammen. Dette skyldes forskyvning av leveranser iht. til kontrakt med leverandør. I tillegg pågår det prosjekter som vil slutføres i 2019, samt uttaks mva. knyttet til overdragelse av eierskap av kontrollrom og utstyr. Mindreforbruket på 153,2 mill. kroner søkes overført til 2019.

Kapittel 400 post 01

DSB har fått tildeling på 0,53 mill. kroner på kapittel 400 post 01 i 2018 til utredning av nød og beredskapskommunikasjon i 700 Mhz båndet. Utredningen har gått som planlagt med et lite mindreforbruk, som ikke vil bli søkt overført til 2019.

Oversikt over mottatte belastningsfullmakter

Kapittel og post	Fullmaktsbeløp	Utgifter	Ubrukt
0163 70 UD - internasjonal virksomhet	17 539 500	16 849 339	690 161
0166 72 UD - internasjonal virksomhet	530 000	220 056	309 944
0540 25 Difi - medfinansieringsordning for lønnsomme IKT prosjekter	12 244 775	11 409 633	835 142
Sum	30 314 275	28 479 028	1 835 247

UD internasjonal virksomhet omfatter drift av Norwegian Support Team (NST), samarbeidet med UNDAC og internasjonalt arbeid med katastroforebygging og klimatilpasning.

Belastningsfullmakten fra UD var opprinnelig på 18,4 mill. kroner. I tillegg kom ekstra fullmakter i forbindelse med oppdrag i DR Kongo, på hhv. 2 mill. kroner og 0,5 mill. kroner, slik at samlet belastningsfullmakt ble på 20,9 mill. kroner. DSB avventer tilbakebetaling av transportstøtte fra ERCC på de to oppdragene i DR Kongo. Dette forventes fra EUs ERCC i 2019.

Fullmaktsbeløpet fra UD inkluderer delkontingent på 1,7 mill. kroner til EUs samordningsmekanisme.

Sivilforsvarets nasjonale kompetansesenter Starum er benyttet av FN til gjennomføring av kurs, samlinger og øvelser. Starum-kursene er tatt ut av belastningsfullmakten og i stedet fakturert UD direkte. Budsjettet for internasjonale kurs/øvelser hos Sivilforsvaret på Starum er 2,8 mill. kroner med en kostnad på 1,8 mill. kroner.

Difi (Direktoratet for forvaltning og IKT) har gitt belastningsfullmakt i forbindelse med “medfinansieringsordningen for lønnsomme IKT-prosjekter”, til dekning av utgifter til Nasjonal løsning for farlige produkter (NLFP) i 2017 og 2018, og Kunnskapsbanken i 2017, 2018 og 2019.

Prosjektet NLFP har en total kostnadsramme på 8,6 mill. kroner. Inntil 4,3 mill. kroner (50 %) av prosjekt-kostnadene finansieres gjennom belastningsfullmakt fra Difi i 2018. Midlene fra Difi er brukt til finansiering av eksterne konsulent-kostnader, og i forhold til totale faktiske prosjektkostnader har Difi finansiert 47 %.

Kunnskapsbanken finansieres gjennom Difi sin finansieringsordning, med inntil 7,9 mill. kroner (50 %) i 2018, og kostnadene for eksternt innleide konsulenter dekkes av denne finansieringen. DSBs egenfinansiering til Kunnskapsbanken dekkes gjennom interne arbeidstimer. Prosjektet har ikke møtt på noen utfordringer med å allokere fagressurser til arbeidet.

6.5

ARTSKONTORRAPPORTERING

	2018	2017
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetalinger fra gebyrer	146 894 705	129 587 395
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	30 005 996	4 666 359
Salgs- og leieinntekter	607 784 628	535 613 073
Andre inntekter	22 584 400	3 235 054
Sum inntekter fra drift	807 269 729	673 101 881
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetalinger til lønn	573 131 878	562 928 603
Andre utbetalinger til drift	833 205 462	781 563 966
Sum utbetalinger til drift	1 406 337 340	1 344 492 570
Netto rapporterte driftsutgifter	599 067 611	671 390 689
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetaling av finansinntekter	51 149	76 580
Sum investerings- og finansinntekter	51 149	76 580
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetaling til investeringer	217 655 607	437 393 423
Utbetaling av finansutgifter	191 163	252 446
Sum investerings- og finansutgifter	217 846 770	437 645 869
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter	217 795 621	437 569 289
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	487 800	153 280
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	487 800	153 280
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		
Utbetalinger av tilskudd og stønader	6 498 000	6 338 000
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer til andre	6 498 000	6 338 000
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309 inntekt)	875 764	881 755
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700 inntekt)	64 191 589	63 050 126
Nettoføringsordningen for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)	67 534 561	47 922 345
Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler	2 467 208	-16 009 536
Netto utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet	825 340 640	1 099 135 162
Oversikt over mellomværende med statskassen		
Eiendeler og gjeld	31.12.2018	31.12.2017
Fordringer	26 774 593	54 832 974
Skyldig skattetrekk	-23 299 755	-17 002 622
Skyldige offentlige avgifter	-2 640 995	-1 596 867
Annen gjeld	-37 106	-87 036
Sum mellomværende med statskassen	796 738	36 146 449

6.6

VIRKSOMHETSREGNSKAP 2018

REGNSKAPSPRINSIPP

Virksomhetsregnskapet er utarbeidet i henhold til periodiseringsprinsippet og avlagt i samsvar med de Statlige regnskapsstandardene (SRS) og nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten (“bestemmelsene”). Regnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 2.4.1 og nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2016.

Åpningsbalansen 1.1.2018

Ved utarbeidelse av åpningsbalansen er metodikken for verdsettelse basert på prinsippene i SRSene og tolkning av disse. Justis- og beredskapsdepartementet godkjente DSBs åpningsbalanse 20. november 2018.

Immaterielle eiendeler og varige driftsmidler er verdsatt til gjenanskaffelsesverdi eller virkelig verdi. Finansielle anleggsmidler er verdsatt til virkelig verdi. Virksomhetsoverdragelser i staten gjøres normalt til kontinuitet. Tidligere DNKs inngående balanse fra 2017 var revidert ved konsolideringen, slik at denne dannet grunnlag for den konsoliderte åpningsbalansen for den samlede virksomheten.

For tomter, bygg og anlegg ble gjenanskaffelsesverdien dels basert på estimer utarbeidet og dokumentert fra DSB og dels på kvalitetssikring fra, og verdivurderinger utarbeidet av uavhengige tekniske miljøer.

Gjenanskaffelsesverdi for en eiendel er det beløp det vil koste dersom eiendelen skulle anskaffes i dag, vurdert til samme kvalitet, standard og funksjonalitet som eksisterende eiendel.

Finansieringen av anleggsmidler (eksklusive finansielle anleggsmidler) er klassifisert som en avsetning under avsnittet Statens kapital på regnskapslinjen Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler. Denne avsetningen

inntektsføres i takt med avskrivningen av de anleggsmidlene som finansieringen dekker.

Omløpsmidler er verdsatt til gjenanskaffelsesverdi eller virkelig verdi. Kortsiktig gjeld er verdsatt til pålydende. Omløpsmidler, fratrukket kortsiktig gjeld og eventuelle øvrige avsetninger, fremkommer som avregninger.

Transaksjonsbaserte inntekter

Inntekt resultatføres når den er opptjent. Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Inntekter fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres i den perioden da aktivitetene som inntektene er forutsatt å finansiere er utført, det vil si i den perioden kostnadene påløper (motsatt sammenstilling).

Den andelen av inntekt fra bevilgninger og tilsvarende som benyttes til anskaffelse av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler som balanseføres, inntektsføres ikke på anskaffelsestidspunktet, men avsettes i balansen på regnskapslinjen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

I takt med kostnadsføringen av avskrivninger av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler inntektsføres et tilsvarende beløp fra avsetningen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler. Periodens inntektsføring fra avsetningen resultatføres som inntekt fra bevilgninger. Dette medfører at kostnadsførte avskrivninger inngår i DSBs driftskostnader uten å få resultatteffekt.

Kostnader

Kostnader som gjelder transaksjonsbaserte inntekter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt.

Kostnader som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, kostnadsføres i takt med at aktivitetene utføres.

Pensjoner

SRS 25 Ytelser til ansatte legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Det er følgelig ikke gjort beregning eller avsetning for eventuell over-/underdekning i pensjonsordningen som tilsvarer NRS 6. Årets pensjonskostnad tilsvarer derfor årlig premiebeløp til Statens pensjonskasse (SPK).

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av DSB. Med varig menes utnyttbar levetid på 3 år eller mer. Med betydelig menes enkeltstående anskaffelser (kjøp) med anskaffelseskost på kr 30 000 eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

Egenutviklet programvare som anses å være sentralt i DSBs drift er balanseført med anskaffelseskost. I anskaffelseskost inngår bruk av egne ansatte til utvikling, der anskaffelseskosten kan måles pålitelig, jf. SRS 17.

Inventar, IKT-utstyr, transportmidler samt en del materiell og utstyr i Sivilforsvaret med levetid på 3 år eller mer er balanseført selv om de enkeltvis har en verdi på under kr 30 000 da samlet verdi er vesentlig.

Varige driftsmidler nedskrives til virkelig verdi ved bruksendring, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Beholdning av varer og driftsmateriell

Beholdninger omfatter driftsmateriell som benyttes i eller utgjør en integrert del av DSBs offentlige tjenesteyting. Dette består av materiell og utstyr i Sivilforsvaret og reservedeler for Nødnett. Beholdninger av driftsmateriell er i all hovedsak verdsatt til anskaffelseskost.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsårets slutt. Her er Norges Banks spotkurs per 31.12 lagt til grunn.

Statens kapital

Statens kapital består av virksomhetskapital, avregninger og statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler i henhold til SRS 1 Oppstillingsplaner for resultatregnskap og balanse.

Avsetning for langsiktige forpliktelser (fjerningsforpliktelse)

Langsiktige forpliktelser som med sannsynlighetsovervekt (<50%) vil komme til oppgjør, og som har vært mulig å estimere pålitelig er balanseført bla for brudd- og damvarslingsanlegg for Sivilforsvaret og utgifter til opprydding av et fjellanlegg.

Fjerningsforpliktelsen knyttet til Nødnett (videreført fra NBK) er behandlet i henhold til SRS 19, punkt 37 og er balanseført som en del av anskaffelseskost på nettverkseiendeler og avskrives sammen med denne. Beløpet er bokført i balansen under avsetning langsiktige forpliktelser.

Avregninger

Nettobeløpet av alle balanseposter, med unntak av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler er finansiert av avregnet med statskassen. DSB presenterer ikke konsernkontoene i Norges Bank som bankinnskudd. Konsernkontoene inngår i avregnet med statskassen.

Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler

Avsetningen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler viser inntekt fra bevilgninger og tilsvarende som er benyttet til anskaffelse av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler. Beholdning av reservedeler i tilknytning til Nødnett er finansiert av bevilgning fra staten.

RESULTATREGNSKAP

	Note	31.12.2018
Driftsinntekter		
Inntekt fra bevilgninger	1	1 136 691 099
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	24 158 322
Inntekt fra avgifter og gebyrer	1	150 303 358
Salgs- og leieinntekter	1	570 422 236
Andre driftsinntekter	1	3 271 893
<i>Sum driftsinntekter</i>		<i>1 884 846 908</i>
Driftskostnader		
Varekostnader		77 094 044
Lønnskostnader	2	571 786 311
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler		408 453 998
Andre driftskostnader	5	822 106 653
<i>Sum driftskostnader</i>		<i>1 879 441 006</i>
Driftsresultat		5 405 902
Finansinntekter og finanskostnader		
Finansinntekter	6	322 771
Finanskostnader	6	5 728 673
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		<i>-5 405 902</i>
Resultat av periodens aktiviteter		0
Avregninger og disponeringer		
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		
Avgifter og gebyrer direkte til statskassen	8	486 500
Avregning med statskassen innkrevingsvirksomhet		486 500
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		<i>0</i>
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		
Utbetalinger av tilskudd til andre	9	6 498 000
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning		6 498 000
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		<i>0</i>

BALANSE

	Note	31.12.2018	01.01.2018
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Programvare og lignende rettigheter	3	159 688 253	189 380 561
Immaterielle eiendeler under utførelse	3	36 821 568	6 196 256
<i>Sum immaterielle eiendeler</i>		<i>196 509 821</i>	<i>195 576 816</i>
II Varige driftsmidler			
Tomter	4	110 100 719	128 287 815
Bygninger og annen fast eiendom	4	270 257 569	276 114 217
Maskiner og transportmidler	4	37 174 633	26 215 206
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4	47 895 820	42 010 544
Materiell og utstyr (Sivilforsvaret)	4	176 083 628	184 679 972
Nettverkseiendeler (Nødnett)	4	1 501 637 703	1 783 503 936
Radioterminaler og kontrollromsutstyr (Nødnett)	4	13 033 818	32 114 072
<i>Sum varige driftsmidler</i>		<i>2 156 183 890</i>	<i>2 472 925 762</i>
III Finansielle anleggsmidler			
Langsiktige fordringer	15	46 375 509	54 750 996
<i>Sum finansielle anleggsmidler</i>		<i>46 375 509</i>	<i>54 750 996</i>
<i>Sum anleggsmidler</i>		<i>2 399 069 220</i>	<i>2 723 253 574</i>
B. Omløpsmidler			
I Beholdning av varer og driftsmateriell			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	11	112 145 717	108 908 843
<i>Sum beholdning av varer og driftsmateriell</i>		<i>112 145 717</i>	<i>108 908 843</i>
II Fordringer			
Kundefordringer	12	14 245 359	58 922 965
Opptjente, ikke fakurerte inntekter	13	6 530 664	22 961 275
Andre fordringer	14	382 322 280	351 855 343
<i>Sum fordringer</i>		<i>403 098 303</i>	<i>433 739 583</i>
III Bankinnskudd, kontanter og lignende			
<i>Sum bankinnskudd, kontanter og lignende</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Sum omløpsmidler		515 244 020	542 648 426
Sum eiendeler		2 914 313 240	3 265 902 001

	Note	31.12.2018	01.01.2018
STATENS KAPITAL OG GJELD			
C. Statens kapital			
I Virksomhetskaper			
<i>Sum virksomhetskaper</i>		0	0
II Avregninger			
Avregnet med statskassen (bruttobudsjetterte)	7a	264 348 828	300 830 643
<i>Sum avregninger</i>		264 348 828	300 830 643
III Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler			
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	3,4,7a	2 288 506 135	2 597 283 595
<i>Sum statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler</i>		2 288 506 135	2 597 283 595
Sum statens kapital		2 552 854 963	2 898 114 238
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelser			
Avsetninger langsiktige forpliktelser	10	130 927 916	126 507 612
<i>Sum avsetninger for langsiktige forpliktelser</i>		130 927 916	126 507 612
II Annen langsiktig gjeld			
Øvrig langsiktig gjeld	17	1 647 500	3 709 111
<i>Sum annen langsiktig gjeld</i>		1 647 500	3 709 111
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		41 557 799	32 911 697
Skyldig skattetrekk		23 299 755	17 002 622
Skyldige offentlige avgifter		9 893 620	11 504 027
Avsatte feriepenge		47 783 798	47 125 525
Mottatt forskuddsbetaling	13	3 868 751	580 152
Annen kortsiktig gjeld	16	102 479 138	128 447 016
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>		228 882 861	237 571 040
Sum gjeld		361 458 277	367 787 763
Sum statens kapital og gjeld		2 914 313 240	3 265 902 001

Note 1 Driftsinntekter	31.12.2018
Inntekt fra bevilgninger	
Inntekt fra bevilgninger*	835 294 147
- brutto benyttet til investeringer i immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	-102 476 156
+ utsatt inntekt fra avsetning knyttet til investeringer (avskrivninger)	398 089 928
+ utsatt inntekt fra avsetning knyttet til avhendede anleggsmidler	5 783 181
Sum inntekt fra bevilgninger	1 136 691 099
<i>*Vesentlige tildelinger kan spesifiseres på egne linjer.</i>	
Inntekt fra tilskudd og overføringer	
Tilskudd fra EU	8 399 069
Tilskudd fra Gjensidigestiftelsen	13 206 557
Andre tilskudd og overføringer	2 552 696
Sum inntekt fra tilskudd og overføringer	24 158 322
Inntekt fra avgifter og gebyrer	
Avgift på farlige stoffer	66 916 404
Gebyrer/tilsynsavgifter	83 386 954
Sum inntekt fra avgifter og gebyrer	150 303 358
Salgs- og leieinntekter	
Abonnementsinntekter Nødnett	503 426 602
Øvrige salgsinntekter, avgiftspliktig	32 998 023
Salgs- og driftsinntekter oppdrag og undervisning mm.	32 785 111
Leieinntekter	1 212 500
Sum salgs- og leieinntekter	570 422 236
Andre driftsinntekter	
Gevinst ved avgang av anleggsmidler	2 100 662
Andre inntekter	1 171 231
Sum andre driftsinntekter	3 271 893
Sum driftsinntekter	1 884 846 908

ÅRSREGNSKAP DSB 2018

Note 1 - grunnlag for inntektsføring av utgiftsbevilgning	Kontantprinsippet				Periodiseringsprinsippet
Kapittel og post	Utgiftsbevilgning (samlet tildeling)	Inntektsbevilgning	Rapportert inntekt	Maksimalt beregnet grunnlag for inntektsføring	Inntektsført bevilgning
345101		146 966 000	146 896 005	-146 896 005	
045101 / 345103 / 345106 / 345140	762 434 000	28 299 000	90 270 666	734 135 000	
045121	63 202 000			63 202 000	
045170	6 509 000			6 509 000	
045601 / 345602	158 235 000	23 604 000	28 140 907	134 631 000	
045621 / 345601	354 801 000	337 496 000	354 328 259	17 305 000	
045622 / 345603	94 833 000	94 969 000	94 290 944	542 056	
045645 (* / 345604	253 747 000	36 952 000	91 510 434	216 795 000	
040001	530 000			530 000	
016370	17 539 500			17 539 500	
016672	530 000			530 000	
054025	12 244 775			12 244 775	
Sum				1 057 067 326	835 294 147

*Fratrukket avgitt belastningsfullmakt 20 mill. kroner til Politidirektoratet

Note 2 Lønnskostnader	31.12.2018
Lønn	393 317 184
Feriepenger	49 215 795
Arbeidsgiveravgift	64 183 521
Pensjonskostnader	46 822 639
Lønn balanseført ved egenutvikling av anleggsmidler (-)*	-1 842 429
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-11 801 871
Lønn og tillegg til befal og mannskap mm. i Sivilforsvaret	11 803 037
Godtgjørelse til mannskap i Sivilforsvaret	12 297 750
Andre ytelser	7 790 685
Sum lønnskostnader	571 786 311
Antall årsverk	582

* Inneholder lønn og sosiale kostnader (feriepenger, arbeidsgiveravgift og pensjonskostnader).

Note 3 Immaterielle eiendeler			
	Programvare og lignende rettigheter	Immaterielle eiendeler under utførelse	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	285 010 434	6 196 256	291 206 690
Tilgang i året	18 112 179	30 625 312	48 737 491
Avgang anskaffelseskost i året (-)	0	0	0
Fra immaterielle eiendeler under utførelse til annen gruppe i året	0	0	0
<i>Anskaffelseskost</i>	<i>303 122 614</i>	<i>36 821 568</i>	<i>339 944 181</i>
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.	0	0	0
Nedskrivninger i året	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	95 629 874	0	95 629 874
Ordinære avskrivninger i året	47 804 486	0	47 804 486
Akkumulerte avskrivninger avgang i året (-)	0	0	0
Balansført verdi 31.12.2018	159 688 253	36 821 568	196 509 821
Avskrivningssatser (levetider)	5–10 år / lineært	Ingen avskrivning	
Avhendelse av immaterielle eiendeler i 2018:			
Salgssum ved avgang anleggsmidler	0	0	0
- Bokført verdi avhendede anleggsmidler	0	0	0
= Regnskapsmessig gevinst/tap	0	0	0

Totalt balansført verdi for immaterielle eiendeler pr 31.12.2018 utgjør kr 196 509 821. Årets tilgang er på kr 48 737 491 og avskrivninger på 47 804 486, en netto økning av verdien på anleggsgruppen i 2018 på ca. 1 mill. kroner. Tilganger i 2018 omfatter vesentlige investeringer i fagsystemene; Personell, logistikk, informasjon og styring (PLIS) (12,1 mill. kroner), Kunnskapsbanken (9,5 mill. kroner), Nasjonal løsning farlige produkter (9 mill. kroner) og Rapporteringsløsning for brann- og redningstjenesten (BRIS) (5,3 mill. kroner). Resterende 12,8 kroner gjelder investeringer i programvare og siter i Nødnett.

Note 4 Varige driftsmidler								
	Tomter	Bygninger og annen fast eiendom*	Maskiner og transportmidler	Driftsløse, inventar, verkøy o.l.	Materiell og utstyr (Sivilforsvaret)*	Nettverks-eiendeler (nødnett)*	Radioterminaler og kontrollromsutstyr (nødnett)	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	128 287 815	276 160 414	26 215 206	52 032 616	184 679 972	2 752 902 328	174 987 313	3 595 265 664
Tilgang i året	0	448 560	16 117 671	13 312 140	15 367 386	23 313 290	0	68 559 046
Avgang anskaffelseskost i året (-)	-18 187 096	-750 000	-995 145	-79 813	-5 460 349	-2 192 440	0	-27 664 844
<i>Anskaffelseskost</i>	<i>110 100 719</i>	<i>275 858 974</i>	<i>41 337 732</i>	<i>65 264 942</i>	<i>194 587 009</i>	<i>2 774 023 178</i>	<i>174 987 313</i>	<i>3 636 159 867</i>
Akkumulerte nedskrivninger 01.01	0	0	0	1 243 640	0	0	330 549	1 574 189
Nedskrivninger i året	0	0	0	0	0	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	0	46 197	0	8 778 432	0	969 398 392	142 542 692	1 120 765 713
Ordinære avskrivninger i året	0	5 846 538	4 239 933	7 354 093	19 062 617	305 066 076	19 080 254	360 649 511
Akkumulerte avskrivninger avgang i året (-)	0	-291 331	-76 834	-7 043	-559 236	-2 078 993	0	-3 013 437
Balansført verdi 31.12.2018	110 100 719	270 257 569	37 174 633	47 895 820	176 083 628	1 501 637 703	13 033 818	2 156 183 890
Avskrivningssatser (levetider)	Ingen avskrivning	10-60 år lineært	5-20 år lineært	3-50 år lineært	10- 50 år lineært	3-15 år lineært	3-15 år lineært	
Avhendelse av varige driftsmidler i 2018:								
Salgssum ved avgang anleggsmidler	18 187 096	1 548 600	629 230	9 521	0	0	0	20 374 447
- Bokført verdi avhendede anleggsmidler	-18 187 096	-458 669	-918 340	-72 771	-4 892 713	-113 447	0	-24 643 037
= Regnskapsmessig gevinst/tap	0	1 089 931	-289 110	-63 250	-4 892 713	-113 447	0	-4 268 590

*Verdsatt fjerningsforpliktelse er redegjort for i note 10

ÅRSREGNSKAP DSB 2018

Varige driftsmidler har pr 31.12.2018 en verdi på kr 2 156 183 890. Investeringer i 2018 utgjør kr 68 559 046, og det er avhendet anleggsmidler med bokført verdi på kr 24 643 037. Avskrivninger i 2018 beløper seg til kr 360 649 511. Vesentlige investeringer i 2018 er gjort i kritisk materiell til Sivilforsvaret som biler, ATV, snøscootere, verneutstyr, brannmateriell, nødnetterminaler og personlig utstyr. Videre er det gjort vesentlige investeringer i nettverkseideler til Nødnett samt driftsløsøre, inventar og IT- og kontormaskiner.

I tillegg er det gjort investeringer i Nødnett for kr 137 061 248 som ikke er overført anleggsregister og som derfor ikke fremkommer som tilgang i noten over. Beløpet fremkommer som en del av beløpet "Forskuddsbetalte kostnader til leverandør Nødnett" i note 14.

Note 5 Andre driftskostnader	31.12.2018
Husleie	61 988 995
Siteleie inkl strøm Nødnett	85 996 245
Vedlikehold egne bygg og anlegg	1 734 386
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	497 333
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	19 785 847
Leie maskiner, inventar og lignende	6 063 585
Mindre utstysanskaffelser	33 544 436
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	7 490 078
Vedlikehold av nettverk/kontrollrom Nødnett	168 459 607
Kjøp av fremmede tjenester	84 377 094
Drift av nettverk/kontrollrom Nødnett	35 757 329
Operatørtjenester/nettverk Nødnett	71 332 097
Brannhelikopter - beredskap/flytid	55 908 001
Tele- og datakommunikasjon Nødnett (transmisjon)	86 405 797
Reiser og diett	34 304 270
Tap ved avgang anleggsmidler	5 783 181
Øvrige driftskostnader	62 678 372
Sum andre driftskostnader	822 106 653

Oversikt over årlige leiebeløp i henhold til leieavtaler (vesentlige avtaler)			
	Varighet mellom ett og fem år	Varighet over fem år	Sum
Husleieavtaler	28 613 944	24 728 945	53 342 889
Leieavtaler knyttet til immaterielle eiendeler	570 000		570 000
Leieavtaler knyttet til varige driftsmidler*		161 477 186	161 477 186
Øvrige leieavtaler	2 512 860		2 512 860
Sum leieavtaler	31 696 804	186 206 131	217 902 935

* Avtaler vedrørende Site-leie og transmisjon/linjer knyttet til Nødnett

Note 6 Finansinntekter og finanskostnader	31.12.2018
Finansinntekter	
Renteinntekter	51 149
Valutagevinst (agio)	214 008
Annen finansinntekt	57 614
Sum finansinntekter	322 771
Finanskostnader	
Rentekostnad fjerningsforpliktelse*	4 990 304
Andre rentekostnader	202 000
Valutatap (disagio)	536 369
Sum finanskostnader	5 728 673

*Verdsatt fjerningsforpliktelse er redegjort for i note 10

Note 7A Sammenheng mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen (bruttobudsjetterte virksomheter)

A) Avregnet med statskassen	31.12.2018	01.01.2018	Endring
Immaterielle eiendeler, varige driftsmidler og finansiering av disse			
Immaterielle eiendeler	196 509 821	195 576 816	933 005
Varige driftsmidler	2 156 183 890	2 472 925 762	-316 741 872
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	-2 288 506 135	-2 597 283 595	308 777 460
<i>Sum**</i>	<i>64 187 576</i>	<i>71 218 983</i>	<i>-7 031 407</i>
Finansielle anleggsmidler			
Andre fordringer	46 375 509	54 750 996	-8 375 487
<i>Sum</i>	<i>46 375 509</i>	<i>54 750 996</i>	<i>-8 375 487</i>
Omløpsmidler			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	112 145 717	108 908 843	3 236 874
Kundefordringer	14 245 359	58 922 965	-44 677 606
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	6 530 664	22 961 275	-16 430 611
Andre fordringer	382 322 280	351 855 343	30 466 937
<i>Sum</i>	<i>515 244 020</i>	<i>542 648 426</i>	<i>-27 404 406</i>
Langsiktige forpliktelser og gjeld			
Avsetninger langsiktige forpliktelser	-130 927 916	-126 507 612	-4 420 304
Øvrig langsiktig gjeld	-1 647 500	-3 709 111	2 061 611
<i>Sum</i>	<i>-132 575 416</i>	<i>-130 216 723</i>	<i>-2 358 693</i>
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-41 557 799	-32 911 697	-8 646 102
Skyldig skattetrekk	-23 299 755	-17 002 622	-6 297 133
Skyldige offentlige avgifter	-9 893 620	-11 504 027	1 610 407
Avsatte feriepenger	-47 783 798	-47 125 525	-658 273
Mottatt forskuddsbetaling	-3 868 751	-580 152	-3 288 599
Annen kortsiktig gjeld	-102 479 138	-128 447 016	25 967 878
<i>Sum</i>	<i>-228 882 861</i>	<i>-237 571 039</i>	<i>8 688 178</i>
Avregnet med statskassen*	264 348 828	300 830 643	-36 481 815

*Finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler fremgår som hovedregel av regnskapslinjen Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler. Finansieringen av nettosummen av omløpsmidler og kortsiktig gjeld fremgår som hovedregel av regnskapslinjen Avregnet med statskassen. DSB har noen unntak til hovedregelen, se forklaring under.

**Forklaring sum finansiering av varige driftsmidler		
Opprinnelig bokført verdi reservedeler nødnett (note 11)		14 038 051
Ikke-aktivert varig driftsmiddel		-2 312 042
-Fjerningsforpliktelse (aktivert som AM, motpost på langsiktig forpliktelse, se også note 10)		-75 913 585
Sum statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler		-64 187 576

Avstemming av endring i avregnet med statskassen (kongruensavvik)	
Konsernkonto utbetaling	-1 826 397 566
Konsernkonto innbetaling	1 036 406 637
<i>Netto trekk konsernkonto</i>	<i>-789 990 929</i>
- Innbetaling innkrevingsvirksomhet og andre overføringer	-486 500
+ Utbetaling tilskuddsforvaltning og andre overføringer	6 498 000
+ Inntektsført fra bevilgning (underkonto 1991 og 1992)	835 294 146
- Gruppeliv/arbeidsgiveravgift (underkonto 1985 og 1986)	-65 067 353
+ Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift (underkonto 1987)	68 635 607
- Tilbakeførte utsatte inntekter ved avgang anleggsmidler, der avsetningen ikke er resultatført (underkonto 1996)	-18 401 156
Andre avstemmingsposter (spesifiseres)	0
<i>Forskjell mellom resultatført og netto trekk på konsernkonto</i>	<i>36 481 815</i>
Resultat av periodens aktiviteter før avregning mot statskassen	0
Sum endring i avregnet med statskassen *	36 481 815

*Sum endring i avregnet med statskassen skal stemme med sum i endringskolonnen ovenfor.

Note 7B Sammenheng mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen (bruttobudsjetterte virksomheter)			
B) Forskjellen mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen			
	31.12.2018	31.12.2018	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Immaterielle eiendeler, varige driftsmidler og finansiering av disse			
Immaterielle eiendeler	194 948 321		194 948 321
Varige driftsmidler	2 157 745 390		2 157 745 390
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	-2 288 506 135		-2 288 506 135
<i>Sum</i>	64 187 576	0	64 187 576
Finansielle anleggsmidler			
Andre fordringer	46 375 509	57 003	46 318 506
<i>Sum*</i>	46 375 509	57 003	46 318 506
Omløpsmidler			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	112 145 717	0	112 145 717
Kundefordringer	15 420 864	0	15 420 864
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	6 530 664	0	6 530 664
Andre fordringer	381 146 775	26 717 590	354 429 185
<i>Sum</i>	515 244 020	26 717 590	488 526 429
Langsiktige forpliktelser og gjeld			
Avsetninger langsiktige forpliktelser	-130 927 916	0	-130 927 916
Øvrig langsiktig gjeld	-1 647 500	0	-1 647 500
<i>Sum</i>	-132 575 416	0	-132 575 416
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-41 557 799	0	-41 557 799
Skyldig skattetrekk	-23 299 755	-23 299 755	0
Skyldige offentlige avgifter	-9 893 620	-2 640 995	-7 252 626
Avsatte feriepenger	-47 783 798	0	-47 783 798
Mottatt forskuddsbetaling	-3 868 751	-2 660	-3 866 091
Annen kortsiktig gjeld	-102 479 138	-34 446	-102 444 692
<i>Sum</i>	-228 882 861	-25 977 856	-202 905 005
Sum	264 348 828	796 738	263 552 090

* Se forklaring til note 7A

Mellomværende med statskassen består av kortsiktige fordringer og gjeld som etter økonomiregelverket er rapportert til statsregnskapet (S-rapport). Avregnet med statskassen viser finansieringen av virksomhetens netto omløpsmidler. Netto omløpsmidler består av kortsiktige eiendeler som beholdninger og kundefordringer, redusert for kortsiktig gjeld som leverandørgjeld og skyldige skatter og avgifter. Dersom virksomheten har finansielle anleggsmidler eller langsiktige forpliktelser inngår disse i beregningen av avregnet med statskassen.

Note 8 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	31.12.2018
Tvangsmulkt (produkter og kjemikalier)	236 500
Overtredelsesgebyr (el-installasjoner)	100 000
Kompensasjon leasing brannbiler	150 000
Sum avgifter og gebyrer direkte til statskassen	486 500

Note 9 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	31.12.2018
Utbetaling av tilskudd til Norsk Elektrotekniske Komite (NEK)	4 181 000
Utbetaling av tilskudd til Norsk Brannvernforening	2 117 000
Utbetaling av tilskudd til Norges Sivilforsvarsforbund	200 000
Sum utbetalinger av tilskudd til andre	6 498 000

Note 10 Spesifisering av eiendeler med forpliktelser:	31.12.2018	01.01.2018
Avsetning for langsiktige forpliktelser		
IB avsetning for fremtidig fjerningsforpliktelser	126 507 612	126 507 612
Tilgang/avgang i 2018*	4 420 304	
Sum avsetninger for forpliktelser	130 927 916	126 507 612
Varige driftsmidler med fjerningsforpliktelser		
Eiendeler med fjerningsforpliktelser (eiendelene er også inkludert i note 4)**	75 913 585	84 986 325
Sum eiendeler med fjerningsforpliktelser	75 913 585	84 986 325

*Tilgang/avgang skyldes ny nåverdiberegning fjerningsforpliktelse nødnett og salg av Sangenskogen kommandoplass

**Endring fra 1.1-31.12 skyldes avskrivninger på anleggene og salg av Sangenskogen kommandoplass

Fjerningsforpliktelser Nødnett

Ved en eventuell terminering av nettverket i Nødnett er DSB forpliktet til å fjerne installasjoner på basestasjoner og bringe lokasjonene tilbake sin opprinnelig stand. DSB vurderer det med en sannsynlighetsovervekt at installasjonene på et fremtidig tidspunkt må fjernes (mer enn 50% sannsynlighet). Beløpet rentejusteres årlig.

Fjerningsforpliktelser Sivilforsvaret

Ved Sivilforsvarets to dambrudd varslingsanlegg i hhv Sirdal og Hallingdal har DSB en forpliktelse ved evt. nedleggelse. Dette gjelder tetting av tak og veggjennomganger. DSB vurderer at det er sannsynlig at arbeidet må utføres.

Ved Sivilforsvarets anlegg ved Sangenskogen kommandoplass hadde DSB en forpliktelse knyttet til opprydningskostnader ved inngangen av året. Anlegget ble solgt i 2018 og mesteparten er ryddet, men det gjenstår en forpliktelse på resten av opprydningskostnadene.

Fjerningsforpliktelse Norges Brannskole

DSB har kartlagt hvilke mulige miljøforpliktelser som finnes knyttet til øvingsfeltet ved Norges Brannskole, men det er ikke gjort noen økonomiske vurderinger knyttet til opprydding og eventuelle tiltak. Det har ikke vært mulig å estimere en pålitelig verdi for det økonomiske oppgjøret knyttet til forpliktelsen. Dette er basert på usikkerheten knyttet til omfanget av forurensing, estimering av kostnader knyttet til håndtering av farlig avfall, samt at DSB ikke har noen estimater knyttet til miljørydding av kjente miljøforpliktelser ved øvingsfeltet. Med bakgrunn i dette inngår ikke forpliktelsen i balanseoppstillingen.

Note 11 Beholdning av varer og driftsmateriell	31.12.2018	01.01.2018
Anskaffelseskost		
Beholdninger anskaffet til bruk i Nødnett-reservedeler	14 038 051	15 517 341
Varelager Sivilforsvaret*	98 107 666	93 391 502
Sum anskaffelseskost	112 145 717	108 908 843
Ukurans	0	0
Sum ukurans	0	0
Sum beholdning av varer og driftsmateriell	112 145 717	108 908 843

* Endringer utgjøres blant annet av økt lager på personlig utrustning og utstyr til CBRN samt omklassifisering av noe utstyr fra anleggsmiddel til varelager.

Note 12 Kundefordringer	31.12.2018	01.01.2018
Kundefordringer til pålydende	15 420 864	60 787 349
Avsatt til forventet tap (-)	-1 175 505	-1 864 384
Sum kundefordringer	14 245 359	58 922 965

Kundefordringer vedr Nødnett utgjør kr 5 320 008, hvor avsetningen til forventet tap utgjør kr 200 950. Avsetningen bygger på erfaringsmessig lave tap på krav vedrørende Nødnett.

Øvrige kundefordringer utgjør kr 10 100 856, hvor avsetningen til forventet tap utgjør kr 974 555. Her er det tatt en vurdering av hver enkelt post eldre enn 90 dager etter forfallsdato.

Note 13 Opptjente, ikke fakturerte inntekter / Mottatt forskuddbetaling	31.12.2018	01.01.2018
Opptjente, ikke fakturerte inntekter (fordring)		
Fordring mot nødetatene og andre kunder	6 530 664	22 961 275
Sum opptjente, ikke fakturerte inntekter	6 530 664	22 961 275
Mottatt forskuddsbetaling (gjeld)		
Forskuddsbetalte driftsinntekter Nødnett	0	580 152
Gjensidigestiftelsen (Brannløftet)	2 067 409	0
EU-midler	1 798 681	0
Øvrig	2 660	0
Sum mottatt forskuddsbetaling	3 868 751	580 152

Note 14 Andre kortsiktige fordringer	31.12.2018	01.01.2018
Personallån	96 947	47 500
Forskuddsbetalte leie	0	2 947 169
Forskuddsbetalte kostnader til leverandør Nødnett*	340 476 002	291 553 287
Andre forskuddsbetalte kostnader	14 176 350	7 576 733
Andre fordringer (NAV-refusjoner, MVA-oppgjør)**	27 572 981	49 730 654
Sum andre kortsiktige fordringer	382 322 280	351 855 343

* DSBs avtaler med leverandør av Nødnett og utstyr til bruk i nettet, medfører milepælsutbetalinger uten at eierskapet til driftsmidlene overtas.

**Mva til gode for 6. termin 2018 utgjør kr 26 502 086.

Note 15 Langsiktige fordringer	31.12.2018	01.01.2018
Amortiserte kostnader*	44 696 459	53 129 560
Andel lager Kopstad (Sivilforsvaret)**	1 622 047	1 564 433
Depositum	57 003	57 003
Sum langsiktig fordringer	46 375 509	54 750 996

*Amortiserte kostnader (Nødnett)

Dette er bla. etableringskostnader for transmisjonslinjer til basestasjoner og kontrollrom. Levetiden på linjene skal i utgangspunktet følge kontraktens varighet, og kostnaden fordeles derfor over kontraktens levetid. Beløpet som skal fordeles over levetiden er balanseført og det kostnadsføres fortløpende hver måned.

**Lager Kopstad (Sivilforsvaret)

DSB har en langsiktig fordring knyttet til et makeskifte med Tønsberg kommune fra 2008. Beløpet rentejusteres årlig.

Note 16 Annen kortsiktig gjeld	31.12.2018	01.01.2018
Skyldig lønn	-38 557	-5 364
Annen gjeld til ansatte	28 801 715	28 858 524
Påløpte kostnader	19 823 195	21 691 451
Annen kortsiktig gjeld	34 446	-4 892 260
Gjeld til kunder Nødnett *	53 858 339	82 794 665
Sum annen kortsiktig gjeld	102 479 138	128 447 016

* Ses i sammenheng med Forskuddsbetalte kostnader til leverandører Nødnett i note 14.

Note 17 Annen langsiktig gjeld	31.12.2018	01.01.2018
Leasing av transmisjonsutstyr nødnett	3 709 111	3 709 111
Nedbetaling av gjeld nødnett	-2 061 611	
Sum annen langsiktig gjeld	1 647 500	3 709 111

Direktoratet for
samfunnsikkerhet
og beredskap

DSB
Rambergveien 9
Postboks 2014
3103 Tønsberg

+47 33 41 25 00

postmottak@dsb.no
www.dsb.no

/DSBNorge

@dsb_no

dsb_norge

dsbnorge

ISBN 978-82-7768-475-8 (PDF)
HR 2403
Mars 2019